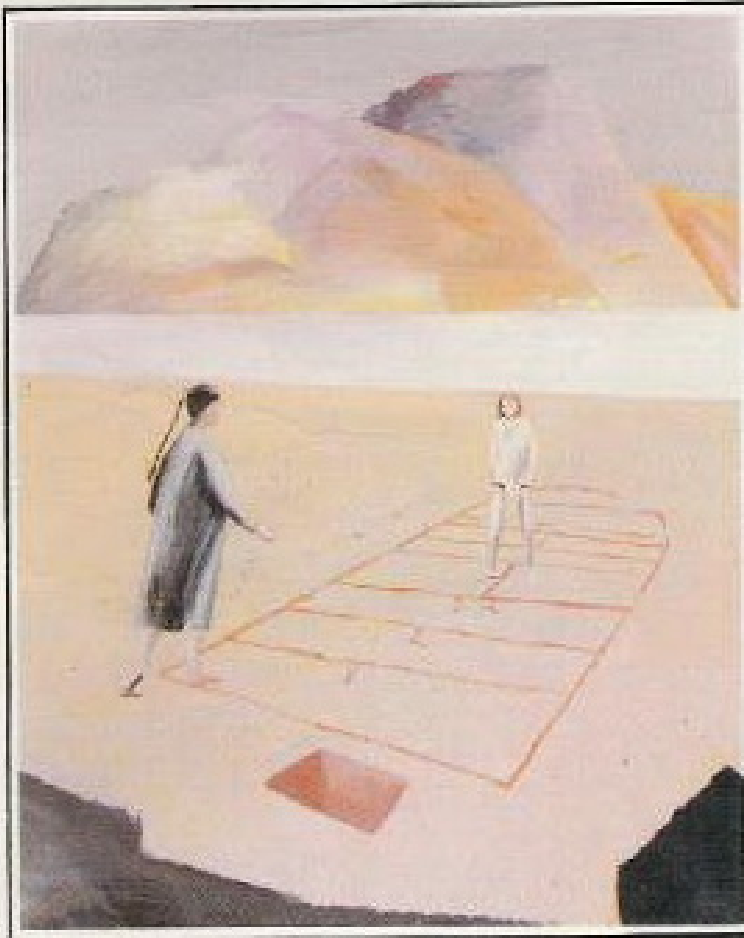

Gabriel García Márquez

İYİ KALPLI ERÉNDIRA

İLE İNSAFSIZ BÜYÜKANNESİNİN
İNANILMAZ VE ACIKLI ÖYKÜSÜ

İspanyolca aslından
Türkçeye çeviren
İNÇİ KUT

Gabriel García Márquez
İYİ KALPLİ
ERÉNDİRA

İLE İNSAFSIZ BÜYÜKANNESİNİN
İNANILMAZ VE ACIKLI ÖYKÜSÜ

ÖYKÜ

İspanyolca aslından çeviren
İNCI KUT

CAN YAYINLARI

Gabriel García Márquez, 1928'de Kolombiya'nın Aracutaca kentinde doğdu. Büyükannesiyile büyükbobasının evinde ve teyzelerinin yanında büyüdü. Başkent Bogota'daki Kolombiya Ulusal Üniversitesi'nde başladığı hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Öykü yazmaya 1940'ların sonlarında başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydi. 1961'de yayınlanan *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüdür. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) adlı öykü kitabı ve *Macondo'daki siyasal baskıları anlatan Kötü Saatte* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'i (1967). Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Eréndira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Bir Kopeğin Gözleri* (1972) adlı öykü kitabını, askerî diktatörlükleri yeren *Başkan Babamızın Sonbaharı'nı* (1975), onur uğruna işlenen bir cinayet çerçevesinde gelişen olayların ele alındığı *Kırmızı Pazartesi'yi* (1981), aşkta bağlılığı konu alan *Kolera Günlerinde Aşk*'i (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General'i* (1989) yayınladı. Yazarın Türkiye'de de yayınlanan öteki yapıtları arasında *Bir Kayıp Denizci*, *Sevgiden Öte Sürekli Ölüm*, *Aşk ve Öbür Cinler*, *Şili'de Gizlice*, *On İki Gezici Öykü* ve *Bir Kaçırılma Öyküsü* sayılabilir García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

İnci Kut, Lise öğrenimini Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. Türkiye'deki İspanyolca öğrenimine katkıda bulunmak amacıyla, bu alanda ilk kez, İspanyol dili ve grameri üzerine çeşitli yöntemler ve değişik boyutlarda sözlükler hazırlayarak yayınladı. 1990 yılından başlayarak edebî çeviri alanına yönelerek başta Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa ve José Mauro de Vasconcelos olmak üzere önde gelen birçok İspanyol ve Güney Amerikalı yazarın roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

İÇİNDEKİLER

Kocaman Kanatlı İhtiyar Adam	9
Yitirilmiş Zamanların Denizi	19
Dünyanın Boğulmuş En Güzel Adamı	40
Aşkın Ötesinde Sürekli Ölüm	48
Hayalet Geminin Son Yolculuğu	58
Mucizeler Satıcısı İyi Kalpli Şarlatan	65
İyi Kalpli Eréndira ile İnsafsız Büyükannesinin İnanılmaz ve Acıklı Öyküsü	77

KOCAMAN KANATLI İHTİYAR ADAM

Yağmurun üçüncü günü evin içinde o kadar çok yengeç öldürmüşlerdi ki, Pelayo evin sular altındaki avlusunu geçip onları denize atmak zorunda kalmıştı, çünkü yeni doğan çocukları geceyi ateşler içinde geçirmişti ve bunun nedeninin o berbat koku olduğunu düşünüyordlardı. Salıdan beri ortalığa bir hüznün çökmüştü. Gökyüzüyle deniz aynı kül rengine bürünmüşler, mart ayında kıvılcımlar saçan gibi ışıltılı parlayan plajın kumları kokuşmuş deniz kabuklarıyla dolu bir çamur deryasına dönüşmüştü. Öğle vakti güneş öylesine donuktu ki, Pelayo'nun yengeçleri denize attıktan sonra eve dönerken, avlunun bir ucunda kıpırdanıp inleyen şeyin ne olduğunu görmesi oldukça zor oldu. Bunun, çamurların içine düşüp yüzükoyun kapanmış ihtiyar bir adam olduğunu anlayabilmesi için ona iyice yaklaşması gerekmişti; ihtiyar, olanca çabasına karşın bir türlü yerden kalkamıyordu, çünkü arkasındaki kocaman kanatlar bunu engelliyordu.

Kâbusa benzer bu acayip görüntü karşısında dehşete kapılan Pelayo, hemen koştu, hasta çocuğuna kompres yapmakta olan karısı Elisenda'yı bularak onu avlunun ucuna götürdü. Her ikisi de yerde yatan adama şaşkınlık içinde sessizce bakakalmışlardı. İhtiyarın üstü başı hirpanıydı. Kele kafasında rengi atmış birkaç tel

saçla ağzında bir iki diştten başka bir şey kalmamıştı; sınıslıklam olmuş bu acınacak haliyle, heybetli olması gereken görüntüsünden eser yoktu. Tüylerrinin yarısı dökülmüş kır içindeki kocaman akbaba kanatları, çamur deryası içinde bir daha açılmayacak gibi çamura saplanmıştı. Pelayo ile Elisenda ona uzun süre büyük bir dikkatle bakakalmışlar, ama az sonra korkularını yenmişler, sonunda da ona tanıdık biri gözüyle bakar olmuşlardı. O zaman onunla konuşmaya cesaret edebildiler, ihtiyar da onlara anlaşılmaz bir lehçeyle, ama güzel bir gemici sesiyle karşılık verdi. Böylelikle, kanatların sakıncasını gözardı ederek, onun fırtınanın alabora ettiği yabancı bir gemiden hayatta kalmış tek kazazede olduğuna akılları bir güzel yattı. Yine de, onu görmesi için, yaşamla ve ölümle ilgili her şeyi çok iyi bilen bir komşu kadını çağırdılar; komşunun şöyle bir bakıvermesi onları bu yanıldan kurtarmaya yetti.

“Bu bir melek,” dedi komşu kadın. “Herhalde çocuğu almaya geliyordu, ama zavallı o kadar yaşlı ki yağmur onu yere devirmiş olmalı.”

Ertesi gün, Pelayo'nun evinde, etten kemikten yapılmış bir meleğin tutsak olduğunu herkes duymuştu. O günlerde meleklerin cennette olup biten bir fesattan kurtulup kaçabilenler olduğuna inanan bilgiç bir komşunun ileri sürdüğü görüşe aldırmayıp, onu sopa darbeleriyle öldürmeye kimsenin yüreği elvermemişti. Pelayo, elinde bekçi sopasıyla bütün öğleden sonra ona göz kulak olmuş, yatmadan önce de onu sürükleyerek çamurların içinden çıkarıp tavuklarla birlikte tel örgülü kümese kapatmıştı. Gece yarısı yağmur dindiğinde Pelayo ile Elisenda hâlâ yengeç öldürmeye çalışıyorlardı. Aradan çok geçmeden çocuk, ateşi düşmüş ve karnı acıkmuş olarak uyanmıştı. Bunun üzerine içten gelen soylu bir cömertlikle, yanında üç gün yetecek su ve yiyeceklerle meleği bir sala bindirip açık denizde kaderine

terk etmeye karar verdiler. Ancak günün ilk ışıklarıyla birlikte avluya çıktıklarında bütün konu komşuyu, kümesin önünde toplanmış, en ufak bir saygı gösterisinde bulunmadan meleklerle eğlenir ve sanki doğaüstü bir yaratık değil de bir sirk hayvanıymış gibi, tel örgünün aralıklarından ona yiyecek atarken buldular.

Haberin akıl almazlığı karşısında telaşa kapılan Peder Gonzaga, saat daha yedi olmadan çıkagelmişti. Artık o saatte, gün doğarken gelmiş olanlardan daha akli başında meraklılar toplanmış, tutsağın geleceğiyle ilgili her türlü tahmin yürütülmüştü bile. İçlerinde en saf olanlar meleğin dünya başkanlığına getirileceğini düşünüyorlardı. Daha sert yaradılışlı olan başkaları, bütün savaşları kazanması için onun beş yıldızlı generalliğe yükseltileceğini tahmin ediyorlardı. Bazı hayalperestler ise, evrenin yönetimini üstlenecek bir kanatlı bilginler soyunu yeryüzünde yetiştirmek üzere onun bir aygır gibi bakılıp beslenmesini umuyorlardı. Peder Gonzaga, rahip olmadan önce güçlü kuvvetli bir oduncuydu. Tel örgünün arasından bakarak bir an için aklından bir sürü soru ve yanıt geçirdikten sonra bununla yetinmeyip, şaşkın tavukların arasında kocaman kart bir tavuğa benzeyen bu acınacak durumdaki adamı yakından inceleyebilmek için kümesin kapısını açmalarını istedi. İhtiyar, kümesin bir köşesinde, sabah erkenden gelenlerin kendisine atmış oldukları meyve kabuklarıyla kahvaltı artıklarının arasına uzanmış, iki yana açtığı kanatlarını güneşte kurutmaya çalışıyordu. Daha önce çevresindekilerin saygısızlıklarına aldırış etmezken, Peder Gonzaga kümese girip de ona Latince olarak günaydın deyince, ferî kaçmış gözlerini şöyle bir kaldırıp kendi dilinde bir şeyler mırıldandı. Rahip, ihtiyarın ne Tanrının dilinden anladığını ne de Tanrının elçisini selamlamayı bildiğini fark edince, ilk kez onun bir sahkekâr olabileceğinden kuşkulanmıştı. Son-

ra, yakından bakınca onun fazlasıyla insana benzediği sonucuna vardı: fırtına yüzünden kanatlarının altına takılıp kalmış asalak yosunlar ve kara rüzgârlarının berbat ettiği büyük tüyleriyle dayanılmaz derecede pis kokuyordu; bu sefil görünümünün de meleklerdeki yücelikle hiçbir ilgisi yoktu. Bunun üzerine kümeden çıkarak kısa bir vaaz verip, meraklıları saflık etmenin tehlikelerine karşı uyardı. Şeytanın, gafilleri şaşırtmak için karnaval hilelerine başvurmak gibi kötü bir alışkanlığı olduğunu anımsattı onlara. Kanatlar, bir atmacayla bir uçak arasındaki farkı belirlemede ayırıcı öğe olamıyorsa, melekleri ayırt etmekte büsbütün rolü olmaz diye fikir yürüttü. Yine de kendi piskoposuna bir mektup yazacağına söz verdi, böylece son kararın en yüksek mercilerden gelebilmesi için piskopos kendi başpiskoposuna, o da Papa hazretlerine yazacaktı.

Ancak onun bu sakıncanlığına kimse aldırmış etmedi. Tutsak melek haberi öylesine çabuk yayılmıştı ki birkaç saat içinde avluda bir pazar yeri kargaşası yaşanmaya başlamış, artık evi yıkma raddelerine gelmiş olan kalabalığı korkutup dağıtmak için süngülü askerleri çağırarak gerekmişti. İşte o zaman, panayır yerinin çöpünü süpürmekten belki bükülen Elisenda'nın aklına, avlunun girişini kapatıp meleği görmeye gelenlerden beş sent giriş parası almak gibi güzel bir fikir geldi.

Ta Martinique'ten bile meraklılar gelmeye başlamıştı. Uçuş numaraları yapan akrobatıyla birlikte gezici bir kumpanya da gelmiş, ancak kalabalığın üzerinden defalarca gelip geçen akrobata hiç kimse aldırmış etmemişti, çünkü onunkiler melek kanatları değil, üzerleri yıldızlı yarası kanatlarıydı. Karayib'in en bahtsız hastaları çare aramaya geliyorlardı: çocukluğundan beri kalbinin atışlarını saymakta olup artık sayıların yetmez olduğu zavallı bir kadın, yıldızların gürültüsünden rahatsız olduğu için uyuyamayan bir Jamaikalı,

uyanırken yaptığı şeyleri uyurken bozmak için gecele-ri kalkan bir uyurgezer ve daha az vahim durumda olan pek çok başkaları... Yeri göğü titreten bütün bu ta-lihsizlikler karmaşası içinde Pelayo ile Elisenda yor-gunluktan mutluydular, çünkü aradan daha bir hafta bile geçmeden yatak odaları paralarla tıka basa dol-muştu, yine de içeriye girmek için sıra bekleyen hacı-ların oluşturduğu kuyruk, ufkun öteki ucuna kadar uzanıyordu.

Kendi yarattığı olaya katılmayan tek kişi meleğin kendisiydi. Kümesin teline taktıkları yağ kandilleriyle dilek mumlarının cehennemi sıcakından bunalmış bir halde, geçici yuvasına alışmaya çalışarak vakit geçiri-yordu. Başlangıçta ona, bilgiç komşu kadının aklına gö-re meleklerin özel gıdası olan kâfuru kristalleri yedir-meye çalışmışlar, ama o bunlara istekli görünmemişti, tıpkı tövbekârların getirdikleri adak yemeklerini tadı-na bile bakmadan geri çevirdiği gibi; sonunda ağzına patlıcan püresinden başka şey koymamasının nedeni-ni melek olmasına mı, yoksa yaşlılığına mı yormak ge-rektiği hiçbir zaman anlayamadı. Doğaüstü denilebi-lecek tek erdemi, gösterdiği sabırdı sanki. Özellikle de ilk zamanlarda, kanatlarında çabucak üreyen parazit-lerin peşindeki tavuklar onu gagaladıklarında, sakatlar kusurlu organlarına sürmek için onun kanatlarından tüy kopardıklarında, en sofuların onun vücudunu bü-tünüyle görebilmek için ayağa kalksın diye ona taş at-tıklarında bile. Sadece bir kez onu etkilemeyi başara-bilmişlerdi: saatlerce hareketsiz durup da onu öldü sandıklarından, genç boğaları damgalamakta kullandıkları demirle kalçasını dağladıklarında olmuştu bu. O zaman irkilerek uyanmış, gözlerinde yaşlarla anlaşıl-maz bir dilde sövüp sayarak, kümesteki tavuk pislikle-riyle tozu toprağı ayağa kaldıracak birkaç kanat çırp-masıyla görülmedik bir panik havası yaratmıştı. Bir-

çoklarının, onun bu tepkisinin öfkeden değil acıdan geldiğine inanmalarına karşın, bu olaydan sonra onu bir daha rahatsız etmemeye özen göstermişlerdi, çünkü ondaki bu tepkisizliğin, köşesine çekilmiş bir kahramaninkine değil, uyku halindeki bir belalının hareket-sizliği olduğunu oradakilerin çoğu anlamışlardı.

Peder Gonzaga, tutsağın doğası hakkında kesin bir yargı gelene kadar, halkın bu ciddiyetsizliğine kendi içinden gelen formüllerle karşı durmuştu. Ancak Roma'dan gelecek haber, ivedilik kavramını yitirmiş gibiydi. Tüm zamanları, acaba hükümlünün göbeği var mı yok mu, acaba konuştuğu lehçenin Aramcayla bir ilgisi var mı, acaba bir topluğun ucuna rahat rahat sığılabilir mi, ya da acaba kanatlı bir Norveçli mi, değil mi diye öğrenmeye çalışmakla geçiriyordu. Allah yardım edip de rahibin sıkıntularına son verecek bir olay olmasaydı, bu mektuplar daha yüzyıllar boyu gidip gelebilirdi.

Olan şeydu: o günlerde Karayib'de dolaşan pek çok gezici kumpanyanın eğlenceleri arasında, ana babasının sözünü dinlemediği için örümceğe dönüşmüş bir kadının acıklı gösterisi de köye getirildi. Onu görmek için ödenecek giriş ücreti, meleşinkinden daha az olmakla kalmıyor, üstelik kadının bu akıl almaz durumuyla ilgili her türlü soru sorulmasına ve hiç kimsenin bu korkunç olayın gerçekliğinden kuşkuya kapılmayacağı biçimde onu evire çevire gözden geçirmesine de izin veriliyordu. Bu, başı kederli bir genç kız başı, gövdesi koç büyüklüğünde bir tarantula olan korkunç bir yaratıktı. Ama asıl yürekler acısı olan yanı bu acayip görünümü değil, başına gelen talihsizliğin ayrıntılarını anlatırken gösterdiği içtenlikti: neredeyse çocuk denecek yaşta bir dansa gitmek üzere ana baba evinden kaçmıştı, izinsiz olarak bütün gece dans ettikten sonra ormanın içinden geçip eve dönerken, korkunç bir gürültüyle gökyüzü ortadan ikiye ayrılmış, burada-

ki yarıktan çıkan kükürtlü bir şimşek onu örümceğe dönüştürmüştü. Yiyebildiği tek şey, hayırsever kimse-lerin ağzına verebilecekleri yuvarlak köfteliklerdi. Bunca insancıl bir gerçeği ve böylesine korkunç bir ibreti gözler önüne seren böylesi bir gösteri, çevresinde-ki ölümlülere bakmaya bile katlanamayan kibirli bir meleğinkiyle kıyas kabul etmeyecek biçimde ortalığı kırıp geçirmişti. Dahası, meleğe atfedilen üç beş mucize de, belirli bir akli dengesizliği ortaya koyuyordu; örneğin görme yeteneğine kavuşmayan, ancak üç tane yeni dişi çıkan kör adam, yeniden yürüyemeyen, ama piyango ikramiyesini kazanmak üzere olan kötürüm, ya da yaralarında ayçiçekleri açan cüzamlı gibi. Daha çok bir eğlenceliğe benzeyen bu tür avutucu mucizeler, meleğin ününü zaten gölgelemişken, örümcek kadın sonunda onu saf dışı bırakmıştı. Böylece Peder Gonzaga çektiği uykusuzluktan kurtulmuş, Pelayo'nun avlusu da yeniden, üst üste üç gün yağmur yağıp yengeçlerin yatak odalarında dolaştıkları zamanlardaki gibi bomboş kalmıştı.

Ev sahiplerinin sızlanmalarına gerek yoktu. Kazandıkları parayla bahçe içinde, balkonlu, iki katlı büyük bir ev yaptırdılar; eşikleri kışın yengeçlerin giremeyecekleri kadar yüksekti, pencerelerine de meleklerin girmemesi için demir parmaklıklar takılmıştı. Pelayo ayrıca köyün çok yakınında bir tavşan çiftliği kurmuş, zahmetli bekçilik işini tümden bırakmıştı; Elisenda ise kendine, o zamanlar pazar günleri en hali vakti yerinde hanımların kullandıkları türden yüksek topuklu saten ayakkabılarla yanardöner ipekten bir sü-rü giysi satın aldı. Özen gösterilmeyen tek yer kümes olmuştu. Orayı arada bir ilaçlı sularla yıkayıp içerideki birikintiyi yakarak yok ettilerse, bunu meleğe saygılarından değil, her tarafta bir hayalet gibi dolaşıp yeni evin havasını bozan o berbat kokuyu yok etmek için

yapmışlardı. Başlangıçta, çocuk daha yürümeyi öğrenirken kümese fazla yaklaşmamasına dikkat ediyorlardı. Sonraları giderek bu korkularını unutup pis kokuya alışmışlar, çocuk da sütdişlerinin değişmesine bile fırsat kalmadan, çürümüş tel örgüleri parça parça dökülen kümesin içine girip oynar olmuştu. Melek, ona karşı öteki ölümlülere olduğundan daha az sevimsiz değildi, ama onun en akla gelmedik yaramazlıklarına uyusuk bir köpek uysallığıyla katlanıyordu. Her ikisi de aynı zamanda suçüçeğı çıkarmışlardı. Çocuğa bakan doktor, meleğı de muayene edip göğsünü dinlemekten kendini alamamış, kalbinde öyle çırpınmalar, böbreklerinde öyle gürültüler duymuştu ki, yaşıyor olması mümkün olamaz gibi gelmişti ona. Ancak onu asıl şaşkırtan şey, kanatlarındaki mantıksallık olmuştu. İnsan yapısına çok uygun düşen bu iki organ öylesine doğal görünüyorlardı ki, öteki insanlarda da bulunmamasına bir türlü akıl erdirememişti.

Çocuk okula başladığında, güneş ve yağmur, kümesi yerle bir edeli hayli zaman olmuştu. Melek, tıpkı ölmek üzere olan kimsesiz bir hasta gibi oradan oraya sürüklenip duruyordu. Onu süpürge darbeleriyle yatak odasının birinden kovuyorlar, aradan bir dakika geçmeden mutfakta buluyorlardı. Aynı anda o kadar çok yerde birden bulunuyormuş gibiydi ki, sonunda bölünerek çoğaldığını, evin her yanında kendi kendini yinelediğini düşünmeye başlamışlardı. Öfkeden deliye dönen Elisenda, zıvanadan çıkıp, meleklerle dolu bir cehennemde yaşamının bir talihsizlik olduğunu söyleyerek avaz avaz bağıırıyordu. Pek az bir şeyler yiyebilen meleğın ferı kaçmış gözleri öylesine bozulmuştu ki, evin payandalarına durmadan ayağı takılıyordu, kanatlarında da son tuylerin yolunmuş sııplarından başka bir şey kalmamıştı. Pelayo, meleğın üzerine bir bat-

taniye atıp sundurmanın altında uyumasına izin verme hayırseverliğini göstermiş ve ancak o zaman onun, ihtiyar Norveçli şaşırtmacalarına benzer anlaşılmaz sayıklamalarla bütün geceyi ateşler içinde yanarak geçirdiğini fark etmişlerdi. Telaşa kapıldıkları pek ender günlerden biri olmuştu bu, çünkü ölmek üzere olduğunu düşünüyorlardı ve bilgiç komşu kadın bile ölü meleklerin ne yapıldığını söyleyebilmiş değildi.

Yine de hayatının bu en kötü kışını atlatmakla kalmamış, güneşin ortalığı ısıtmaya başladığı ilk günlerde eskisinden daha iyi görünür olmuştu. Avlunun, hiç kimsenin kendisini görmediği en uzak köşesinde günlerce hareketsiz yatmış, aralık ayının başlarında ise kanatlarında koca koca sert tüyler çıkmaya başlamıştı, ama bunlar, daha çok, düşkünlüğün yeni bir oyununa benzeyen kocaman kart kuş tüyleriydi. Ancak o kendisi bu değişikliklerin nedenini biliyor olmalıydı, çünkü onları hiç kimsenin fark etmemesi ve bazı bazı yıldızların altında söylediği denizci şarkularını hiç kimsenin duymaması için büyük bir özen gösteriyordu. Bir sabah Elisenda, öğle yemeği için halka halka soğan doğrarken, sanki açık denizden eser gibi bir rüzgâr doldu mutfağın içine. Bunun üzerine gidip pencereden baktı ve meleği ilk uçma denemelerinde yakaladı. Bu çabaları öylesine acemiceydi ki, bahçede ekili sebzeler arasında turnaklarıyla yol açmış, güneşin ışıkları altında kayıp havada tutunacak yer bulamayan beceriksiz kanat çırpmalarıyla sundurmayı yerle bir etmesine ramak kalmıştı. Ama yine de havalanmayı başarmıştı. Elisenda onun kart bir akbaba gibi zorlukla kanat çırpıp havada durmaya çabalayarak köyün en son sıra evlerinin üzerinden uçarak geçtiğini görünce, hem kendi hem de onun hesabına rahat bir nefes aldı. Soğan doğramayı bitirinceye kadar onu izledi, artık onu görmesi

mümkün olamayıncaya kadar da gördü onu, çünkü o zaman artık onun yaşamında bir dert olmaktan çıkmış, denizin ufkunda hayali bir nokta olmuştu.

1968

YİTİRİLMİŞ ZAMANLARIN DENİZİ

Ocak ayı sonlarına doğru deniz hırçınlaşmaya yüz tutar, köyün üstüne yoğun biçimde çöp boşaltmaya başlar, birkaç hafta içinde de onun bu dayanılmaz keyifsizliği her şeye bulaşmış olurdu. O andan sonra dünya çekilmez olurdu; hiç değilse bir dahaki aralık ayına kadar ve saat sekizden sonra ortalıkta kimsecikler kalmazdı. Ama Senyor Herbert'in geldiği yıl denizde hiçbir değişiklik olmadı; şubat ayında bile. Tersine, gün geçtikçe daha sütlüman, daha ışıltılı bir hal alıyordu deniz, mart ayının ilk gecelerinde de ortalığa bir gül kokusu yayıldı.

Kokuyu Tobías da almıştı. Yengeçler onu çok tatlı buluyor olmalıydılar ki, gecenin büyük bir bölümünü onları yataktan kovmakla geçiriyordu, ta ki esinti çıkıp da uyku tutuncaya kadar. Uykusuz geçirdiği uzun geceler boyunca her türlü hava değişikliğini öğrenmişti. Bu yüzden de burnuna bir gül kokusu geldiğinde, bunun denizin kokusu olduğunu anlaması için kapıyı açıp bakması gerekmemiştir.

Geç vakit yataktan kalktı. Clotilde avluda ateşi yakmakla uğraşıyordu. Serin bir esinti vardı, bütün yıldızlar yerli yerindeydi, ama denizdeki ışıklar yüzünden ufka kadar yayılmış yıldızları saymak zordu. Tobías, kahvesini içtikten sonra, gecenin tadının damağında kaldığını hissetti.

"Dün gece," diye anımsadı. "Çok tuhaf bir şey oldu."

Tabii Clotilde olan bitenden habersizdi. Uykusu öylesine ağırdı ki gördüğü düşleri bile anımsamazdı.

"Bu bir gül kokusuydu," dedi Tobias. "Eminim denizden geliyordu."

"Güllerin nasıl koktuğunu hiç bilmem," dedi Clotilde.

Belki de doğruydı. Kasabanın, yer yer güherçileli, kaskatı, çorak bir toprağı vardı, binde bir, birisi başka yerlerden bir buket çiçek getirir, ölüleri attıkları yerden denize fırlatırdı.

"Guacamaya! de boğulan adamda da aynı koku vardı," dedi Tobias.

"İyi ya," diye gülümsedi Clotilde. "Eğer güzel bir koku idiyse, denizden gelmediğinden emin olabilirsiniz."

Gerçekten de zalim bir denizdi bu. Belirli zamanlarda balıkçılar ağlara takılmış çöplerden başka bir şey çekemezlerken, deniz çekildiğinde köyün sokakları ölü balıklarla dolardı. Dinamit ise eski batık gemilerin kalıntılarını su yüzüne çıkarmaktan başka bir işe yaramazdı.

Clotilde gibi köyde kalmış olan az sayıdaki kadınlar, içlerinde büyük bir hunç besliyorlardı. Tıpkı onun gibi, ihtiyar Jacob'un karısı da o sabah alışlagelenden daha erken kalkmış, ortalığı topladıktan sonra yüzünde aksi bir ifadeyle kahvaltuya oturmuştu.

"Son dileğim, beni diri diri gömmeleri," dedi kocasına.

Sanki ölüm döşegindeymiş gibi söylemişti bunu, oysa mart güneşinin, bütün gücüyle kocaman pencerelerinden girip evin her yanına yayıldığı yemek odasında, masanın bir ucunda oturmaktaydı. Karşısında da, hafif açlığını gidermeye çalışan ihtiyar Jacob vardı; karısını öyle çok ve o kadar uzun zamandan beri seviyordu ki, karısından kaynaklanmayan hiçbir dert onu artık etkilemiyordu.

“Saygın kişilere yaptıkları gibi beni de toprağın altına koyacaklarından emin olarak ölmek istiyorum,” diye devam etti karısı. “Ve bunu bilmenin tek yolu da, beni diri diri gömmelerini rica etmek üzere başka bir yere gitmek.”

İhtiyar Jacob sakince,

“Hiç kimseden bir şey rica etmene gerek yok,” dedi. “Seni ben kendim götürürüm.”

“Öyleyse gidelim,” dedi karısı, “Çünkü çok yakında öleceğim.”

İhtiyar Jacob onu uzun uzun inceledi. Sadece gözleri hâlâ gençti. Eklem yerlerinde kemikleri boğum boğumdu, basılmış toprak gibi kupkuruydu, zaten oldum olası böyleydi.

“Her zamankinden daha iyisin,” dedi karısına.

“Dün gece,” diye içini çekti. “Burnuma bir gül kokusu geldi.”

“Kaygılanma,” diye onu yatıştırmaya çalıştı ihtiyar Jacob. “Bu da, biz yoksulların başına gelen şeylerden biri.”

“Hiç de değil,” dedi karısı. “Bu denizden uzakta bir yerde ölebilmek için, ne zaman öleceğimi gerektiği kadar önceden bileyim diye dua etmişimdir hep. Bir gül kokusu, hem de bu köyde, bana Tanrının uyarısından başka bir şey olamaz.”

İhtiyar Jacob'un aklına, işlerini yoluna koyabilmek için ondan biraz daha vakit istemekten başka bir şey gelmedi. İnsanların gerektiği zaman değil, istedikleri zaman öldüklerine dair bir şeyler duymuştu ve karısının bu önsezisi onu ciddi olarak kaygılandırıyordu. O kadar ki, vakit geldiğinde onu diri diri gömmeye cesareti olup olmayacağını bile merak etti.

Saat dokuz olunca, eskiden dükkân olarak işlettiği lokali açtı. Kapının önüne iki iskemleyle küçük masayı çıkarıp üstüne dama tahtasını koydu ve bütün sabah

karşısına çıkan tek tük hasımla dama oynadı. Oturduğu yerden yıkıntı halindeki köyü, güneşten yer yer dökmüş eski boyaların izlerini taşıyan harap evleri ve sokağın sonunda denizin bir parçasını görebiliyordu.

Oğle yemeğinden önce, her zamanki gibi Don Máximo Gómez'le oynadı. İhtiyar Jacob, iki iç savaştan kılına zarar gelmeden kurtulup sadece üçüncüsünde bir gözünü kaybetmiş bir adamdan daha insancıl bir rakip düşünemiyordu. Bile bile bir el yenildikten sonra yeni bir oyun için alıyordu onu. Sonra da, "Baksanıza, Don Máximo," diye sordu ona. "Siz karınızı diri diri gömebilir miydiniz?"

"Elbette," dedi Don Máximo Gómez. "İnanın bana elim bile titremezdi."

İhtiyar Jacob şaşkınlıkla susup kaldı. Daha sonra, en iyi taşlarını yemesine göz yumarak, içini çekti:

"Görünüşe bakılırsa, Petra ölecekmiş de."

Don Máximo Gómez hiç oralı olmadı. "Öyleyse," dedi. "Onu diri diri gömmenize gerek kalmayacak." Onun iki taşını daha yiyip kendi taşını karşı tarafa geçirdi. Sonra rakibinin gözlerinin hüznü bir yaşla nemlendiğini gördü.

"Neyiniz var?"

"Dün gece," diye açıkladı ihtiyar Jacob, "Bir gül kokusu duymuş."

"O halde kasabanın yarısı ölecek demektir," dedi Don Máximo Gómez. "Bu sabah bundan başka şey konuşulmuyor."

İhtiyar Jacob'un onun kalbini kırmadan bir oyun daha kaybedebilmek için büyük bir çaba harcaması gerekmişti. Sonra masayla iskemleleri kaldırdı, dükkânı kapattı, gidip kokuyu duymuş olabilecek birilerini aramaya koyuldu. Sonunda sadece Tobías'ın bundan emin olduğunu anlamıştı. Bunun üzerine ondan, sanki yolu düşmüş de oradan geçiriyormuş gibi, evine uğrayarak her şeyi karısına anlatmasını rica etti.

Tobías onun dediği gibi yaptı. Saat dörtte, ziyaret için giyinip kuşanmış olarak, karısının bütün öğlen sonrasını Jacob'un dul kıyafetini ayarlamakla geçirdiği galeriye çıkageldi.

İçeriye öylesine sessizce girmişti ki, kadın ırkilerek, "Hay Allah, ne diyeyim!" diye bağırdı. "Melekbaşı Cebrall geldi sandım."

"İşe bakın ki o değil, benim," dedi Tobías. "Ve size bir şey anlatmaya geldim."

Kadın gözlüğünü takıp yeniden işine koyuldu.

"Ne olduğunu biliyorum," dedi.

"Bilemezsiniz," dedi Tobías.

"Dün gece bir gül kokusu duydun."

"Nereden bildiniz?" diye sordu Tobías, üzgün bir ifadeyle.

"Benim yaşıma gelince," dedi kadın. "İnsanın düşünce o kadar çok vakti oluyor ki, sonunda kâhın olup çıkıyor."

Kulağını dükkânın arkasındaki bölme duvara dayamış olan ihtiyar Jacob, utangaç bir tavırla doğruldu.

"Buna ne dersin, hanım!" diye bağırdı tahta bölmenin ardından. Sonra tahta perdenin arkasından çıkıp galeriye girdi. "Demek ki senin sandığın gibi değilmiş."

"Bu, çocuğun uydurmaları," dedi karısı, başını kaldırmadan. "O, koku falan almış değil."

"Saat on bir sıralarındaydı," dedi Tobías. "Ben de yengeçleri kovmaya uğraşıyordum."

Kadın bir yakayı onarmayı bitirmişti.

"Yalan," diye diretti. "Herkes bilir senin ne palavracı olduğunu." İpliği dişleriyle koparıp gözlüğünün üstünden Tobías'a baktı. "Anlayamadığım şey, saçına vazelin sürüp ayakkabılarını cülamama zahmetine girmiş olman, sırf buraya kadar gelip bana saygısızlık etmek için."

O günden sonra Tobias denizi gözlemeye başladı.

Hamağını avlunun galerisine kuruyor, insanlar uyurken dünyada neler olup bittiğine  aşarak bütün geceyi beklemekle geçiriyordu. Arka arkaya kaç gece, evin payandalarına tırmanmaya çalışan yengeçlerin umutsuzca tırmalamalarına kulak verdi, ta ki aradan geceler geçip de yengeçler ısrardan yorulana kadar. Clotilde'nin uyuma tarzını da öğrenmişti. D duk sesi gibi horlamalarının ısı arttıka nasıl giderek tizleştiğini, sonunda Temmuz sıcağının rehaveti içinde tek bir mahmur notaya dönüştüğünü keşfetti.

Başlangıçta Tobias, denizi, onu iyi tanıyanların yaptıkları gibi, gözünü ufukta tek bir noktaya dikerek g zliyordu. Onun renk değiştirdiğini gördü. Durgunlaşıp köpüklü ve kirl  bir hal aldığına, büyük yağmurlar fırtınalı hazımsızlığını altüst ettikçe, içindeki süprüntüleri dışarı p sk rt ş ne tanık oldu. Yavaş yavaş onu daha iyi tanıyanların yaptıkları gibi gözlemeyi de öğrendi, ona hiç bakmadan, ama onu düşlerinde bile unutmadan.

İhtiyar Jacob'un karısı ağustosta öldü. Onu sabahleyin yatağında  l  olarak bulunca herkese yaptıkları gibi çiçeksiz olarak denize atmaları gerekmişti. Tobias hâlâ bekliyordu. O kadar çok beklemişti ki artık bu onun varlığının bir parçası olmuştu. Bir gece, hamağında uyuklarken, havada bir şeyin değiştiğini fark etti. Tıpkı Japon gemisinin,  r m ş soğan yükünü limanın ağzına boşalttığı zamanki gibi aralıklarla gelen ani bir esintiydi bu. Sonra koku sabitleşti ve şafak s kene kadar da bir daha yerinden kımıldamadı. Tobias ancak onu göstermek için ellerine alabileceği izlenimine kapıldığı zaman fırladı hamağından, koşup Clotilde'nin odasına girdi. Onu defalarca sarstı.

"Al işte," dedi ona.

Clotilde'nin, yattığı yerde doğrulabilmek için kokuyu tıpkı bir  r m ek ağı gibi kenara itmesi gerekmişti. Sonra yeniden sıcaık çarşafların arasına attı kendini.

"Lanet olsun," dedi.

Tobías bir sıçrayışta kapıya varıp sokağın ortasına fırladı, haykırmaya başladı. Bütün gücüyle haykırdı, derin bir soluk alıp yeniden bağırdı, sonra bir sessizlik oldu, daha da derin bir soluk aldı, koku hâlâ denizdeydi. Ama hiç kimse ona yanıt vermedi. Bunun üzerine evden eve dolaşıp kapıları yumrukladı, hiç kimsenin oturmadığı evlere bile gitti, ta ki yaygarası köpeklerinkine karışıp herkes uyanana kadar.

Pek çokları kokuyu duymadılar. Ama bazıları, özellikle de yaşlılar, kokunun zevkine varabilmek için deniz kenarına indiler. Geçmişteki kokuların hiçbirine yer bırakmayacak kadar yoğun bir kokuydu bu. Bazı kimseler bu kadar çok koku almaktan bitkin düşüp evlerine döndüler. Ama çoğunluk bu düşü sonuna kadar görmek için deniz kenarında kaldı. Gün ışıırken koku öylesine katışıksız bir hal almıştı ki insan soluk almaya kıyamıyordu.

Tobías neredeyse bütün gün uyudu. Clotilde de öğle uykusunda ona katıldı ve bütün öğleden sonrayı avlunun kapısını kapamadan yatakta oynaşmakla geçirdiler. Önce solucanlar gibi yaptılar, sonra tavşanlar, en sonunda da kaplumbağalar gibi, ta ki ortalığa bir hüzün çöküp hava yeniden kararana kadar. Havada hâlâ gül kokusunun kalıntıları vardı. Ara sıra dalga dalga bir müzik sesi odaya kadar geliyordu.

“Catarino’lardan geliyor,” dedi Clotilde. “Biri gelmiş olmalı.”

Üç erkekle bir kadın gelmişlerdi. Catarino daha sonra başkalarının da gelebileceklerini düşünerek gramofonu kurmayı denemişti. Ama beceremeyince, elinden her türlü iş gelen Pancho Aparecido’dan rica etti, çünkü onun hiçbir zaman yapacak işi olmazdı, üstelik bir araç gereç kutusuyla becerikli elleri vardı.

Catarino’nun lokali, biraz sapa bir yerde denize bakan ahşap bir evdi. İskemleler ve sehpaarla döşeli bü-

yük bir salonu, arka tarafta da birçok odası vardı. Üç erkekle bir kadın, Pancho Aparecido'nun işini seyredilerken, barda oturmuş sessizce içki içiyorlar ve sırayla esniyorlardı.

Birkaç denemeden sonra gramofon gayet güzel işledi. Uzaktan, ama net bir şekilde müziği duyanlar konuşmalarını yarıda kestiler. Birbirlerine baktılar ve bir an ne diyeceklerini bilemediler, çünkü en son müzik dinlediklerinden beri ne kadar yaşlandıklarının ancak o zaman farkına varmışlardı.

Tobias saat dokuzdan sonra herkesi ayakta buldu. Kapılarının önüne oturmuşlar, güneş tutulmasını seyrederkenki aynı çocukça kadercilikle Catarino'nun eski plaklarını dinliyorlardı. Her bir plak, ölmüş olan birini, uzun bir hastalıktan sonra yiyeceklerin tadını, ya da yıllar önce ertesi günü yapmaları gerekip de unutkanlıkla hiçbir zaman yapmamış oldukları bir şeyi anımsatıyordu onlara.

Müzik saat on bire doğru sona erdi. Birçokları yağmur yağacağını düşünerek gidip yattılar, çünkü denizin üstünde kapkara bir bulut vardı. Ama bulut alçaldı, bir an denizin üstünde durdu, sonra suya battı. Yukarıda sadece yıldızlar kalmıştı. Az sonra köyden esen meltem denizin ortasına kadar gitti ve dönüşte beraberinde bir gül kokusu getirdi.

"Size demedim mi, Jacob," diye heyecanla bağırdı Don Máximo Gómez. "İşte yine o koku. Eminim artık onu her gece duyacağız."

"Allah korusun," dedi ihtiyar Jacob. "Bu koku bana hayatta çok geç gelen tek şey."

Boş dükkânın içinde plaklara dikkat etmeden dama oynamışlardı. Anıları öylesine eskiydi ki, onları tazeleyecek kadar yeterince eski plak yoktu.

"Ben kendi hesabıma bütün bunların hiçbirine inanmıyorum," dedi Don Máximo Gómez. "İnsanın, çiçeklerini dikecek küçükük bir avlusu olmasını dileyen

onca kadınla birlikte bu kadar yıldan beri topraktan başka yiyecek şey bulamadıktan sonra, böyle kokular duymaya, hatta bunların gerçekliğine inanmaya başlamasında bir gariplik yok."

"Ama bunu kendi burunlarımızla duyuyoruz," dedi ihtiyar Jacob.

"Bunun önemi yok," dedi Don Máximo Gómez. "Savaş sırasında, ihtilal artık başarısızlığa uğradığından, bir generalimiz olmasını o kadar istemiştik ki, karşımızda etiyile kemiğiyle Marlborough dükünün belirdiğini gördük. Ben onu kendi gözlerimle gördüm, Jacob."

Saat on ikiyi geçmişti. İhtiyar Jacob yalnız kaldığında dükkânı kapatıp ışığı yatak odasına götürdü. Fosforlu denizin üzerine kesilip açılmış gibi duran pencereden baktığında ölüleri denize attıkları kayalığı görüyordu.

"Petra," diye seslendi yavaşça.

Petra onu duyamazdı, çünkü tam o sırada Bengal Körfezi'nde ışıl ışıl bir öğle vakti neredeyse suyun üzerinde gider gibi yüzmekteydi. Kafasını kaldırmış, ışıklı bir vitrine bakar gibi, suyun ötesinde giden kocaman bir transatlantiğe bakıyordu. Ama o anda dünyanın öbür ucunda yeniden Catarino'nun gramofonunu dinlemeye başlayan kocasını göremiyordu.

"Şu hale bak," dedi ihtiyar Jacob. "Daha altı ay öncesine kadar seni deli sanıyorlardı, şimdi ise senin ölümüne neden olan kokuyla kendileri bayram ediyorlar."

Işığı söndürüp yatağa girdi. İhtiyarlara özgü garip hıçkırıklarla sessizce ağladı, ama az sonra uyuyakalmıştı.

"Elimden gelse bu köyden çekip giderdim," diye hıçkırdı uykusunun arasında. "Hiç değilse birikmiş yirmi pesom olsa cehennemin dibine bile giderdim."

O geceden sonra ve birkaç hafta boyunca denizdeki koku devam etti. Evlerin tahtalarına, yiyeceklere, içme suyuna sinmiş, duyulmadığı hiçbir yer kalmamıştı artık. Birçokları onu kendi büyük apteslerinin buğu-

sunda bile duyarak şaşkına dönmüşlerdi. Catarino'nun lokaline gelen adamlarla kadın bir cuma günü kalkıp gitmişler, cumartesi günü de gürültülü bir kalabalıkla birlikte geri dönmüşlerdi. Pazar günü daha başkaları da geldi. Yiyecek bir şeylerle yatacak yer arayan insanlar her tarafta karınca gibi kaynıyordu, artık yollarda adım atacak yer kalmamıştı.

Sonra daha başkaları da geldi. Köyde hayat kalmadığında çekip gitmiş olan kadınlar, Catarino'nun lokaline geri dönmüşlerdi. Daha şişman, daha çok boyalıydılar, hiç kimseye hiçbir şey anımsatmayan en son moda plaklardan getirmişlerdi. Köyün eski sakinlerinden de gelenler olmuştu. Başka yerlerde para içinde yüzmeye gitmişlerdi, şimdi dönüp gelmişler, servetlerinden söz ediyorlardı, ama sırtlarında giderken giydikleri giysiler vardı. Müzik ve tombala oyunu, piyangolar, falcılar, atıcılar, boyunlarına yılan dolanmış, sonsuz yaşam iksiri satan adamlar da gelmişlerdi. Haftalar boyunca gelmeye devam ettiler; ilk yağmurlar yağıp deniz bulanıklaştıktan ve koku kaybolduktan sonra bile geldiler.

Son gelenler arasında bir de rahip vardı. Bir kâse sütlü kahvenin içine batırıldığı ekmeğini yiyerek her tarafta dolaşıyordu; kendinden önce gelmiş olan her şeyi yavaş yavaş yasaklamaya başlamıştı: piyango oyunlarını, yeni moda müziği ve dansı, son zamanlarda çıkan deniz kıyısında uyuma âdetini bile. Bir gün öğleden sonra Melchor'un evinde, denizin kokusu üzerine bir vaaz verdi.

"Tanrıya şükredin, evlatlarım," dedi. "Çünkü bu, Tanrının kokusu."

Oradan biri onun sözünü kesti.

"Öyle olduğunu nasıl bilebilirsiniz, peder, onu daha duymadınız ki."

"Kutsal kılaplarda," dedi rahip, "bu koku hakkında yazılanlar açıktır. Bizler bu köyde Tanrının sevgili kullarıyız."

Bu bayram havası içinde Tobias oradan oraya uyrgezer gibi dolaşıyordu. Parayı tanısın diye Clotilde'yi alıp sokağa çıkardı. Çok büyük paralarla rulet oynadıklarını hayal edip, sonra da hesap yaparak kazanmış olabilecekleri parayla kendilerini son derece zengin hissettiler. Ama bir gece, sadece onlar değil, köyü istila etmiş olan bütün kalabalık, hayallerine sığabilecekten çok daha fazla parayı bir arada gördüler.

Senyor Herbert'in geldiği geceydi bu. Çok geçmeden çıkagelip sokağın ortasına bir masa koymuş, masanın üstüne de içi ağzına kadar banknotlarla dolu iki koca sandık oturtmuştu. O kadar çok para vardı ki başlangıçta hiç kimse farkına varamadı, çünkü bunun gerçek olabileceğine inanamıyorlardı. Ama Senyor Herbert bir çingirak çalmaya başlayınca herkes gördüğüne inanıp onu dinlemek üzere yaklaştı.

"Ben dünyanın en zengin adamıyım," diyordu. "O kadar çok param var ki artık onu nereye koyacağımı bilemiyorum. Ve ayrıca çok büyük olduğu için göğsüme sığmayan bir yüreğim olduğundan, dünyayı dolaşıp insanların sorunlarına çözüm getirmeye karar verdim."

İriyarı, sarışın bir adamdı. Yüksek sesle hiç duraklamadan konuşuyor, bir yandan da her zaman sudan yeni çıkmışa benzeyen ılık ve yumuşacık ellerini sallıyordu. Bir çeyrek saat boyunca konuştu, sonra dinlendi. Daha sonra çingırağı yeniden sallayıp konuşmaya başladı. Sözlerinin yarısında, kalabalığın arasından birisi şapkasını sallayarak onun sözünü kesti:

"Baksanıza, Bayım, fazla konuşmayı bırakın da parayı dağıtmaya başlayın."

"Öyle olmaz," diye karşılık verdi Senyor Herbert. "Parayı sebepsiz yere dağıtmak haksız bir yöntem olduğu gibi bunun hiçbir anlamı da olmaz."

Sözünü kesmiş olanı gözleriyle arayıp bulduktan sonra yaklaşması için işaret etti. Kalabalık ona yol açmıştı.

"Oysa," diye devam etti Senyor Herbert. "Bu sabırsız dostumuz, şimdi bizim, zenginliği dağıtmanın en adaletli yöntemini açıklamamıza izin verecek."

Elini uzatıp onun yanına çıkmasına yardım etti.

"Adın ne senin?"

"Patricio."

"Pekâlâ, Patricio," dedi Senyor Herbert. "Herkes gibi senin de bir süreden beri çözümleyemediğin bir sorunun var."

Patricio şapkasını çıkarıp başını salladı.

"Nedir bu sorun?"

"Vallahi benim sorunum şu," dedi Patricio. "Param yok."

"Peki ne kadar paraya ihtiyacın var?"

"Kırk sekiz pesoya."

Senyor Herbert, bir zafer çılgılığı attı. "Kırk sekiz peso," diye tekrarladı. Kalabalık, bir alkışla ona katılmıştı.

"Pekâlâ Patricio," diye devam etti Senyor Herbert. "Şimdi bize şunu söyle: Sen ne yapmayı bilirsin?"

"Pek çok şey."

"Birinden birine karar ver," dedi Senyor Herbert. "En iyi yaptığın şeye."

"Peki," dedi Patricio. "Kuş sesi çıkarmayı bilirim."

Yine alkışlar arasında Senyor Herbert kalabalığa döndü.

"Öyleyse, bayanlar baylar, kuşları fevkalade güzel taklit edebilen dostumuz Patricio, kırk sekiz değişik kuşu taklit edecek ve böylelikle hayatının en büyük sorununu çözümlemiş olacak."

Bunun üzerine, kalabalığın şaşkın sessizliği içinde Patricio kuş gibi ötmeye başladı. Kâh ıslık çalarak, kâh gırtlığından sesler çıkararak bilinen bütün kuşların taklidini yaptı ve hiç kimsenin tanımayı başaramadığı daha başkalarıyla sayıyı tamamladı. Sonunda Senyor Herbert onu alkışlamalarını isteyerek kendisine kırk sekiz pesoyu teslim etti.

"Ve şimdi de," dedi birer birer gelmeye başlayın. "Sorunları çözmek için yarın sabah bu saate kadar burada olacağım."

İhtiyar Jacob, heyecanlı bir şeyler olduğunu, evinin önünden geçenlerin konuşmalarından öğrenmişti. Her yeni haberle kalbi biraz daha büyüyor, büyüdükçe büyüyordu, ta ki patlayacak hale gelene kadar.

"Bu yabancı hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Don Máximo Gómez omuzlarını kaldırdı.

"Bir hayırsever olmalı."

"Yapmayı bildiğim bir şey olsaydı," dedi ihtiyar Jacob. "Küçük sorunumu hemen çözümlerirdim. Benimki önemsiz bir para: yirmi peso."

"Siz çok iyi dama oynamayı biliyorsunuz," dedi Don Máximo Gómez.

İhtiyar Jacob onun bu sözüne aldırış eder görünmüyordu, ama yalnız kalır kalmaz dama tahtasıyla taş kutusunu bir gazete kâğıdına sarıp Senyor Herbert'e meydan okumaya gitti. Gece yarısına kadar sırasını bekledi. En sonunda Senyor Herbert sandıkları toplayıp ertesi sabah görüşmek üzere veda etti.

Ama yatmaya gitmemişti. Sandıkları taşıyan adamlarıyla birlikte Catarino'nun lokaline çıkagelmiş, kalabalık da sorunlarıyla birlikte oraya kadar onun peşini bırakmamıştı. Onları teker teker çözümlerdi ve o kadar çok sorunu çözdü ki sonunda lokalde sadece kadınlarla sorunlarına çare bulunmuş birkaç kişi kalmıştı. Salonun dibinde de, bir propaganda kartonuyla ağır ağır yelpazelenmekte olan yalnız bir kadın.

"Ya sen," diye ona bağırdı Senyor Herbert. "Senin sorunun nedir?"

Kadın yelpazelenmeyi bıraktı.

"Eğlencenize beni katmayın, mister," diye bağırdı salonun öbür yanından. "Benim hiçbir sorunum yok, sikimin keyfine orospuluk ediyorum."

Senyor Herbert omuz silkti. Başka sorunları bekleyerek kapakları açık sandıkların başında buz gibi birasını içmeye devam etti. Ter içindeydi. Az sonra, masadaki kadının yanındaki gruptan ayrılıp gelen başka bir kadın, çok alçak sesle ona bir şeyler söyledi. Beş yüz pesoluk bir sorunu vardı.

“Kaça yapıyorsun?” diye sordu Senyor Herbert.

“Beşe.”

“Düşünsene,” dedi Senyor Herbert. “Yüz adam demektir.”

“Zararı yok,” dedi kadın. “Bu kadar parayı bir araya getirebilirim hayatıma giren son yüz kişi olurlar.”

Kadını inceledi. Narin yapısıyla gencecikti, ama gözlerinde yalın bir kararlılık ifadesi vardı.

“Pekâlâ,” dedi Senyor Herbert. “Sen odaya git, her birini beş pesosuyla birlikte yollarım ben sana.”

Sokak kapısına çıkıp çingırağını salladı. Sabah saatin yedisinde Tobias, Catarino'nun lokalini açık bulmuştu. Senyor Herbert, biradan şişmiş ve yarı uyur bir halde, adamların kızın odasına girmesini denetliyordu.

Tobias da girdi içeri. Kız onu tanıyordu, odasında görünce şaşırılmıştı.

“Sen de mi?”

“Girmemi söylediler,” dedi Tobias. “Elime beş peso verip fazla oyalanma dediler.”

Kız, sırlıklam olmuş yatak çarşafını kaldırıp Tobias'a bir ucundan tutmasını söyledi. Çarşaf, keten gibi ağırlaşmıştı. İki ucundan tutup bükerek, normal ağırlığını bulana kadar suyunu sıktılar. Şilteyi ters yüz ettiler, ter izi öbür yanına çıkmıştı. Tobias yapabildiği kadarıyla işini tamamladı. Odadan çıkmadan önce beş pesosunu yatağın yanında yükselmekte olan banknot yığınınına bıraktı.

“Bulabildiğin herkesi yolla,” diye tembih etti Senyor Herbert. “Bakalım öğlene kadar bu işi bitirebilecek miyiz.”

Kız kapıyı aralayıp buz gibi bir bardak bira istedi. Dışarıda bekleyen bir sürü adam vardı.

"Daha kaç kişi gerekiyor?" diye sordu.

"Altmış üç," diye yanıt verdi Senyor Herbert.

İhtiyar Jacob, elinde dama tahtasıyla bütün günü onun peşinde koşmakla geçirmişti. Hava kararırken sıra ona gelmişti. Sorununu anlattı, senyor Herbert de kabul etti. İki iskemleyle küçük masayı sokağın ortasında büyük bir masanın üstüne koydular ve ihtiyar Jacob oyuna başladı. Önceden düşünerek oynamayı başardığı son oyun olmuştu bu. Ve kaybetti.

"Kırk peso," dedi Senyor Herbert ve ona iki taş üstünlük tanıdı.

Yine kazandı. Elleri taşlara değmiyordu sanki. Hasımının pozisyonunu önceden tahmin ederek gözü kapalı oynuyor, hep yeniyordu. Kalabalık artık onları seyretmekten yorulmuştu. İhtiyar Jacob, pes etmeye karar verdiğinde beş bin yedi yüz kırk iki peso, yirmi üç sent borçlanmıştı.

Hiç bozuntuya vermedi. Rakamı bir kâğıda not edip cebine koydu. Sonra dama tahtasını katladı, taşları kutusuna koydu ve hepsini birden gazeteye sardı.

"Bana ne isterseniz onu yapın," dedi. "Ama bunları elimden almayın. Size söz veriyorum, bu parayı biriktirene kadar hayatımın geri kalan kısmını dama oynayarak geçireceğim."

Senyor Herbert saatine baktı.

"Buna yürekten üzüldüm," dedi. "Süre yirmi dakika içinde sona eriyor." Hasımının bir çözüm yolu bulmadığından emin oluncaya kadar bekledi. "Başka bir şeyiniz yok mu?"

"Şerefim var."

"Yani demek istiyorum ki," diye açıkladı Senyor Herbert. "Üzerinden boyaya batmış bir fırça geçirilince renk değiştiren bir şey."

“Evim,” dedi ihtiyar Jacob, sanki bir kehaneti çözümler gibi. “Hiçbir değeri yok, ama ne de olsa bir ev.”

Böylelikle Senyor Herbert, ihtiyar Jacob'un evine konmuş oldu. Üstelik, borçlarını ödeyemeyen daha başkalarının da evlerine ve mallarına konmuştu, ama bir hafta sürecek müzikli, havai fişekli, ip cambazlı bir eğlence yapılmasını emrederek her şeyi bizzat kendisini yönetti.

Unutulmayacak bir hafta olmuştu. Senyor Herbert, kasabanın harikulade yazgısından söz etmiş, teras katlarında dans pistleriyle camdan yapılmış muazzam binaların yükseleceği kentnin resmini bile çizerek kalabalığa göstermişti. Herkes şaşkınlıkla bakarak Senyor Herbert'in boyanmış olduğu rengârenk yayaların arasında kendilerini bulmaya çalışıyordu, ama onlar o kadar iyi giyimliydi ki kendilerini tanıyamıyorlardı bir türlü. Fazlasıyla zorlanmaktan yürekleri sızlıyordu. Ekim ayında duydukları ağlama isteğine gülüyorlar, umut bulutlarının üstünde yaşıyorlardı, ta ki Senyor Herbert çingırağı sallayıp eğlencenin bittiğini duyurana kadar. Ancak o zaman dinlenmeye çekildi.

“Yaşadığınız bu hayat sizi öldürecek,” dedi ihtiyar Jacob.

“O kadar çok param var ki,” dedi Senyor Herbert. “Ölmem için hiçbir neden yok.”

Kendini yatağa attı. Tıpkı bir aslan gibi horlayarak günlerce, günlerce uyudu; aradan o kadar çok gün geçmişti ki insanlar onu beklemekten bıktılar. Karınlarını doyurmak için yengeçleri kumdan çıkarmaları gerekti. Catarino'nun yeni plakları öylesine eskimişti ki artık hiç kimse onları gözyaşı dökmeden dinleyemez olmuş, o da lokali kapamak zorunda kalmıştı.

Senyor Herbert'in uykuya yalmasından uzun zaman sonra rahip, ihtiyar Jacob'un kapısını çaldı. Ev içeriden kapatılmıştı. Bu nedenle uyuyan adamın nefesi içerideki

havayı giderek tüketmişti, eşyalar ağırlıklarını kaybeder olmuşlar, bazıları boşlukta yüzmeye başlamıştı.

"Onunla konuşmak istiyorum," dedi peder.

"Beklemek gerek," dedi ihtiyar Jacob.

"Fazla vaktim yok."

"Oturun peder, bekleyin," diye ısrar etti ihtiyar Jacob. "Bu arada da lütfen benimle konuşun. Uzun zamandır dünyada neler olup bittiğini bilmiyorum."

"İnsanlar kaçıp gidiyor," dedi peder. "Kısa sürede köy eski halini alacak. Tek yenilik bu."

"Dönerler," dedi ihtiyar Jacob. "Deniz yine gül kokmaya görsün."

"Ama o arada, kalanların hayallerini besleyecek bir şey gerek," dedi peder. "İbadet yernin yapımına bir an önce başlanmalı."

"Bay-Herbert'i görmeye bu yüzden geldiniz," dedi ihtiyar Jacob.

"Öyle," dedi peder. "Yabancılar çok hayırsever oluyorlar."

"Öyleyse bekleyin, peder," dedi ihtiyar Jacob. "Belki uyanır."

Dama oynamaya koyuldular. Günler süren uzun ve zorlu bir maç olmuştu, ama Senyor Herbert uyanmadı.

Peder umutsuzluktan ne yapacağını şaşırmuştu. Elinde bakır bir kapla oradan oraya dolaşıp ibadet yeri için bağış istemeye başladı, ama toplayabildiği çok az bir şeydi. O kadar çok yalvarmaktan giderek eriyordu, kemikleri takırdamaya başlamıştı, sonunda bir pazar günü yerden iki karış kadar yükselmiş, ama bundan kimsenin haberi olmamıştı. Bunun üzerine bir bavula eşyalarını, bir bavula da topladığı parayı doldurdu ve bir daha dönmek üzere herkesle vedalaştı.

"Koku artık bir daha duyulmayacak," dedi kendisini vazgeçirmeye çalışanlara. "Köyün affedilmez bir günah işlediği gerçeğini kabul etmek gerek."

Senyor Herbert uyandığı zaman köy aynı eskisi gibiydi. Yağmur, kalabalığın sokaklarda bıraktığı çöpleri kokuşturmuş, toprak da bir kez daha çoraklaşıp taş gibi sertleşmişti.

“Çok uyumuşum,” diye esnedi Senyor Herbert.

“Yüzyıllarca,” dedi ihtiyar Jacob.

“Açlıktan ölüyorum.”

“Herkes öyle,” dedi ihtiyar Jacob. “Deniz kenarına gidip kumdan yengeç çıkarmaktan başka çareniz yok.”

Tobias, onu, ağız köpükler içinde kumu eşelerken bulmuş, karınları aç olunca zenginlerin yoksullara ne kadar benzediklerine şaşırmuştu. Senyor Herbert yeterince yengeç bulamamıştı. Akşam olurken Tobias’ı denizin dibinde yiyecek bir şeyler aramaya çağırdı.

“Bakın,” diye onu uyardı Tobias. “Sadece ölümler bilirler denizin dibinde ne olduğunu.”

“Bilim adamları da bilirler,” dedi Senyor Herbert. “Batık gemilerin daha aşağılarında etleri çok lezzetli kaplumbağalar vardır. Soyunun da girelim.”

Suya girdiler. Önce düz bir çizgi üzerinde yüzdüler, sonra aşağıya doğru, iyice derinlere, güneş ışığının, sonra da denizin aydınlığının bittiği ve her şeyin sadece kendi ışığıyla görülebildiği yere kadar yüzdüler. Batık bir köyün önünden geçtiler, ata binmiş erkeklerle kadınlar bando yerinin çevresinde dönüyorlardı. Hari-kulade bir gündü ve evlerin teraslarında canlı renklerde çiçekler vardı.

“Bir pazar günü, sabah saat on bir sıralarında batmış,” dedi Senyor Herbert. “Bir afet olmalı.”

Tobias köye doğru yönelmişti, ama Senyor Herbert kendisini suyun dibine kadar izlemesi için ona işaret etti.

“Orada güller var,” dedi Tobias. “Clotilde’nin onları tanımasını istiyorum.”

“Başka bir gün daha vakitlice gelersin,” dedi Senyor Herbert. “Ben şimdi açlıktan ölüyorum.”

Uzun ve telaşsız kulaçlarla bir ahtapot gibi süzülüyordu aşağıya doğru. Onu gözden kaybetmemek için çaba harcayan Tobias, zenginlerin yüzme biçimi bu olsa gerek, diye düşündü. Ortak afetler denizini yavaş yavaş geride bırakıp ölümlerin denizine girdiler.

O kadar çok ölü vardı ki, Tobias dünyada bu kadar çok insanı bir arada gördüğünü hiç sanmıyordu. Değişik düzeylerde, hareketsiz olarak sırtüstü yüzüyorlardı ve hepsinin yüzünde unutulmuş varlıkların ifadesi görülüyordu.

"Bunlar çok eski ölümler," dedi Senyor Herbert. "Bu dinlenme haline kavuşabilmek için yüzyıllar geçmesi gerek."

Aşağılara inip daha yeni ölümlerin sularına girdiklerinde, Senyor Herbert durakladı. Tobias hemen yetişti ona, tam o sırada önlerinden çok genç bir kadın geçiyordu. Gözleri açık olarak yan yatmış yüzüyor, peşinden de akın akın çiçekler geliyordu.

Senyor Herbert, işaretparmağı ağzında, en son çiçek geçene kadar öylece kalakalmıştı.

"Hayatımda gördüğüm en güzel kadın," dedi.

"İhtiyar Jacob'un karısı," dedi Tobias. "Elli yaş kadar daha genç, ama o. Bundan eminim."

"Çok gezmiş olmalı," dedi Senyor Herbert. "Arkasında dünyanın tüm denizlerinin çiçeklerini sürüklüyor."

Denizin dibine vardılar. Senyor Herbert, işlenmiş arduvaza benzeyen zeminin üzerinde birkaç tur attı. Tobias da onu izliyordu. Ancak derinlerdeki alacakaranlığa alışınca kaplumbağaların orada olduğunu görmüştü. Binlercesi bir aradaydı, dibe yapışmışlardı; o kadar hareketsiz duruyorlardı ki sanki taş kesilmiş gibiydiler.

"Bunlar canlı," dedi Senyor Herbert. "Ama milyonlarca yıldan beri uyuyorlar."

Bir tanesini ters çevirdi. Yumuşak bir hareketle onu yukarı doğru itti, uykudaki hayvan elinden kaçıp

sürüklenmeye devam etti. Tobias onun yanından geçip gitmesine göz yumdu. Sonra suyun yüzüne doğru bakınca bütün denizi tersine dönmüş olarak gördü.

"Tıpkı düş gibi," dedi.

"Kendi iyiliğin için," dedi Senyor Herbert. "Bunu hiç kimseye anlatma. İnsanlar bütün bunları öğrenseler dünyada ne kargaşa olurdu, düşün bir kere."

Köye döndüklerinde neredeyse gece yarısı olmuştu. Suyu ısıtması için Clotilde'yi uyandırdılar. Senyor Herbert kaplumbağanın boynunu kopardı, ama sonra üçü bir olup onu parçaladıklarında yerinden fırlayıp avluda oradan oraya sıçrayan yüreğinin peşinden koşarak kaplumbağayı bir kez daha öldürmeleri gerekti. Nefes alamayacak hale gelinceye kadar yediler. O zaman Senyor Herbert, "Pekâlâ, Tobias," dedi. "Gerçeği kabullenmek gerek."

"Elbette."

"Gerçek şu ki," diye devam etti Senyor Herbert. "O koku artık bir daha hiç dönmeyecek."

"Dönecek."

"Dönmeyecek," diye söze karıştı Clotilde. "Bir kere, zaten hiçbir zaman gelmemiştik ki. Herkesi ayağa kaldıran sen olmuşsun."

"Sen kendin de duydun onu," dedi Tobias.

"O gece biraz şaşkındım," dedi Clotilde. "Ama şimdi bu denizle ilgili hiçbir şeyden emin değilim."

"Öyleyse ben buradan gidiyorum," dedi Senyor Herbert. Sonra her ikisine birden bakarak ekledi: "Sizler de gitmelisiniz. Bu köyde açlık çekmektense dünyada yapılacak pek çok şey var."

Ve çekip gitti. Tobias avluda kalıp ufka kadar yayılan yıldızları saymaya koyulmuş, bir önceki aralık ayından beri üç tane arttığını keşfetmişti. Clotilde onu odaya çağırdı, ama o aldırmadı.

"Gelsene buraya, sersem," diye ısrar etti Clotilde. "Yüzyıllar var ki tavşancıklar gibi yapmıyoruz."

Tobías uzun süre bekledi. Sonunda içeri girdiğinde Clotilde uyuyakalmıştı. Onu yarı uyandırdı, ama o kadar yorgundu ki her ikisi de yapılacakları şaşırıp sonunda sadece solucanlar gibi yapabildiler.

"Aptal gibisin," dedi Clotilde, aksi aksi. "Başka bir şey düşünmeye çalış."

"Zaten başka bir şey düşünüyorum."

Clotilde ne olduğunu bilmek istedi, o da kimseye söylememesi koşuluyla anlatmayı kabul etti. Clotilde söz verdi.

"Denizin dibinde," dedi Tobías. "Teraslarında binlerce çiçek olan küçücük beyaz evleriyle bir köy var."

Clotilde ellerini başına götürdü.

"Ay, Tobías!" diye bağırdı. "Ay, Tobías, Tanrı aşkına, şimdi yine böyle şeyler anlatmaya kalkma."

Tobías bir daha ağzını açmadı. Yatağın kenarına çekilip uyumaya çalıştı. Ama şafak vakti rüzgâr dönüp yengeçler onu rahat bırakana kadar uyku tutmadı.

1961

DÜNYANIN BOĞULMUŞ EN GÜZEL ADAMI

Denizde yaklaşmakta olan koyu renkli esrarengiz kitleyi ilk gören çocuklar, bunun bir düşman gemisi olduğu hayaline kapılmışlardı. Daha sonra ne direkleri olduğunu ne de bayrak taşıdığını görünce, bunun bir balina olabileceğini düşündüler. Ama kıyıya vurunca, üzerinde taşıdığı yosun kümeleriyle denizanası dokunaçlarını, balık artıklarını ve batık gemi kalıntılarını kaldırdılar da ancak o zaman anlayabildiler bunun boğulmuş bir adam olduğunu.

Kâh kuma gömerek, kâh kumdan çıkararak bütün öğleden sonra oynadılar onunla, ta ki birisi rastlantı sonucu onları görüp köyü ayağa kaldırana kadar. Onu en yakındaki eve götürmek üzere yüklenen erkekler, bildikleri bütün ölümlerden daha ağır, neredeyse bir at kadar ağır olduğunu fark ettiler ve belki de denizde fazlasıyla uzun bir zaman sürüklenip durduğundan sular kemiklerinin içine dolmuştur, dediler kendi kendilerine. Onu yere uzattıklarında herkesten daha iriyarı olduğunu gördüler, evin içine zorlukla sığabiliyordu, ama belki de ölümden sonra da büyümeye devam etme yeteneği bazı boğulan kimselerin doğasında vardır, diye düşündüler. Üstü başı deniz kokuyor, sadece biçiminden anlaşılıyordu bir insan cesedi olduğu, çünkü cildi çerçöp ve çamur tabakasıyla örtülüydü.

Onun yabancı bir ölü olduğunu anlamaları için yüzünü temizlemeleri gerekmemişti. Köyleri, ıssız bir burnun ucuna serpiştirilmiş, çiçeksiz taş avluları olan yirmi kadar ahşap evden oluşuyordu. Toprak o kadar azdı ki analar rüzgârın çocuklarını alıp götürceği korkusuyla yaşarlardı hep, yılların neden olduğu birkaç ölüyü de yalıyardan aşağı atmak zorundaydılar. Ama deniz yumuşak başlıydı, cömertti. Köyün bütün erkekleri, sadece yedi sandala sığabiliyorlardı. Bu yüzden de, boğulmuş adamı bulduklarında, içlerinden kimse- nin eksik olmadığını anlamaları için birbirlerine şöyle bir bakmaları yeterli olmuştu.

O gece balığa çıkmadılar. Erkekler komşu köylerde eksik biri olup olmadığını öğrenmeye çalışırken, kadınlar boğulmuş adama bakmak üzere yanında kalmışlardı. Halfa otundan yumaklarla üzerindeki çamuru temizleyip saçlarına dolanmış deniz bitkilerini çözdüler, balık pulu ayıklamakta kullandıkları demir parçalarıyla üzerindeki kabuğu kazıdılar. Bütün bunları yaparlarken, üzerindeki bitkilerin uzak okyanuslardan ve derin denizlerden geldiğini, giysilerinin sanki mercan labirentlerinde dolaşmışçasına lime lime olduğunu fark ettiler. Aynı zamanda ölümü gururla üstlendiğini de fark etmişlerdi, çünkü denizde boğulmuş öteki ölülerin o yapayalnız görünümünü yoktu onda, ne de ırmakta boğulmuşların sefil ve zavallı görünüşleri. Ama onu temizlemeyi bitirdiklerinde ne tür bir adam olduğunun farkına varabilmişler, işte o zaman nefesleri kesilmişti. Sadece o zamana kadar gördüklerinin içinde en uzun boylusu, en güçlü kuvvetlisi, en erkekçe ve en iyi giyim kuşamlısı olmakla kalmıyordu, aynı zamanda onu seyrettikleri sırada hayallerine de sığmıyordu.

Köyde ne onu üstüne yatırabilecekleri kadar sağlam, ne de geceyi başında geçirebilecekleri kadar büyük bir masa bulabilmişlerdi. Ne en uzun boylu erkek:

lerin bayramlık pantolonları uymuştu üzerine, ne en iriyarılardan pazar gömlekleri ne de ayakkabıları. Bunun üzerine, onun bu ölçüsüz büyüklüğü ve güzelliği karşısında büyülenen kadınlar, ölümünü vakarla sürdürebilmesi için ona güzel bir yelken bezinden bir pantolonla kenevir bezinden bir gömlek dikmeye karar verdiler. Halka olup oturarak dikiş diker, iğnenin batıp çıkışları arasında ölüyü seyrederek, rüzgârın hiçbir zaman bu kadar sert esmediği, Karayib'in de hiç o geceki kadar huzursuz olmadığı izlenimine kapılmışlar; bu değişikliklerin ölüyle bir ilgisi olduğunu tahmin etmişlerdi. Bu harikulade adam bu köyde yaşamış olsaydı, evinin kapıları daha geniş, damı daha yüksek, zemini daha sağlam olurdu, yatağı demir perçinli sağlam kerestelerden yapılmış, karısı da köyün en mutlu kadını olurdu diye düşünüyorlardı. Öylesine otorite sahibi olurdu ki, sadece adlarıyla çağırmakla balıkları denizden çıkarabilir, işine öylesine dört elle sarılırdı ki en kuru taşların arasından pınarlar fişkirmasını sağlayabilir, kayalıkların içine çiçekler dikebilirdi, diye düşünüyorlardı. Onu gizli gizli kendi erkekleriyle kıyaslayarak onun bir gecede yapabildiğini onların bütün bir yaşam boyunca yapmaya güçleri yetmeyeceğini düşünüyorlar ve sonunda dünyanın en güçsüz ve biçare varlıkları olarak kalplerinin derinliklerinde onları reddediyorlardı. Bu hayal âleminde dolanıp dururlarken, kadınların içinde en yaşlısı ve en yaşlı olduğu için de boğulmuş adamı tutkudan çok acıma duygusuyla seyretmiş olanı, içini çekerek şöyle dedi:

“Yüzüne bakınca, adı Esteban'muş gibi geliyor.”

Doğruydu da. Adının ondan başka bir şey olamayacağını anlamak için kadınların çoğunun ona bir kez daha bakmaları yeterli olmuştu. En genç oldukları için en inatçı olanlar, elbiselerini giydirip ayağında rugan ayakkabılarla çiçekler arasında yatırdıklarında adının

Lautaro olabileceği hayalinden vazgeçemiyorlardı. Ama bu boş bir hayal olmuştu. Yelken bezi yetmemiş, kötü biçilip berbat dikilmiş pantolon ona dar gelmiş, kalbinin içinde gizli kalmış güçler gömleğin düğmelerini kopartmıştı. Gece yarısından sonra rüzgârın ıslakları azalmış, deniz çarşamba günkü dinginliğine kavuşmuştu. Sessizlik son kuşukları da alıp götürdü: adı Esteban'dı. Ölüyü giydiren kadınlar, saçını tarayanlar, tırnaklarını kesip sakalını tıraş edenler, onu yerde yatar bırakmak zorunda kalınca içlerini ürperten acıma duygusunu bastıramamışlardı. Ölümünden sonra bile ona yük olan bu dev gibi vücutla kimbilir ne büyük bir mutsuzluk içinde yaşamış olması gerektiğini de ancak o zaman anladılar. Yaşarken nelere mahkûm olduğunu görür gibiydiler: Kapılardan yan yan geçtiğini, kirişlere çarptığını, ziyaretlerde ev sahibesi en dayanıklı iskemleyi bulup korkudan ölecek bir halde, buyrun Esteban, lütfen buraya oturun, diye yalvarırken onun, denizineği gibi pespembe yumuşacık ellerini nereye koyacağını bilemez durumda ayakta kaldığını, duvarlara dayanıp gülümseyerek, kaygılanmayın hanımefendi, ben böyle iyiyim, demesini, sırf iskemleyi parçalayıp utanca düşmemek uğruna her ziyarette, üzölmeyin hanımefendi, ben böyle iyiyim, diye aynı şeyleri tekrarlamaktan ayaklarına karasular inip sırtına ağrılar saplandığını, üstelik ona, gitme kal Esteban, hiç değilse çay demlenene kadar bekle, diyenlerin, sonradan, aman ne iyi, koca ahmak gitti, yakışıklı budala gitti, diyenler olduğunu bile asla öğrenemediğini. Cesedin karşısında oturan kadınlar, şafak sökmeden az önce bunları düşünüyorlardı. Daha sonra, ışık rahatsız etmesin diye yüzünü bir mendille örttükleri zaman, onu öyle sonsuza dek ölmüş, öyle savunmasız, öylesine kendi erkeklerine benzer görmüşlerdi ki, yüreklerinde ilk göz yaşları yarıkları açılıvermişti. İçlerinde en gençlerden bi-

rı hiçkirmaya başladı. Ötekiler de birbirlerinden cesaret alarak, önceleri iç geçirirlerken sonradan ağlamaya başlamışlar, hiçkirdikça daha çok ağlamak gelmişti içlerinden. çünkü boğulmuş adamı her defasında biraz daha Esteban'laşıyordu, sonunda onun için o kadar ağladılar ki dünyanın en acız, en yumuşakbaşlı, en yardımsever adamı haline geldi, zavallı Esteban. Öyle ki erkekler boğulmuş adamın komşu köylerden de olmadığı haberiyle döndükleri zaman, göz yaşları arasında içlerini bir sevinç kapladı kadınların.

"Allaha çok şükür," diye fısıldaştılar, bizim oldu!

Erkekler bu abartılı duygusallığın kadınların uçarılıklarından başka bir şey olmadığını sanmışlardı. Bütün gece yürüttükleri dolambaçlı soruşturmadan yorgun düşmüş bir halde tek istedikleri şey, o kupkuru ve rüzgârsız günün amansız güneşi kendini göstermeden önce bu yabancı yükü üzerlerinden atmaktı. Direk ve seren artıklarından bir sedye yapıp, cesedin ağırlığına kayalıklara gidinceye kadar dayanabilmesi için parçaları ıskaçalara oturtup bağladılar. Balıkların gözlerinin görmediği ve dalgıçların hasretten ölüp gittikleri en derin denizlere hiçbir engelle karşılaşmadan inebilmesi ve böylece daha önce başka ölümlere olduğu gibi ters akıntılarla yeniden kıyıya vurmaması için ayak bileklerinden bir ticaret gemisi çapasına zincirlemek istiyorlardı. Ama onlar acele ettikçe, vakit kaybettirecek şeyler daha çok geliyordu kadınların aklına. Tahta kutuların içine denizden muskalar toplamak için ürkmüş tavuklar gibi kıyıda eşeleniyorlar, kimileri iyi rüzgârlara rastlaması için boğulmuş adamın boynuna muskalar takmak için bu tarafta, kimileri koluna yön bulma bileziği takmak için o tarafta dolaşiyor, çekilsene oradan, engel olmayacak bir yerde dursana, bak neredeyse beni ölünün üstüne düşürüyordun, diye onca söylenmenin sonunda, erkekler artık kuşkuya kapılıp, bir yaban-

cı için mihrap süsüne benzer bunca hırdavata ne gerek vardı, üzerinde ne kadar çangıltı taşırta taşısın sonunda köpekbalıklarına yem olmayacak mı, diye söylenmeye başladılar, ama kadınlar topladıklarını getirip götürerek, birbirleriyle çarpışarak, bir yandan da gözyaşlarıyla yakınmadıklarını iç geçirmelerle yakınlık kıvrır zıvırı takıp takıştırmaya devam ediyorlardı, o kadar ki, sonunda erkekler, suda yüzen bir ölü, ne idüğü belirsiz boğulmuş biri, bok gibi bir et parçası için böylesine şamata nerede görülmüş, diye verip verştirmeye başladılar. Bunca acımasızlığa kahrolan kadınlardan biri, o zaman cesedin yüzündeki mendili kaldırıverince erkeklerin de solukları kesiliverdi.

Esteban'dı bu. Onu tanımaları için bunu tekrar etmeleri gerekmiyordu. Onlara Sir Walter Raleigh olduğunu söylemiş olsalardı, belki onlar da onun yabancı şivesinden, omzundaki renkli papağandan, yamyamları öldürmekte kullandığı arkebüzünden etkilenirlerdi, ama dünyada bir tek Esteban olabilirdi, o da işte orada, çıplak ayakları, daracık pantolonu, sadece bıçakla kesilebilecek kadar taşlaşmış tırnaklarıyla tırsı balığı gibi uzanmış yatıyordu. Yüzündeki mendili kaldırmaları yetmişti utanmış olduğunu, ne bu kadar ırıyarı, ne bu kadar ağır ne de bu kadar güzel olmasının onun kabahati olmadığını anlamaları için; bunun böyle olacağını bilseydi, boğulmak için daha uygun bir yer bulurdu, gerçekten, şimdi böyle sizin deyişinizle çarşamba cenazesi olup herkese zahmet vermekten ve benimle hiç ilgisi olmayan bu boktan et parçası görünümümle herkesi rahatsız etmektense, kayalıklardan aşağı atılma işini istemeyen biri gibi ben kendi ellerimle boynuma bir kalyon çapası bağlayıp kendimi atardım. Halinde öyle bir gerçekçilik vardı ki erkeklerin en kuşkulu olanları, karılarının onların hayalini kurmaktan bıkip boğulmuş adamların hayalini kurmalarından korkarak

denizde kılı kırk yardıkları gecelerde keyifleri kaçanlar ve onlardan da katı olanlar bile, Esteban'ın bu içtenliği karşısında iliklerine kadar ürpermişlerdi.

İşte böylece, terk edilmiş bir boğulmuş adam için yapılabilecek en görkemli cenaze töreni yapılmış oldu. Komşu köylerden çiçek bulup getirmeye giden bazı kadınlar, anlattıklarına inanmayan başkalarıyla birlikte geri dönmüşler, bunlar da ölüyü gördükleri zaman daha fazla çiçek getirmeye gitmişler, daha da fazlasını taşımışlar, taşımışlar ve sonunda o kadar çok çiçek ve o kadar çok insan birikmişti ki, adım atacak yer kalmamıştı. Son dakikada onu denize öksüz olarak geri vermek yüreklerini sızlatınca, en iyilerinin arasından ona bir anne ile bir baba seçmişler, başkaları da ona kardeş, amca, dayı, yeğen olmuşlar, böylelikle tüm köy sakinleri, onun aracılığıyla birbirleriyle akrabalık kurmuşlardı. Bu ağrı uzaktan duyan bazı balıkçılar yönlerini şaşırılmışlardı; bunlardan birinden öğrendiklerine göre, eski denizkızları masalını anımsayarak kendini teknesinin grandi direğine bağlamıştı. Cenazeyi kayalıkların dimdik yokuşundan omuzlar üzerinde çıkarma ayrıcalığını tartıştıkları sırada, erkeklerle kadınlar, boğulmuş adamlarının debdebesi ve güzelliğine karşılık köydeki sokaklarının ne kadar ıssız, avlularının çorak, hayallerininse güdük olduğunun ilk kez farkına varmışlardı. İşte o zaman onu, isterse ve ne zaman isterse geri dönebilmesi için çapaya bağlamadan bıraktılar denize ve cesedin uçurumdan aşağı düşmesinin sürdüğü yüzyıllar boyunca hepsi de nefeslerini tuttular. Artık tamam olmadıklarını ve bir daha da hiçbir zaman olamayacaklarını anlamaları için birbirlerine bakmaları gerekmemişti. Ama o andan sonra artık her şeyin farklı olacağını, Esteban'ın anısının her tarafta dolaşıp kirişlere takılmaması ve gelecekte hiç kimsenin artık koca ahmak öldü, ne yazık, artık yakışıklı budala yok, diye fısıldaş-

maya cesaret edememesi için, evlerinin kapısının daha geniş, tavanlarının daha yüksek, zeminlerinin daha sağlam olacağını hepsi biliyordu, çünkü onlar Esteban'ın anısını sonsuza dek sürdürmek için evlerin cep-helerini canlı renklerle boyayacaklar, taşların arasını kazıp pınarlar bulacaklar, yalıyara çiçekler dikecekler, böylelikle gelecek yıllarda şafak vakti geçecek büyük vapurların yolcuları açık denizde bahçelerden buram buram gelen bir çiçek kokusuyla uyanacaklar, geminin kaptanı, üzerinde resmi üniforması, elinde usturlabı, kutup yıldızı ve bir dizi savaş madalyasıyla kaptan köşkünden inip Karayib'in uskunda görülen yığınla gülü göstererek on dört dilde: bakın oraya, diyecek, rüzgârın yatakların altında uyunacak kadar uysal olduğu o yere, ayçiçeklerinin ne yöne döneceklerini bilemeyecekleri kadar güneşin parlak olduğu oraya bakın; evet, orası Esteban'ın köyüdür.

1968

AŞKIN ÖTESİNDE SÜREKLİ ÖLÜM

Senatör Onésimo Sánchez, hayatının kadını bulduğu zaman, ölmesine altı ay on bir gün kalmıştı. Onu Rosal del Virrey'de tanımıştı, açık denizlerde kaçakçılık yapan gemiler için geceleri gizli bir sığınak görevi yapan, buna karşılık güneş yükseldiğinde, kupkuru ve uçsuz bucaksız bir denizin karşısında çölün en yararsız çıkıntısını oluşturan bomboş, küçücük bir köydü burası ve her yerden o kadar uzaktaydı ki orada herhangi bir kimsenin yazgısını değiştirebilecek birinin yaşıyor olabileceği kimsenin aklına gelmezdi. Köyün adı bile insanla alay eder gibiydi, çünkü köyde o güne kadar görülmuş tek gülü, Senatör Onésimo Sánchez, bizzat kendisi, Laura Farina'yı tanıdığı aynı akşam alıp götürmüştü.

Dört yılda bir yapılan seçim kampanyasının kaçınılmaz durağıydı burası. Sabahleyin kampanya şenliğinin arabaları gelmişti. Daha sonra da, halka açık toplantılarda kalabalığı tamamlamak üzere köy köy dolaştırdıkları kiralık yerlileri taşıyan kamyonlar. Saat on birden az önce ise, müzik sesleriyle maytaplar ve mayet alayının karavanları arasında, çilek rengi bakanlık otomobili çıkageldi. Senatör Onésimo Sánchez, klimayla soğutulmuş arabanın içinde rahat ve telaşsız oturuyordu, ama kapıyı açar açmaz bir alev dalgasıyla sarsıl-

(11ap) Rosal del Virrey "Genel Valinin gül bahçesi" (Ç.N.)

miş, doğal ipektен gömleği terden sırlsıklam kesilmişti, kendisini olduğundan daha yaşlı ve her zamankinden daha yalnız hissetmişti. Aslında 42 yaşını yeni bitirmişti, Göttingen'de metalürji mühendisliğinden birincilikle mezun olmuştu ve Latin klasiklerinin kötü çevirilerinin pek şanslı olmasa da sürekli okuyucusuydu. Şen şakrak bir Almanla evliydi ve ondan beş çocuğu vardı, evin içinde herkes mutluydu; kendisi hepsinden mutluydu, ta ki bundan üç ay önce, gelecek Noel'de öleceği kendisine bildirilinceye kadar.

Halka yapılacak gösterinin hazırlıkları tamamlanırken, Senatör, dinlenmesi için kendisine ayrılmış olan evde bir saat yalnız kalmayı başarmıştı. Yatmadan önce, çöl boyunca saklayabildiği gerçek bir gülü içme suyunun içine koydu, günün geri kalan bölümünde aradı arkası kesilmeden kendisini bekleyecek olan oğlak kızartmalarından kaçınmak ve beslenme rejimini bozmamak için yanında getirdiği tahıl gevreğiyle kahvaltısını yaptı ve sancısı daha gelmeden önleyebilmek için, öngörülen saatten önce bir sürü ağrı kesici ilaç aldı. Sonra vantilatörü hamağa iyice yaklaştırdı ve uyuklarken ölümü düşünmemek için aklını başka yere vermeye büyük çaba harcayarak, gülün gölgesinde on beş dakika kadar çıplak olarak yattı. Belirli bir sona mahkûm olduğunu doktorlardan başka kimse bilmiyordu, çünkü yaşamında hiçbir değişiklik yapmadan sırtına tek başına katlanmaya karar vermişti, ama gururundan değil utandığından.

Dinlenip temizlenmiş olarak, ayağında keten bir pantolon, sırtında çiçekli bir gömlekle ve ruhu ağrı kesicilerle oyalanır bir halde öğleden sonra saat üçte yeniden halkın karşısına çıktığında, keyfinin iyice yerine geldiğini hissediyordu. Yine de ölümün yıpratıcılığı onun tahmininden çok daha acımasızdı, çünkü kürsüye çıktığında onun elini sıkma şansına erişmek için bir-

birleriyle tartışanlara karşı garip bir küçümseme duygusuna kapılmış, kupkuru küçük meydanın güherçileli yakıcı toprağına zor dayanan sıra sıra çıplak ayaklı yerlilere eskiden olduğu gibi acıyamamıştı. Alkışları, sert bir el hareketiyle, neredeyse öfkeyle kesti, gözlerini sıcaktan kaynayan denize dikerek el kol hareketleri yapmadan konuşmaya başladı. Ağır ağır ve derinden gelen sesi durgun su gibiydi, ama ezbere bildiği ve kaç kez tekrarladığı söylevi, gerçekleri anlatmak için değil, Marcus Aurelius'un anılarının dördüncü cildindeki kadercî bir yargıya karşı çıkmak içindi. Aksi yöndeki tüm inançlarına karşın, sözlerine,

“Bizler, doğayı alt etmek için buradayız,” diye başladı. “Artık bu kötü hava ve kuraklık ülkesinde, yurdun terk edilmiş evlatları, Tanrının öksüzleri, kendi topraklarımızda birer sürgün olmayacağız. Başka türlü olacağız, başarılar baylar, güçlü ve mutlu olacağız.”

Bunlar, gösterinin basmakalıp formülleri idi. Senatör konuşurken yardımcılarını havaya avuç dolusu kâğıttan yapılmış kuşlar atıyorlar, bu yapma kuşlar canlanıp ahşap kürsünün üzerinde uçuşarak denize doğru gidiyorlardı. Aynı anda öteki yardımcılarını, yaprakları keçeden tiyatro dekoru ağaçları arabalardan çıkarıp onları kalabalığın arkasında güherçileli toprağına dikiyorlardı. En sonunda da, üzerine camlı pencereleri olan kırmızı tuğladan evler resmedilmiş kartondan bir cephe kurup bununla gerçek yaşamdaki sefil kulübeleleri örttüler.

Senatör, hazırlanan bu oyuna vakit kazandırmak için, Latince iki alıntı da yaparak konuşmasını uzatıyordu. Yağmur makineleri, kesim hayvanı yetiştirilecek portatif üretme çiftlikleri, güherçileli toprakta sebze yetiştirmeyi sağlayacak harika formüller ve pencerelere öbek öbek hercaımenekşeler vaat ediyordu. Bu hayal dünyasının sonuna yaklaşmakta olduğunu görünce, parmağıyla işaret ederek,

"İşte şöyle olacağız, bayanlar baylar." diye bağırdı.
"Bakın, şöyle olacağız."

Halk dönüp baktı. Renkli kâğıttan bir transatlan-
tik evlerin arkasından geçiyordu ve yapma kentin en
yüksek evlerinden daha büyüktü. Sürekli olarak kuru-
lup sökülme ve bir yerden ötekine taşınmak zorunlu-
ğu yüzünden, kartonun üzerindeki insanların da, kötü
havadan hırpalanmış, neredeyse Rosal del Virrey halkı
kadar yoksul, toz toprak içinde ve acıklı görüldüğünü
sadece Senatör fark edebilmişti.

Bu arada Nelson Farina, on iki yıldan bu yana ilk
kez Senatörü selamlamaya gitmemişti. Senatörün ko-
nuşmasını, ilk karısını öldürüp parçaladığı aynı eczacı
elleriyle inşa etmiş olduğu raspasız ahşap evinin serin
çardağı altında, hamağında, öğle uykusuna bir dalıp
bir uyanarak dinlemişti. Cayena Hapishanesi'nden ka-
çıp, masum guacamaya papağanlarıyla dolu bir tek-
neyle Rosal del Virrey'e çıkagelmişti. Paramaribo'da
bulduğu, sonradan ondan bir kızı da olan, ağız bozuk
bir zenci dilberi de yanındaydı. Karısı kısa süre sonra
eceliyle ölmüştü; parçaları kendi karnubahar bahçesi-
nin altını besleyen önceki karısının akıbetine uğrama-
mış, Hollandalı adıyla, yöre mezarlığına bütün olarak
gömülmüştü. Kızı, rengini ve boyunu bosunu ondan,
dalgın bakışlı bal rengi gözlerini babasından almıştı,
babasının da, dünyanın en güzel kadınına yetiştirmek-
te olduğuna inanacak haklı nedenleri vardı.

Nelson Farina, Senatör Onésimo Sánchez'i ilk seçim
kampanyasında tanıdığından beri, yakasını adaletin
pençesinden kurtaracak sahte bir kimlik belgesi edin-
mek için onun yardımını rica edip durmuştu. Nazik, ama
katı bir insan olan Senatör ise, onun bu isteğini reddet-
mişti. Nelson Farina, yıllarca pes etmemiş, eline geçen
her fırsatta isteğini farklı bir neden öne sürerek yinele-
mişti. Her defasında da aynı yanıtla karşılaşmıştı. Bu

yüzden de bu kez, böyle bir korsan yatağında çürümeye mahkûm bir halde hamagında kalmayı yeğlemişti. Söylevin sonundaki alkışları duyup da başını uzatıp tahta parmaklığın üzerinden bakınca, gösteriyi ters tarafından gördü: binaların destekleri, ağaçların iskeleti, arkaya gizlenip transatlanmış iten illüzyonistler görünüyordu.

"Merde," dedi. "C'est le Blacaman de le politique."

Söylevden sonra Senatör, âdeti olduğu gibi, çevresi ona derterini anlatan köylülerle sarılmış olarak, müzik sesleri ve maytaplar arasında köyün sokaklarında dolaşmaya çıktı. Senatör onlara iyi niyetle kulak veriyor, gerçekleştirilmesi zor olmayan lütuflarla hepsini avutmanın bir yolunu her zaman buluyordu. Altı küçük çocuğuyla birlikte bir evin damına tırmanmış olan bir kadın, bütün o gürültü patırtının ve fışek seslerinin arasında sesini duyurmayı başarmıştı:

"Ben fazla bir şey istemiyorum, Senatör," dedi, "Sadece Ahorcado kuyusundan su taşımak için bir merkep."

Altı tane sıska çocuk, Senatörün dikkatini çekmişti.

"Kocana ne oldu?" diye sordu.

"Şansını Aruba Adası'nda aramaya gitti," diye yanıt verdi kadın, gülererek. "Bulduğu şey ise, dişlerine elmaslar takılan türden bir yabancı kadın oldu."

Bu yanıt üzerine kalabalıktan gürültülü bir kahkaha yükseldi.

"Pekâlâ," diye karar verdi Senatör. "Merkebinin alacağını."

Az sonra yardımcılarında biri kadının evine bir yük merkebi götürmüştü, Senatörün armağanı olduğunun unutulmaması için de hayvanın kıçına sabit boyayla bir seçim sloganı yazılmıştı.

Sokaktaki kısa yürüyüş sırasında daha ufak çapta başka jestler de yapmış, onun gelişini görmek için yatağını kapının önüne çıkartmış olan bir hastanın ağzına

(F) Allah kahretsin, bu da politika şarlatanı (Ç.N)

bir kaşık yemek bile vermişti. En son köşede, avlunun tahta parmaklıkları arasından, hamakta yatmakta olan Nelson Farina'yı gördü, beti benzi solgun ve bitkin görünüyordu, ama yüz vermeden selamladı onu:

"Nasılsınız?"

Nelson Farina döndü, amber renkli hüzünlü bakışlarını ona dikti.

"Moi, vous savez," dedi.

Selamlaşmayı duyunca kızı da kapının önüne çıkmıştı. Üzerinde Guajira işi yıpranmış sıradan bir sabahlık vardı, saçlarını renkli kurdelelerle süslemiş, yüzünü güneşe karşı yağlamıştı, ama bu kılıksız haliyle bile dünyada ondan daha güzel bir kimse olamayacağına inanmak mümkündü. Senatörün nefesi kesilmişti.

"Aman Yarabbi!" diye içini çekti şaşkınlık içinde "Allah neler yaratıyor!"

Nelson Farina o gece kızına en iyi giysilerini giydirip onu Senatöre yolladı. Konuk edildiği evde sıcaktan uyuklayıp başları düşen tüfekli iki muhafız, girişteki tek iskemleye oturup beklemesini söylediler ona.

Senatör, bitişik odada Rosal Del Virrey'in ileri gelenleriyle toplantı halindeydi; onları oraya, söylevlerinde gizlediği gerçekleri anlatmak için çağırmıştı. Çölün tüm köylerinde bu tür toplantılara her zaman katılanlara o kadar benziyorlardı ki, her gece aynı toplantıyı yapmaktan Senatör bıkmış usanmıştı. Gömleği terden sıırılsıklam olmuş, odanın durgun havası içinde eşekarası gibi vızıldayan vantilatörün sıcak esintisi altında sırtında kurutmaya çalışıyordu onu.

"Bizler elbette kâğıttan kuşlarla karnımızı doyurmuyoruz," dedi. "Siz de, ben de çok iyi biliyoruz ki, bu keçi ağlında ağaçlarla çiçekler yetiştiği, kuyularda kurtlar yerine tirsî balıkları yaşadığı gün ne sizin ne de benim burada yapacak işimiz kalmayacak. Tamam mı?"

* (Fr.) Ben mi, bildiğiniz gibi. (Ç.N.)

Hiç kimse yanıt vermedi. Senatör konuşurken bir yandan da takvimden bir resim koparmış, kâğıttan bir kelebek yapmıştı. İş olsun diye onu vantilatörün akımına bırakınca kelebek odanın içinde şöyle bir uçtuktan sonra aralık duran kapıdan dışarı süzüldü. Senatör, ölümle suç ortaklığına dayanan otoriter bir havayla konuşmasını sürdürüyordu:

“Demek kı,” dedi. “Fazlasıyla bildiğiniz bir şeyi sizlere tekrar etmeme gerek yok: yeniden seçilmem, benden çok size yarayacaktır, çünkü kokuşmuş sular ve yerli teri artık benim burama kadar gelmiş, oysa sizler zaten bunun içinde yaşıyorsunuz.”

Laura Farina, kâğıttan kelebeğin uçarak kapıdan çıktığını görmüştü. Bunu ondan başka gören olmamıştı, çünkü girişteki muhafızlar tüfeklerine sarılmış olarak oturdukları yerde uyuyakalmışlardı. Üzeri resimli kocaman kelebek birkaç tur attuktan sonra kat yerlerinden açılmış, duvara çarparak oraya takılı kalmıştı. Laura Farina, turnaklarıyla onu oradan çekip almayı denedi. Bitişik odadan gelen alkış sesleriyle uyanan muhafızlardan biri onun bu boşuna çabasını görmüştü.

“Oradan sökülemez,” dedi uykusu arasında. “Boşayla duvara yapılmış.”

Adamlar toplantıdan çıkmaya başlayınca Laura Farina dönüp yerine oturdu. Senatör, eli kapının tokmağında, odanın kapısında durmuş ve ancak antre tamamen boşaldıktan sonra fark etmişti Laura Farina'nın orada olduğunu.

“Senin ne işin var burada?”

“C'est de la part de mon père,” dedi kız.

Senatör anlamıştı. Önce uyuyan muhafızlara bir göz attı, sonra da inanılmaz güzelliği ağrılarından baskın çıkan Laura Farina'ya ve işte o zaman kendisi hakkındaki yargıyı ölüme bırakmaya karar verdi.

(Fr) Babam Uraklardan geliyoruz (Ç.N)

"Gir," dedi ona.

Laura Farina odanın kapısında şaşkınlıkla kalakalmıştı: binlerce banknot, tıpkı kelebeğin kanat çırpması gibi havada uçuşuyordu. Ama Senatör gidip vantilatörü kapayınca banknotlar rüzgârsız kalıp odadaki eşyaların üzerine kondular.

"Gördün ya," diye gülümsedi. "Burada her bok uçuyor."

Laura Farina bir okul taburesinde oturur gibiydi. Teni, tıpkı ham petrol renginde ve aynı ondaki güneş yoğunluğunda, pürüzsüz ve yumuşacıktı; saçları bir tay yelesi gibi, kocaman gözleri ışıktan daha berrakti. Senatör onun baktığı yöne bakınca güherçileden bozulmuş gülü gördü.

"Bu bir gül," dedi.

"Evet," dedi kız, biraz da şaşkınlıkla. "Onlardan Riohacha'da görmüştüm."

Senatör bir kamp yatağına oturarak bir yandan gömleğini çıkarırken bir yandan da güllerden söz ediyordu. Göğsünün, içinde kalbinin olduğunu sandığı yanında, korsanlardaki gibi okla delinmiş bir kalp dövmesi vardı. Sırılsıklam gömleği yere atıp Laura Farina'dan botlarını çıkarmasına yardım etmesini istedi.

Kız yatağın önünde diz çöktü. Senatör düşünceli bir ifadeyle onu incelemeye devam ediyor, botlarının bağlarını gevşetirken bu buluşmanın ikisinden hangisi için bir talihsizlik olacağını merak ediyordu.

"Sen daha çocuksun," dedi.

"Görünüşe aldanmayın," dedi kız. "Nisanda on dokuzumu bitireceğim."

Senatör ilgilenmişti.

"Hangi gün?"

"On biri," dedi kız.

Senatör kendini daha iyi hissediyordu. "Koç burcundasınız," dedi. Sonra gülümseyerek ekledi:

"Yalnızlığın burcudur."

Laura Farina onun bu sözlerine dikkat etmemiştir, botları ne yapacağını bilemiyordu. Senatör de, Laura Farina'yla ne yapacağını bilemiyordu; çünkü sürpriz aşklara alışık değildi; üstelik bunun onur kırıcı bir iş olduğunun da bilincindeydi. Sırf düşünmek için vakit kazanmak amacıyla Laura Farina'yı dizlerinin arasına hapsetti, beline sarılıp yatağın üzerine sırtüstü uzandı. O zaman onun giysisinin altında çırılçıplak olduğunu anladı, çünkü vücudundan belirsiz bir vahşi hayvan kokusu yayılıyordu, ama yüreği korkuyla atıyor, cildi buz gibi bir terle geriliyordu.

"Hiç kimse bizi istemiyor," diye içini çekti Senatör.

Laura Farina bir şeyler söylemek istedi, ama içine çektiği hava sadece soluk almasına yetiyordu. Senatör ona yardımcı olmak için yanına yatırdı, ışığı söndürdü; oda gülün gölgesinde kalmıştı. Kız kendini kaderinin insafına bırakmıştı. Senatör onu yavaşça okşadı, neredeyse dokunmadan yokladı, ama aradığını bulmayı umduğu yerde demirden bir engelle karşılaştı.

"Ne var oranda?"

"Bir asma kilit," dedi kız.

"Ne saçmalık!" dedi Senatör öfkeyle ve yanıtını pek iyi bildiği soruyu sordu: "Anahtarı nerede?"

Laura Farina rahat bir nefes aldı.

"Babamda," diye karşılık verdi. "Onu almaya birini göndermenizi, durumunu ayarlayacağınıza söz veren bir yazıyı da onunla yollamanızı size söylememi istedi."

Senatörün vücudu kasılmıştı. **"Fransız bozuntusu pezevenk,"** diye söylendi içerleyerek. Sonra gevşemek için gözlerini yumarak karanlıkta kendi kendisiyle baş başa kaldı. **"Unutma,"** diye geçirdi aklından. **"Sen de olsan, başka biri de olsa, çok kısa bir süre içinde ölmüş olacaksınız, aradan fazla zaman geçmeden de geride**

adınız bile kalmayacak." Ürpertisinin geçmesini bekledi. Sonra, "Baksana," dedi. "Hakkımda neler duydun?"

"Gerçekten gerçeği mi istiyorsunuz?"

"Gerçekten gerçeği."

"Pekâlâ," diye cesaretini topladı Laura Farina. "Sizin ötekilerden de beter olduğunuzu söylüyorlar, çünkü onlardan farklıymışsınız."

Senatör oralı olmadı. Gözleri kapalı olarak uzun bir süre sustu, gözlerini yeniden açtığı anda en gizli içgüdüleri depresmiş gibiydi.

"Allah kahretsin," diyerek kararını verdi. "Söyle o pezevenk babana, işini ayarlayacağım."

"İsterseniz ben kendim giderim anahtarı almaya," dedi Laura Farina.

Senatör onu durdurdu.

"Bırak anahtarı da," dedi. "Benimle birlikte uyu biraz. İnsan yalnız kaldığında biriyle olması iyi oluyor."

Bunun üzerine kız, gözlerini güle dikip omzuna yaptı onu. Senatör onun beline sarılıp yüzünü o vahşi hayvan kokulu koltukaltına gömerek korkuya yenik düştü. Altı ay on bir gün sonra, Laura Farina skandalı yüzünden aşağılanıp dışlanmış, onsuz ölüp gitmenin verdiği öfkeden ağlayarak, aynı pozisyonda ölmüş olacaktı.

1970

HAYALET GEMİNİN SON YOLCULUĞU

Şimdi görür onlar benim kim olduğumu, demişti kendi kendine, yeni kalınlaşan erkek sesiyle, o kocaman transatlantığı yıllar sonra ilk gördüğünde, tıpkı terk edilmiş büyük bir saray gibi bir gece ışıksız ve sessizce köyün önünden geçip gittiğinden beri, köyün tümünden daha uzun, kilisesinin kulesinden çok daha yüksek, karanlıklar içinde, körfezin öbür yanında sömürgecilik zamanı korsanlara karşı tahkim edilmiş kente doğru yoluna devam etmişti; zenci köle ticareti yapılan eski limanıyla ve hüzünlü ışıkları her on beş saniyede bir, fosforlu gibi parlayan evleri ve volkanik çöl sokaklarıyla köyü bir ay görünümüne çeviren döner feneriyle; gerçi o zamanlar o, sesi henüz kalınlaşmamış bir çocuktuktu, ama rüzgârın gece müziğini dinlemek için çok geç saatlere kadar deniz kıyısında oturmasına annesinden izni vardı ve bugün görürmüş gibi anımsıyordu fenerin ışığı yandan vurduğunda transatlantığın gözden kaybolduğunu, ışık gelip geçtikten sonra yeniden görüldüğünü ve böylece aralıklarla bir görünüp bir kaybolarak körfezin girişine doğru ilerleyen bir gemi olduğunu, limanın ağzındaki şamandıraları bir uyurgezer gibi el yordamıyla arayarak, ama sonunda pusula iğnesinde bir terslik çıkmış olmalı ki kayalıklara doğru yön değiştirip çarparak parçalandığını ve sıg kayalık-

larla böylesine büyük bir çarpışmanın, kentün en arka sokaklarında başlayıp dünyanın öbür ucunda biten tarih öncesi ormanda en derin uykularına dalmış olan ejderhaları korkudan donduracak bir metal gümbürtüsü ve mekanik patlama yaratacak güçte olmasına karşın, en ufak bir gürültü bile çıkarmadan battığını; öyle ki o kendisi bile bunun bir düşün olduğunu sanmıştı, özellikle de ertesi gün, körfezin ışıllı ışıllı akvaryumunu, limanın tepelerinde zencî kulübelerinin karmakarışık renklerini, kursakları olmaslarla dolu masum papağanları yükleyen Guyanalı kaçakçı uskunalarını gördüğünde, yıldızları sayarken uyuyakalıp o kocaman gemiyi düşümdede görmüş olmalıyım, diye düşünmüştü, öyle ya; ve buna böylesine inanmıştı ki, ne başka birine anlatmış ne de bu görüntüyü bir daha aklına getirmişti, ta ki bir sonraki mart ayının o aynı gecesi denizde yunusların izini arayıp dururken bulduğu şey o hayalet transatlantik olana kadar, ışıksız, aralıklarla bir görünüp bir yok olarak ilk seferindeki aynı yanlış yöne doğru seyrederken; ama bu kez uyanık olduğundan böylesine emindi ki onu annesine anlatmaya koştu, o da üç hafta boyunca oğlunun hayalperestliğinden dem vurup, kötü insanlar gibi gündüzleri uyuyup geceleri sürterek bunca zamandır hayatı tersine yaşamaktan beynin sulanmıştır, diye söylendi durdu, ve o günlerde, on bir yıllık dul yaşamında salıncaklı iskemlesinin yayları eskimiş olduğundan, ölmüş kocasını düşünürken üstüne oturacağı rahat bir şey aramak üzere kente gitmesi gerektiğinden, fırsatın yararlanıp sandalcıya sığ kayalıklardan geçmesini söyledi, böylelikle oğlunun denizin vitrininde gördüğü şeyin aslında ne olduğunu, güzel renkli süngerlerle sarmaş dolaş olmuş yosunları, denizin içindeki ılık su kaynaklarına dalıp çıkan pembe mercanlarla mavi lüferleri, hatta sömürgelerdeki herhangi bir deniz kazasının kurbanlarının oradan oraya sürüklenen saçlarını göre-

bilsin diye; ama ne batık transatlantikten bir iz vardı ne de başka bir şey, yine de dediğinde öylesine direnmişti ki, annesi, gelecek mart ayındaki gece bekleyişinde ona arkadaşlık edeceğine söz verdi, bundan emin olmalıydı, ama aslında bilmiyordu ki artık geleceğinde var olacağı kesin olan tek şey, Türklerin bir açık artırmasından satın aldığı, Francis Drake¹ zamanından kalma bir koltuktu; hemen aynı gece oturmuştu ona dinlenmek için, bu kadife kılıflar ve kraliçelerin katafalkına yaraşır brokarlar üzerinde seni düşünmek ne iyi oluyor bir bilsen, diye içini çekerek, ama ölmüş kocasını andıkça yüreğindeki kan büsbütün kaynayıp koyuluyor, sanki oturmuş da koşuyormuş gibi ağız burnu toz toprak içinde, terden sıırsıklam olup ürpertiler geçiriyordu, ta ki oğlu sabaha karşı dönüp onu koltukta ölü olarak bulana kadar, vücudu henüz sıcak, ama tıpkı yılan sokanlarda olduğu gibi yarı çürümüş bir halde, tıpkı sonradan dört hanımın daha başına geldiği gibi; ve sonunda bu katil koltuğu hiç kimseye kötülüğü dokunamayacak kadar uzak bir yerden fırlatıp denize atana kadar, çünkü yüzyıllar boyunca o kadar çok, kullanılmıştı ki artık insanı rahat ettirme yeteneğini de kaybetmişti, böylece o da öksüzlüğün sefil yaşamına alışmak zorunda kalmıştı, uğursuz tahtı satın alıp köye götüren dulun oğlu diye herkes tarafından parmakla gösterilip, halkın hayırseverliğinden çok, sandallardan aşırıldığı balıklarla karnını doyurarak ve bu arada sesi giderek kalınlaşıp böğürtüye dönüşürken, eski hayallerini de artık aklına getirmezken, ta ki mart ayında bir gece nasılsa denize doğru bakarken, çok geçmeden bir de ne görsün, aman yarabbi, işte orada, amyanttan o dev balina, o korkunç canavar, gelin görün, koşun bakın, diye deli gibi bağırırken, köpek havlamalarına ve kadınların vaveylasına

¹ Francis Drake, (1542-1596) Amerika'daki İspanyol somurgelerini talan eden İngiliz korsanı (ÇN)

benzer seslerle ortalığı öyle bir ayağa kaldırmıştı ki, köyün en yaşlıları bile William Dampier¹ geri döndü sanıp büyükbabalarının korkularını anımsayarak yataklarının altına saklanmışlardı, ama sokağa fırlayanlar, tam o sırada yeniden pusulayı şaşırıp her yılki felakete uğrayarak parçalanmakta olan o inanılmaz taşıta bakma zahmetine girişmek yerine, çocuğu pataklayıp yüzünü gözünü öyle bir şişirmişlerdi ki, işte o zaman o da kendi kendine, öfkeden ağzı köpürerek, şimdi görür onlar benim kim olduğumu, demişti, ama bu kararını kimseyle paylaşmamaya özen göstererek, bütün bir yılı şimdi görür onlar benim kim olduğumu diye bir saplantıyla geçirmişti, bir yandan da bu şimdi yapacağını yapmak için bir kez daha görüntülerin arifesi gelsin diye bekleyerek, ve işte sonunda, bir sandal çalıp körfezi geçerek, bütün akşamı, zenci köle ticareti yapılan limanın tehlikeli sularında, Karayib'in bütün o insan mozayigi arasında, büyük anın gelmesini beklemekle geçirmişti, ama kendi serüvenine öylesine dalmıştı ki, her zaman ki gibi durup oyalanmamıştı Hindu dükkânlarının önünde, yekpare fildişinden yontulmuş Çinli heykellerine bakmak için, ne bisikletleri üzerindeki Hollandalı zencilerle şakalaşmış ne de başka zamanlarda olduğu gibi, kömür ateşinde kızarmış Brezilyalı kadın eti yenilen gizli bir lokanta dedikodusu yüzünden tutuklarup dünyayı yerinden oynatan kobra derisi satıcısı Malaylardan korkuya kapılmıştı, çünkü yıldızların tüm ağırlığıyla karanlık çöküp ormandan gardenyaların ve çürümüş salamandraların kokusu yayılırken o hiçbir şeyin farkında değildi ve artık çalıntı sandalın içinde, sahil muhafazayı telaşa vermemek için ışığını söndürmüş, körfezin girişine doğru durmadan kürek çekiyordu, fenerin yeşil ışığının her on beş saniyede bir yüzünü ya-

¹ William Dampier, (1652-1715). Avustralya ve Yeni Güney'e gitmiş, o dönemin en korkulu korsanlarından biri. (Ç.N.)

lamasıyla hayali bir görünüm alıp sonra karanlıkta yeniden insanlaşarak, limanın ağzını belirleyen şamandıralara yaklaşmakta olduğunu da biliyordu, sadece onların göz alıcı ışıltısını giderek daha yoğun görüyor olmasından değil, aynı zamanda suyun solumasının giderek hüzünlü bir hal almasından ve bu yüzden de öylesine dalgın kürek çekiyordu ki, ne az sonra duyduğu sanki korkunç bir köpekbalığı solumasının nereden geldiğini anlayabilmişti, ne de sanki yıldızlar birdenbire sönmüş gibi gecenin neden koyulaştığını; bir de bakmıştı ki transatlantik bütün o akıl almaz büyüklüğüyle oradaydı yine; aman yarabbi, dünyada herhangi bir büyük şeyden daha büyük, karada ya da denizde herhangi bir karanlık şeyden daha karanlık, üç yüz bin ton ağırlığında bir köpekbalığı kokusuyla sandalın o kadar yakınından geçiriyordu ki, çelik bordasındaki ek yerlerini görebiliyordu, sayısız lombozlarında tek bir ışık görünmeksizin, makinelerinden çıt çıkmadan, tek bir Allahın kulu bile görünmeden, kendi çevresindeki sessizliği, kendi üzerindeki bomboş gökyüzünü, kendi ölü havasını, durmuş zamanını, içinde bütün bir boğulmuş hayvanlar aleminin yüzdüğü gezgin denizini taşıyarak; ve bütün bunlar fenerin ışığının dönüvermesiyle birdenbire yok olmuş, bir an için yine o mart gecesinin saydam Karayib'i, pelikanların her gün soludukları havasıyla geri gelmişti; o kadar ki, şamandıraların arasında tek başına kalmış, ne yapacağını bilemez bir halde, şaşkınlık içinde acaba gerçekten gözüm açık düş mü gördüm diye merak etmişti, sadece bu kez değil daha öncekilerde de, ama bunu kendi kendine henüz sormuşken anlaşılabilir bir esinti şamandıraların hepsini en baştakinden en sonuncusuna kadar söndürmüştü, böylece fenerin ışığı bir daha geçtiğinde transatlantik yeniden görünmüştü, ama artık pusulayı şaşırılmış durumdaydı, okyanusun neresinde olduğunu bile bilemeden, görünmez kanalı

el yordamıyla arayarak, ama aslında sığ kayalıklara doğru sürüklenerek, ta ki o kendisi, şamandıralardaki bu aksiliğin büyüünün şifresi olduğunu zorlukla akıl edip sandalın ışığını yakıncaya kadar; limanın nöbetçi kulelerinde hiç kimsenin telaşa kapılmasını gerektirmeyecek minnacık kırmızı bir ışıktı bu, ama kaptanın gözünde doğudan yükselen bir güneş etkisi yapmış olmalı ki, onun sayesinde transatlantik ufkunu düzeltmiş, onu hayata döndürecek mutlu bir manevrayla kanalın geniş ağzından içeri girmişti, bunun üzerine bütün ışıkları aynı anda yanmış, kazanları yeniden soluk almaya başlamış, üzerindeki gökyüzünde yıldızlar ışıdamış, hayvan leşleri denizin dibini boylamıştı; mutfaqlardan bir tabak çanak gürültüsüyle defneli salça kokusu yükseliyor, ay ışığıyla yıkanan güvertelerinden orkestra sesleri, kamaralarının karanlığından açık deniz aşıklarının kalp atışları duyuluyordu, ama o hâlâ onca zamandır taşıdığı öfkenin etkisinde, böyle bir mucize karşısında ne heyecana kapılmıştı ne de korkuya, sadece her zamankinden daha kararlı bir şekilde söylenip duruyordu, şimdi görür onlar benim kim olduğumu diye, Allah kahretsin, şimdi görürler; ve o dev makine kendisini ezip geçmesin diye bir kenara çekileceğine onun önü sıra kürek çekmeye başlamıştı, şimdi anlayacaklar benim kim olduğumu diyerek ışığıyla gemiye yol göstermeyi sürdürdü, sonunda onun kendisini uysallıkla izlediğinden öylesine emin olmuştu ki rıhtıma doğru olan yönünü yeniden çevirmeye zorlayarak onu görünmez kanaldan dışarı çıkarıp, sanki koyun güder gibi dosdoğru uykudaki köyün ışıklarına doğru götürdü, fenerden süzülen ve artık on beş saniyede bir onu görünmez kılan değil, bembeyaz ortaya çıkaran ışın demetlerinden etkilenmez gerçek bir gemi olmuştu ve işte orada belirmeye başlamıştı kilisenin haçları, evlerin sefaleti, aldatıcı bir hayal gibi; transatlantik ise hâlâ

onun peşinden gidiyor, içinde taşıdığı her şeyle birlikte onu izliyordu, kalbının bulunduğu tarafın üstüne yatmış uyuyan kaptanıyla, ambarlarının soğuğu içindeki güreş boğalarıyla, hastanesindeki yalnız hastasıyla, depolarında unutulmuş suyuyla; ve onu köye götürme sevdasındaki kılavuz, dimdik kayalıkları rıhtımla karıştırmış olacak ki o anda sirenlerin kulakları sağır edici sesi birinci kez duyulduğunda başından aşığı inen buharla sırtısıklam kesilmiş, siren bir kez daha çalınca sandalın alabora olmasına ramak kalmıştı ve bir kez daha, ama artık çok geçti, çünkü işte oradaydı kıyıdaki deniz kabukları, sokakların taşları, inanmayanların kapıları, köyün her yanı dehşet içindeki transatlantiğin ışıklarıyla aydınlanmıştı, o ise bu afetin geçip gitmesine yol vermek için kenara çekilmeye ancak vakit bulabilmişti, bütün bu kargaşanın arasında haykırarak, alın işte pezevenkler diye, o korkunç çelik yığını karayı yapıp pruvadan pupaya kadar birbiri ardına kırılan doksan bin beş yüz tane şampanya kadehinin şangırtısının net bir şekilde duyulmasından tam bir saniye önce; ve işte o zaman ortalık aydınlanmış, artık mart ayında bir şafak vakti değil, bir çarşamba günü pırl pırl bir öğle vakti olmuştu ve o, kendisine inanmamış olanların, kilisenin önünde karaya oturmuş, bu dünyanın da ötekisinin de en büyük transatlantiğine ağızları açık bakmalarının zevkine varabilmişti, oradaki her şeyden daha beyaz, kilise kulesinden yirmi kez daha yüksek, köyden doksan yedi kat daha uzun, adı *halalcsillag* diye demir harflerle yazılı, yanlarından hâlâ ölüm denizlerinin eski suları usul usul dışarı akmakta olan o transatlantiğe bakakalmalarının zevkine...

1968

MUCİZELER SATICISI İYİ KALPLI ŞARLATAN

Onunla daha ilk karşılaştığım pazar, süslü püslü bir katır gibi görünmüştü bana; sırma dikişli kadife askıları, her parmağında renk renk taşlı yüzükleri, çingiraklı kurdeleleriyle Santa Marba del Darién limanında, kendi hazırladığı ve Karayib köylerinde avazı çıktığı kadar bağırarak sattığı baharat ve şifalı ot şişeleri arasında bir masanın üzerine çıkmıştı, ama o sırada oradaki yerli güruhuna herhangi bir şey satmaya çalışmıyor, kendi buluşu olan bir panzehir gösterisini yine kendi üzerinde denemek üzere ona gerçek bir yılan getirmeleri için bağıırıyordu: Evet bayanlar baylar, yılan, tarantula, kırkayak ve zehirli her tür memeli hayvanın sokmasına karşı etkisi sürekli olan tek panzehir. Onun bu kararlılığından pek etkilenmiş benzeyen biri, hiç kimsenin nereden bulduğunu anlayamadığı ve insanın solunum sistemini zehirlemekle işe başlayan en tehlikelilerinden bir zehirli yılanı bir kavanoz içinde koşturup getirmişti; o da kavanozun kapığını öyle büyük bir hevesle açmıştı ki hepimiz yılanı yiyeceğini sanmıştık, ama hayvanın kendini özgür hisseder hissetmez kava-

nozdan dışarı fırlamasıyla onu boynundan sokması bir olmuş, orada konuşup gösteri yapacak nefes bile bırakmamıştı onda, panzehiri almaya zar zor vakit bulabilmiş, o anda da üzerinde durduğu taşınır klinik, kalabalığın üstüne devrilivermiş, sanki o koskoca vücudunun içinde hiçbir şey yokmuş gibi, yere yığılıp debelenmeye başlamıştı, ama bir yandan da ağzındaki tüm altın dişleri göstererek gülmeyi elden bırakmıyordu. Gürültü ne derece ayyuka çıkmış olmalı ki, yirmi yıldan beri rıhtımda bir nezaket ziyareti için gelip demirlemiş olan kuzeyli bir kruvazör, yılan zehrının gemiye girmesini engellemek için karantina ilan etmiş, paskalyadan bir önceki pazar ayinini kutlamakta olan halk ellerinde kutsanmış palmiye yapraklarıyla kiliseden dışarı uğramıştı. çünkü artık ölüyormuş gibi şişmeye başlayan zehirlenmiş adamın gösterisini kimse kaçırmak istemiyordu; eskisinden iki kat daha şişman bir hal almış, ağzından köpüklü safra çıkarırken vücudundan da terler boşanıyor, yine de öyle canlı bir ifadeyle kahkahalar atıyordu ki çingirakları vücudunun her yanında çingirdayıyordu. Her yanının şişmesinden tozluklarının bağlarıyla giysilerinin dikişleri patlamış, parmakları yüzüklerin sıkması yüzünden mosmor kesilmiş, cildi tuzlanmış geyik eti rengini almış, kışından can çekişircesine sesler çıkarmıştı; öyle ki daha önce yılan sokması görmüş olanların hepsi, onun ölmeden önce çürümekte olduğunu ve sonunda tamamen un ufak olacağından onu bir torbaya doldurmak için kürekle toplamak zorunda kalacaklarını biliyorlar, ama aynı zamanda bu talaşa dönmüş halinde bile gülmeye devam edeceğini düşünüyorlardı. Bu öylesine inanılmaz bir görüntüydü ki deniz piyadeleri, teleobjektifli fotoğraf makineleriyle onun renkli resimlerini çekebilmek için geminin kapitan köprüsüne tırmanmışlardı, ama kiliseden çıkan kadınlar, can çekuşen adamı bir şalla örtüp üzerine kut-

sonmuş palmiye yaprakları koyarak onların bu niyetlerini engellediler, bazıları bu adventistlerin,¹ fotoğraf makineleriyle onun vücuduna saygısızlık etmelerinden hoşlanmadıkları için, bazıları gülmekten ölebilecek haldeki bu putpereste daha fazla bakmaktan korktukları için, bazıları da acaba böyle yapmakla hiç değilse ruhunun zehirlenmemesini sağlayabilirler mi diye. Herkes ona öldü gözüyle bakarken bir kol hareketiyle palmiye dallarını kenara itmiş, geçirdiği bu kötü deneyimden hâlâ yarı sarhoş ve kendine gelememiş bir halde, ancak hiç kimsenin yardımı olmaksızın masayı düzelterek bir çağanoz gibi yeniden üstüne çıkmıştı ve bir kez daha avaz avaz bağıırıyordu, bu panzehirin, hepimizin kendi gözlerimizle görmüş olduğumuz gibi, küçük bir şişenin içinde Tanrının hikmetinden başka bir şey olmadığını söyleyerek, gerçi fiyatı sadece iki çeyrekti, çünkü o bunu para kazanmak için değil insanlığın iyiliği için icat etmişti; ve haydi bakalım kim bir tane istiyor, bayanlar baylar, yalnız lütfen üstüne üşüşmeyin, herkese yetecek kadar var.

Elbette ki herkes üşüşmüştü, pek de iyi etmişlerdi, çünkü sonunda herkese yetecek kadar kalmamıştı. Hatta kruvazörün amirali bile, anarşistlerin zehirli kurşunlarına karşı da iyi geleceğini düşünerek küçük bir şişe almıştı, gemi mürettebatı ise onun, ölü olarak çekemedikleri renkli resimlerini masanın üzerine çıkmış olarak çekmekle yetinmemişler, koluna kramp girip kasılana kadar imza istemişlerdi ondan. Hava neredeyse kararmış, limanda sadece biz en şaşkınlıkta kalmıştık ki, şişeleri kaldırmakta kendisine yardım edecek aptal suratlı birini bulmak için çevresine bakınmış ve tabii ki bende karar kılmıştı. Bu, sanki talihin bir bakışıydı, sadece benimkinin değil, aynı zamanda onunkinin de:

¹ İsa'nın yeniden dünyaya geleceğine inanıp bir Amerikan mezbeba yanlıları (Ç.N.)

çünkü bu olayın üzerinden bir yüzyıldan fazla zaman geçtiği halde her ikimiz de sanki daha geçen pazar olmuş gibi hatırlıyoruz. Olan şu ki, bütün ilaçlarını, daha çok bir bilgının sandukasını andıran eflatun şeritlerle süslü sandığının içine yerleştirdiğimiz sırada, bende daha önce görmemiş olduğu gizli bir ışık görmüş olacak ki keyifsiz bir edayla, sen kimsin, diye sordu bana; ben de babası henüz ölmemiş bir öksüz ve yetim olduğumu söyleyince zehirlendiği zamankinden daha gü-rültülü birkaç kahkaha attıktan sonra, ne iş yaparsın, diye sordu, ben de havatta olmaktan başka bir iş yapmadığımı, çünkü gerisinin palavra olduğunu söyledim, o hâlâ gülmekten gözlerinden yaşlar gelerek dünyada en çok öğrenmek istediğim sanatın ne olduğunu sordu, alay etmeden ona gerçeği söylediğim ilk ve son kez olmuştu bu ve kâhın olmak istediğimi söyleyince artık bir daha gülmedi, sanki yüksek sesle düşünüyormuş gibi bunun için fazla beklememe gerek kalmadığını söyledi, çünkü öğrenilmesi en kolay olan yanı bende zaten vardı, o da aptal suratlı oluşumdu. Aynı gece babamla konuşup bir teklikle iki çeyreğe ve zina tahminlerinde bulunmaya yarayan bir deste iskambil karşılığında beni sonsuza dek satın aldı.

İşte kötü kalpli şarlatan böyle bir kimseydi, çünkü iyi kalplisi benim. Bir gökbilimciyi, şubat ayının gözle görülmeyen bir fil sürüsünden başka bir şey olmadığına inandıracak yetenekteydi, ama şansı döndüğünde son derece katı yürekli olabiliyordu. Ününün doruğunda olduğu günlerde genel valilere tahnitçilik etmişti ve anlatılanlara bakılırsa, onların yüzüne öyle otoriter bir görünüm veriyordu ki uzun yıllar boyunca, hayatta oldukları zamandan çok daha iyi bir şekilde yönetmeyi sürdürüyorlar, yüzlerine ölü görünümünü geri vermediği sürece hiç kimse onları gömmeye cesaret edemiyordu, ama bir rahibi deli edip ünlü iki kişinin intüha-

rına yol açan hiç bitmez bir satranç oyununu icat etmesi saygınlığını zedelemiş, böylece giderek düş yorumculuğundan yaş günû ipnotizmacılığına, gezgin dışçilikten panayır şarlatanlığına düşmüştü, öyle ki birbirimizi tanıdığımız zamanlarda korsanlar bile artık onu adam yerine koymuyorlardı. Dalavere tezgâhımızla birlikte oradan oraya sürükleniyorduk; kaçakçıları görünmezleştirerek kaçmalarına yarayan süpozituarlar, vaftiz edilmiş karıların Hollandalı kocalarında Allah korkusu uyandırmak için gizlice çorbalarına koydukları damlalar ve daha başka bir sürü şeyi, evet sayın bayanlar, baylar, sizlerin kendi isteğinizle satın almaya kalkışacağınız her türlü şeyi satmaya çalışarak, sürekli bir koşuşturma içinde geçiyordu hayatımız; çünkü bu bir emir değil sadece bir tavsiyedir, zaten mutluluk da bir zorunluluk değildir. Yine de, başımıza gelenlere ne kadar gülersek gülelim, gerçek şu ki karnımızı zar zor doyurabiliyorduk; onun son umudu benim kâhînlilik yeteneğimde yatıyordu. Ne konuda olursa olsun kehanette bulunmaya çalışayım diye beni, Japon kıyafetinde ve gemi zincirleriyle bağlanmış olarak mezar gibi bir sandığın içine kapatıyor, o sırada kendisi de herkesi bu yeni sanatına inandırmanın en iyi yolunu arama uğruna dilbilgisini katlediyordu; sayın bayanlar baylar, işte karşınızda Ezequiel'in ateşböceklerinin ezasını çeken bir çocuk ve orada inanmaz gözlerle bakan siz, bakalım ona ne zaman öleceğinizi sormaya cesaret edebilecek misiniz; oysa ben içinde bulunduğumuz günû bile tahmin etmeyi başarabilmiş degildim, bu yüzden de benim kâhînliğimden umudunu kesmişti, çünkü sindirim tembelliği kâhînlerin guddelerini alt üst ediyordu ve şansı yerine gelsin diye kafama bir yumruk indirdikten sonra parasını geri vermesi için beni babama götürmeye karar verdi. Ancak o günlerde vücut ağırlarındaki elektriklenme için pratik uygulama biçim-

leri bulma hevesine kapılmış, vücudun ağrıyan tarafına bağlanacak hava borularıyla çalışan bir dikiş makinesi yapmaya koyulmuştu. Ben bütün geceyi, uğursuzluğu bozmak için bana attığı dayaklardan sızlanarak geçirdiğimden, buluşunu denemek için benim yanımda kalmak zorundaydı, böylece beni bırakıp geri dönmesi uzadıkça uzayıp, keyfi de giderek yerine gelmeye yüz tutmuştu ve sonunda makine o kadar iyi işledi ki sadece bir çıraktan daha iyi dikiş dikmekle kalmıyor, aynı zamanda ağrının yerine ve şiddetine göre kuş ve çiçek desenleri de işliyordu. Kötü şansımıza karşı zafirimizden emin bir şekilde bu işlerle uğraşırken, kruvazörün amiralinin panzehir denemesini Philadelphia'da ynelemeye kalkıştığı ve kurmaylarının gözleri önünde haşat olduğu haberi geldi kulağımıza.

Ondan sonra artık uzun süre bir daha gülemedik. Yerlilerin bildikleri dağ geçitlerinden kaçıyorduk ve kendimizi ne kadar uzağa atarsak atalım, deniz piyadelerinin sarıhumma hastalığının kökünü kazıma bahanesiyle ülkeyi istila ettiği ve yollarının üstüne çıkan ne kadar emektar ya da geçici çanak çömlekçi varsa hepsini kılıçtan geçirdiği söylentileri kulağımıza bütün ayrıntularıyla geliyordu, üstelik sadece yerli halkı bir önlem olarak değil, aynı zamanda Çinlileri eğlence olsun diye, Zencileri alışkanlıktan, Hintlileri de yılan oynatukları için öldürdükten sonra, bütün hayvanlarla bitki örtüsünü kırıp geçirerek maden zenginliğine de ellerinden geleni yapmışlardı, çünkü bizim işlerimizden sorumlu uzmanları, Karayib halkının Yankeeleri şaşırtmak için şekil değiştirebilme yeteneğine sahip olduklarını öğretmişlerdi onlara. Ben, ne onlardaki bu öfkenin nereden kaynaklandığını anlayabiliyordum ne de bizim neden bu kadar çok korktuğumuzu, ta ki günün birinde kendimizi Guajira'nın bitmez tükenmez rüzgârları içinde güvenlikte bulana kadar ve ancak o za-

man bana itiraf etme cesaretini gösterebildi, panzehirinin neftyağıyla karıştırılmış raventten başka bir şey olmadığını, kendisine o zehirsiz yılanı getirip vermesi için bir yordakçıya iki çeyrek vermiş olduğunu da. Sömürgecilik zamanından bir misyonerliğin yıkıntılar arasında kalıyor, güherçileli o ıssız toprakların kavurucu güneşi altında dolaşmayı göze alabilecek ve güvenilecek yegâne kimseler olan kaçakçıların oradan geçmeleri umuduyla kendimizi avutuyorduk. Önceleri yıkıntılar arasındaki çiçeklerde fûme edilmiş salamandralar yiyorduk da haşlanmış bacaklarını yemeye çalışırken hâlâ gülecek halimiz kalıyordu, ama sonunda sarnıçlardaki örümcek ağlarına varıncaya kadar her şeyi yemiş ve ancak o zaman dünyayı ne kadar özlediğimizin farkına varmıştık. O zamanlar ben ölüme karşı hiçbir çare tanımadığımdan, onu sadece en az ağrıyan tarafımın üstüne yatarak bekliyordum, bu sırada o da, duvarların içinden geçebilecek derecede narin ve yumuşak bir kadının anısıyla sayıklıyordu, ama bu uydurma anı bile ölümle aşktan yakınlıkla alay etmek için onca hayal gücünün yarattığı bir hileydi. Ölmüş olmamız gereken bir anda, her zamankinden daha sapa-sağlam bir halde yanıma yaklaşarak bütün gece çektiğim acıları seyretmişti, bir yandan da kafası öylesine işliyordu ki yıkıntılar arasında ıslık çalan şeyin rüzgârın sesi mi yoksa onun düşünceleri mi olduğunu hâlâ anlayabilmiş değilim ve şafak sökmeden önce tıpkı bir zamanlarki sesi ve aynı kararlılığıyla bana, artık gerçeği bildiğini, bunun da ona uğursuzluk getirenin ben olduğumu söyleyerek, yani sıkı dur, çünkü şansımı bozduğun gibi düzelteceksin dedi.

İşte ona karşı olan azıcık sevgim de orada yok olup gitti. Üzerimdeki en son pırtıya kadar beni soyup dikenli tellere sarmış, yaralarımın güherçileli taşlar basmış, beni kendi salgılarımda salamura etmiş ve güneş-

te kurutmak için ayak bileklerimden asmıştı, hâlâ da bu eziyetin, peşindekilerin öfkesini yatıştırmaya yetmeyeceğini söyleyip duruyordu. En sonunda beni, sömürge misyonerlerinin din sapkınlarını yola getirmek için kullandıkları nedamet zindanında kendi acılarımla baş başa çürümeye bırakıp, hâlâ gösterebildiği vantilok hanlığıyla, yenilebilir hayvanların seslerini, olgunlaşan pancarların çiturtısını ve pınarlardan akan suyun şırıltısını taklit ederek cennette yokluktan ölmekte olduğum sanrısıyla bana işkence ediyordu. Sonunda kaçakçılar ona yiyecek içecek getirdiğinde, zindana inup bana ölmeyeceğim kadar yiyecek bir şeyler veriyor, ama sonra pensle turnaklarımı söküp bileğitaşıyla dışlerimi törpüleyerek bu hayırseverliğini bana ödeltiyordu, tek avuntum, daha beter eziyetlerle bunca rezillığın acısını ondan çıkarmama yetecek zamanı ve şansı hayatın bana vermesi için duyduğum arzuydu. Kendi kokuşmamın pis kokusuna dayanabilmeme ben kendim bile şaşarken, o hâlâ kendi yemeğinin artıklarını üstüme boşaltıyor, zindandaki havanın beni bir an önce zehirlemesi için köşe bucak her tarafa kokmuş kertenkele ve atmaca parçaları atıyordu. Aradan ne kadar zaman geçti bilmem, bu kez ölü bir tavşan getirerek onu bana vermektense çürümeye bırakmayı yeğlediğini söyledi, benim ise sabrım buna bile yetmiş, geriye sadece içimdeki hınç kalmıştı, öyle ki tavşanı kulaklarından yakaladığım gibi, hayvanı değil, onu geberttiğimi varsayarak duvara fırlattım, işte o zaman olanlar oldu ve tıpkı bir düşte olduğu gibi tavşan sadece bir korku çığılığıyla canlanmakla kalmadı, aynı zamanda havada yürüyerek bana geri döndü.

İşte büyük yaşantım böylece başlamış oldu. O gün bu gündür dünyayı dolaşıyorum, iki peso'ya sıtmalıların ateşini düşürerek, dört buçuk peso'ya körlerin gözlerini açarak, on sekize vücuduna su toplananların su-

yunu boşaltarak, sakatların eksiklerini eğer doğuştansa yirmiye, bir kaza ya da dövüştense yirmi ikiye, savaş, depresyon, piyade çıkarması ya da başka herhangi bir genel afetlense yirmi beşe tamamlayarak, olağan hastalıklara yakalanmış olanlara özel tarifelerle toptan bakarak, delilere konularına göre, çocuklara yarı fiyatına ve ahmıklara bedava, bakalım kim cesaret edebilir benim bir hayırsever olmadığımı söylemeye, bayanlar baylar, ve şimdi, evet, yirminci filonun sayın komutanı, çocuklarınıza söyleyin de acılar içindeki bu insanların geçmeleri için barikatları açsınlar, cüzamlılar sol tarafa geçsinler, saralılar sağ tarafa, sakatlar kımseye engel olmayacakları bir tarafa, daha az acil olanlar da şu arka tarafa, yalnız tek istediğim lütfen başıma üşüşmeyin, sonra hastalıklarınızı birbirine karıştırır, olmayan bir hastalığınızı iyileştirirsem hiç karışmam, su kaynayanca kadar müzik devam etsin, cinler yanıp yok oluncaya kadar fişekler atılsın, kötü fikirler yok edilinceye kadar içkiler içilsin, gelsin yosmalarla ip cambazları, celeplerle fotoğrafçılar, hepsi de benim hesabıma, bayanlar baylar, işte artık şarlatanların kötü ünü tarihe karışıyor ve evrensel refah dönemi başlıyor. Böylece şimdi milletvekili tekniğiyle onları uyutacağım, ne olur ne olmaz, ölçütümde yanılırim da içlerinden bazıları eskisinden beter olurlarsa diye. Tek yapmadığım şey ölüleri diriltmek, çünkü daha gözlerini açar açmaz rahatlarını kaçıranlara öfkeyle saldırıyorlar ve sonunda intihar etmeyenler de hayal kırıklığına kapılıp yeniden ölüyorlar. Önceleri, sanatımın gerçekliğini araştırmak isteyen bir bilginler ordusu peşimi bırakmıyordu ve ne olduğunu anladıkları zaman da beni Zelot Simon'un¹ cehennemine göndermekle tehdit etmişler ve aziz mertebesine erişebilmem için çileli bir yaşam sür-

¹ Zelot Simon: Gnostisizmin kurucularından biri olan Yahudi tarikatçı. Aziz Petrus'un mucizeler yaratma yeteneğini savun almak istemişti (Ç.N.)

memi öğütlemişlerdi, ama ben, onların yetkilerini hiç de küçümsemeden, işe zaten oradan başlamış olduğum şekilde karşılık vermiştim. Doğrusunu isterse-
niz, öldükten sonra aziz olmakla elime hiçbir şey geç-
mez, ben bir sanatkârim, istediğim tek şey bu aptal gö-
rünüşümle hayatta kalmak, deniz piyadelerinin konso-
losundan satın aldığım bu altı silindirli üstü açılır ka-
panır külüstür arabamla, New Orleans'da korsan ope-
rasının baritonu olan bu Trinidadlı şoförümle, saf ipck-
ten gömleklerimle, doğudan gelen losyonlarımla, topaz
dişlerimle, fotr şapkamla ve iki renkli potinlerimle, ça-
lar saatsiz uyuyarak, güzellik kraliçeleriyle dans edip
onları sözlükten çıkma güzel konuşma sanatımla bü-
yüleyerek, bir büyük perhizin ilk çarşambası yetenek-
lerim kuruyacak olursa kuyruğu titretmeden idare ede-
yim; hem bu bakan hayatını sürdürebilmem için bu ap-
tal suratım bana yeter de artar bile, buradan cehenne-
min bucağına kadar uzanan yığınla dükkânımda, bizi
amurale şikâyet eden aynı turistler, şimdi imzalı resim-
lerim, aşk şiirlerimi içeren takvimler, üzerinde profilim
bulunan madalyonlar ve giysilerimin parçaları için bir-
birlerini yiyorlar ve üstelik bütün bunlar, vatanın kur-
tarıcıları gibi güvercin bokları içinde gece gündüz at
üstünde dikilen mermer bir heykele yontulmuş olmak-
la ödüllenne kâbusuna uğramadan.

Ne yazık ki, uydurma hiçbir yanı olmadığını anla-
yabilmeniz için kötü kalpli şarlataanın bu öyküyü tek-
rarlayacak hali yok. Onu bu dünyada gördükleri son
kez, eski görkemli halini elindeki son kapkacağı vara-
na kadar kaybetmiş, keyfi iyice kaçmış, çölün sert ha-
vası yüzünden kemikleri çarpılmıştı, ama yine de o pa-
zar günü Santa Marba del Darién limanında, yanında o
mezara benzer sandığıyla birlikte yeniden boy göster-
mesine yetecek bir çift çingırağı kalmıştı, yalnız bu kez
panzehir falan satmaya çalışmıyor, heyecandan çatlak

çatlak çıkan bir sesle deniz piyadelerine sesleniyordu, kendisini herkesin gözü önünde kurşuna dizsinler de, bu olağanüstü çocuğun ölüyü diriltme yeteneğini kendi kanıyla canıyla gösterebilsin diye; ve bayanlar baylar, onca zamandır bir dolandırıcı ve sahtekâr olarak kötü becerilerime katlanmış olan sizler bana inanmamakta çok haklı olsanız da, annemin ölüsü üzerine yemin ederim ki bugünkü denemenin öbür dünyayla hiçbir ilgisi yoktur, sadece gerçeğin ta kendisidir; ve eğer hâlâ kuşkunuz varsa, iyice dikkat ederseniz artık eskisi gibi gülmüyorum, aksine ağlamamak için kendimi zor tutuyorum. Daha inandırıcı olmak için, gözlerinde yaşlarla gömleğinin düğmelerini açmış, ölümün en uygun yerini göstermek için göğsünü yumrukluyordu, ama deniz piyadeleri, o pazar gününün kalabalığı artık eski saygınlıklarının kalmadığını anlarlar korkusuyla ateş etmeye cesaret edemediler. O sırada, belki de bir zamanki şarlatanlıkların acısını unutamayan birisi, nereden bulduğunu kimsenin anlayamadığı ve Karayib' in tüm sarıağz balıklarını suyun yüzüne vurdurmaya yetecek birkaç kök sığırkuyruğunu bir teneke kutu içinde götürüp ona verdi, o da sanki gerçekten onları yiyecekmiş gibi kutunun kapağını büyük bir iştahla açtı ve gerçekten yedi de, bayanlar baylar, yalnız lütfen ne benim için merhamete kapılın ne de toprağı bol olsun diye dua etmeye başlayın, çünkü bu ölüm benim için bir ziyaretten başka bir şey olmayacak. Bu kez o kadar dürüst görünüyordu ki dramatik can çekişmelerine başvurmadan, masadan bir çağanoz gibi yan yan inerek, ilk kuşkulanmaya başlayanların arasında kendisine yatacak en uygun yeri arayıp buldu, oradan bana sanki annesine bakar gözlerle baktı, kazıklıhummaya tutulmuş gibi her tarafı kasılmış bir halde ve yine de gözyaşlarına erkekçe karşı koyarak kendi kolları arasında son nefesini verdi. Tabii ki sanatımın başarısızlığı

ğa uğradığı ilk ve son gösteri oldu bu, onu, içine boylu boyunca sığabildiği, ne işe yarayacağı belli büyüklükte bir sandığa yatırdım; rahip, sırmalı giysiler içinde olduğu ve ayrıca üç tane piskopos oturarak hazır bulunduğu için bana elli altına mal olan bir akşam duası okuttum, denize bakan en güzel yerde bir tepc üstüne, içinde sadece ona ayrılmış küçük bir dua yeri bulunan imparatorlara yaraşır bir anıtmezar yaptırıp üstüne Gotik stilde büyük harflerle, burada yersiz bir şekilde kötü kalpli diye tanınan, deniz piyadeleriyle alay edip bilme kurban giden ölü şarlatan yatıyor, diye yazılı demir bir plaket koydurdum, bütün bu onurlandırmalarla onun iyi yönlerinin hakkını yeterince vermiş olduğum kanısına varınca da, bana yapmış olduğu rezilliklerin acısını çıkarmaya başladım, işte o zaman zırhlı mezarın içinde dirilterek korkudan debelenir bir halde orada öylece bıraktım onu. Bu olay Santa Marba del Darién'i kasırga yutmadan çok önce olmuştu, ama anıtmezar o tepede, Atlantik rüzgârlarında uyumaya çıkan ejderhaların gölgesinde, olduğu gibi duruyor, o yöreden her geçişimde ona bir araba dolusu gül götürüyorum ve onun iyi taraflarını düşündükçe yüreğim sızlıyor, ama sonra parçalanmış sandığın döküntüleri arasında ağladığını duymak için kulağımı plakete dayıyorum ve ola ki yeniden ölmüşse onu yeniden diriltiyorum, çünkü verdiğim cezanın en hoş yanı, ben hayatta olduğum sürece, yani sonsuza dek, yaşamını sürdürecektir olması.

1968

İYİ KALPLİ ERÉNDİRA İLE İNSAFSIZ BÜYÜKANNESİNİN İNANILMAZ VE ACIKLI ÖYKÜSÜ

Bahtsızlık rüzgârı esmeye başladığında, Eréndıra banyoda büyükannesini yıkamaktaydı. Çölün ıssızlığı içinde kaybolmuşa benzeyen koskoca taş konak, rüzgârın ilk saldırısında temellerine kadar sarsılmıştı. Ama Eréndıra ile büyükannesi bu vahşi doğanın tehlikelerine öylesine alışıklılar ki, art arda sıralanan tavuskuşu motifleri ve Roma hamamlarına özgü çocuksu desenlerle süslü banyonun içinde, rüzgârın gücünü pek fark edemediler.

Büyükanne, iriyarı çıplak vücuduyla, mermer küvetin içinde tıpkı bembeyaz güzel bir balınaya benziyordu. Torunu on dört yaşını yeni tamamlamıştı, zayıf ve ince kemikliydi, yaşına göre fazlasıyla uysaldı. Neredeyse huşu dolu denebilecek bir özenle büyükanneyi yıkıyor, suyun içinde kaynatmış olduğu kanı temizleyici otlarla güzel kokulu yapraklar büyükannenin tombul sırtına, dağınık gümüşsü saçlarına, denizcilere özgü bir dövmeyle süslü güçlü omzuna yapışıp kalyordu.

"Dün gece düşümde bir mektup beklediğimi gördüm," dedi büyükanne.

Kaçınılmaz bir nedeni olmadıkça hiç konuşmayan Eréndıra sordu:

"Düşte günlerden neydi?"

"Perşembe."

"Öyleyse kötü haberler getiren bir mektuptur," dedi Eréndira. "Ama hiç gelmeyecek."

Büyükannenin yıkanma işi bitince onu yatak odasına götürdü. O kadar şişmandı ki ancak torununun omzuna dayanarak yürüyebiliyordu, ya da piskopos esasına benzer bir bastonla, ama en zahmetli hareketlerinde bile eski haşmetinin gücü seziliyordu. Evin her yanı gibi aşırı ve biraz da çılgınca bir ölçütle döşenmiş yatak odasında Eréndira'nın, büyükanneyi giydirip hazırlayabilmek için iki saat daha harcaması gerekmişti. Saç tellerini bir bir ayırmış, kokular sürüp taramış, ekvator çiçekleri desenli bir giysi giydirmiş, yüzünü talk pudrasıyla pudralamış, dudaklarına ruj, yanaklarına allık, gözkapaklarına misk, tırnaklarına cila sürmüştü, onu insan boyundan daha büyük bir taşbebek gibi süsleyip püslemesi sona erdiğinde, giysisindekilere benzer gözalcı çiçeklerle dolu bakımlı bir bahçeye götürüp, eskiden taht olarak kullanılmış bir koltuğa oturarak, borulu bir gramofonda modası geçmiş plakları dinlemeye bırakmıştı.

Büyükanne geçmişin bataklıklarında yol aladursun, Eréndira, çılgın mobilyalar, uydurma Sezar heykelleri, kristal avizeler, akmermerden meleklerle dolu ve içinde altın yıldızlı bir piyanoyla akla gelmedik biçim ve ölçülerde sayısız saatler bulunan loş ve rengârenk evi silip süpürmeye koyuldu. Evin avlusunda, uzak pınarlardan yerlilerin sırtında taşınıp getirilmiş suyu yıllarca depolayabilecek bir sarnıç vardı, sarnıcın bir halkasına da bu berbat iklimin eziyetine katlanabilmiş biricik kanatlı hayvan olan sıska bir tavuskuşu bağlıydı. Ev, her şeyden uzak bir yerde, çölün dibinde, felâket ruzgârı bir kere esmeye başladı mı umutsuzluktan oğlakların bile intihar ettikleri çayır çayır yakıcı sefil sokakları olan bir köyün yanı başındaydı.

Bu akıl almaz sığınak, büyükannesinin Amadís adında efsanevi bir kaçakçı olan kocası tarafından inşa edilmişti, büyükannenin ondan olma yine Amadís adındaki oğlu da Eréndira'nın babasıydı. Bu ailenin kökenini, geçmişini hiç kimse bilmiyordu. Yerlilerin ağzında dolaşan en yaygın söylentiye göre, baba Amadís güzel karısını, bir adamı bıçaklayarak öldürdüğü Antiller'de bir genelevden kurtarmış, onu cezalandırılma kaygısı olmayan bu çölde gizlemişti. Biri melankoli ateşinden, öbürü de hasımlar arasında bir çatışmada olmak üzere her iki Amadís de ölünce, kadın, cesetleri avluya gömdükten sonra yalınayaklı on dört hizmetçiye yol vermiş, doğumundan beri bakıp büyüttüğü piç torununun özverileri sayesinde, kaçak evinin loş atmosferinde görkemli yaşam düşlerini gerçekleştirme-ye koyulmuştu.

Sadece saatleri kurup ayarlamak Eréndira'nın altı saatini alıyordu. Felaketinin başladığı gün bunu yapması gerekmemişti, çünkü saatler zaten ertesi sabaha kadar kuruluydu, ama buna karşılık büyükanneyi yıkayıp giydirmesi, yerleri silmesi, öğle yemeğini hazırlaması ve kristalleri parlatması gerekmişti. Saat on bire doğru, tavuskuşunun kabındaki suyu değiştirip Amadís'lerin yan yana mezarlarındaki çöl otlarını sularken, artık dayanılmaz bir hal almış olan rüzgârın şiddetine karşı koymak zorunda kalmış, ancak bunun kendisi için bir felaket rüzgârı olduğunun kötü belirtisini yine de sezinleyememişti. Saat on ikide en son şampanya kadehlerini parlatırken burnuna taze pişmiş çorbanın kokusu gelmiş, yolu üzerinde Venedik camlarından bir felakete neden olmaksızın koşa koşa mutfığa kadar yetişebilmek için bir mucize yaratması gerekmişti.

Ocağın üzerinde taşmak üzere olan tencereyi ucu ucuna yetişip kaldırmıştı. Daha sonra, ateşin üzerine önceden hazırlamış olduğu bir yemeği koydu ve mut-

faktaki bir banka oturup dinlenmek için bunu fırsat bildi. Gözlerini yumdu, biraz sonra hiçbir yorgunluk belirtisi olmayan bir ifadeyle açtı gözlerini yine ve çorbayı servis kâsesine boşaltmaya koyuldu. İş görürken uyuyordu.

Büyükanne, gümüş şamdanlar ve on iki kişilik servis takımıyla donatılmış bir ziyafet sofrasının bir ucuna tek başına kurulmuştu. Çingırağı çalmasıyla Eréndira'nın neredeyse anında elinde dumanı tüten çorba kâsesiyle koşup gelmesi bir oldu. Çorba servisini yaparken büyükanne onun uyurgezer halinin farkına varmıştı, sanki görünmez bir camı siler gibi elini onun gözlerinin önünden geçirdi. Kız onun elini görmemişti. Büyükanne bakışlarıyla onu izledi ve Eréndira mutfağa gitmek üzere ona sırtını döndüğünde haykırdı:

“Eréndira!”

Bir anda uyanan kız çorba kâsesini halının üzerine düşürüverdi.

“Yok bir şey, kızım,” dedi büyükanne, yumuşak bir ifadeyle. “Yürürken yine uyuyakaldın da.”

“Vücudun alışkanlığı,” diye mazeret ileri sürdü Eréndira.

Hâlâ uyku sersemliği içinde çorba kâsesini yerden kaldırdı, halıdaki lekeyi temizlemeye çalıştı.

“Öylece bırak,” diye vazgeçirdi onu büyükanne. “Öğleden sonra yıkarsın.”

Böylelikle, öğleden sonranın alışlageldik işlerinin dışında Eréndira'nın bir de yemek odasının halısını yıkaması gerekmiş, hazır teknenin başındayken fırsat bu fırsat pazartesinin giysisini de yıkamıştı. Bu arada rüzgâr da evin çevresinde dört dönerek içeri girecek delik arıyordu. Yapılacak o kadar çok işi vardı ki farkına bile varmadan akşam oluvermiş, yemek odasının halısını yere serdiğinde yatma saati gelmişti bile.

Büyükanne bütün akşamı piyanoyu tıngırdatıp gençliğinin şarkılarını tiz perdeden kendi kendine söy-

lemekle geçirmiş, gözyaşlarına karışmış misk parçaları gözkapaklarına yayılmıştı. Ama mûslin geceliğiyle yatağına uzandığında güzel anıların burukluğundan sıyrılmıştı artık.

"Yarın bir fırsatını bulup salonun halısını yıka," dedi Eréndira'ya. "Dağdağalı zamanlardan beri güneş yüzü görmedi."

"Peki, büyükanne," diye karşılık verdi kız.

Eline kuş tüylerinden yapılmış bir yelpaze aldı, bir yandan uykuya dalarken bir yandan da gece emirlerini bir bir sıralayan acımasız hatunu yelpazelemeye koyuldu.

"Vicdanın rahat uyuyabilmek için yatmadan önce bütün çamaşırı ütüle."

"Peki, büyükanne."

"Giysi dolaplarını iyice gözden geçir, rüzgârlı gecelerde güveler daha iştahlı oluyorlar."

"Peki, büyükanne."

"Artan zamanında çiçekleri avluya çıkar da hava alsınlar."

"Peki, büyükanne."

"Tavuskuşuna da yemini verirsin."

Uyuyakalmıştı, ama buyruklarını sürdürüyordu, zaten torunu da uykuda yaşamaya devam etme yeteneğini ondan almıştı. Eréndira hiç gürültü etmeden odadan çıktı, gecenin son işlerini tamamladı, her defasında da uykudaki büyükannenin buyruklarına yanıt veriyordu.

"Mezarları sula."

"Peki, büyükanne."

"Yatmadan önce her şeyin yerli yerinde olmasına dikkat et, eşyalar kendi yerlerinde uyumaya bırakılmazsa sonra çok zarar görüyorlar."

"Peki, büyükanne."

"Eğer Amadís'ler gelirlerse söyle onlara içeri girmesinler," dedi büyükanne. "Porfirio Galán'ın çetesi öldürmek için onları bekliyor."

Eréndira artık ona karşılık vermedi, çünkü sayıklamasının arasında sapıtmaya başladığını anlamıştı, ama buyrulanlardan hiçbirini atlamadı. Pencercelerin sùrgülerini gözden geçirip son ışıkları da söndürdükten sonra, yemek odasından bir şamdan alıp yatak odasına gidene kadar yolunu aydınlattı, o sırada rüzgârın duraklamaları arasında, uyuyan büyükannenin sakin ve uzun nefes alıp vermeleri duyuluyordu.

Kızın odası da, büyükanneninki kadar olmasa bile gôsterişliydi, daha yeni geride bıraktığı çocukluktan kalma bez bebekler ve kurgulu hayvanlarla tıka basa doluydu. Günün korkunç işlerine yenik düşen Eréndira'nın soyunacak hâli kalmamıştı, şamdanı gece masasının üstüne koyup yatağa attı kendini. Az sonra, felâketinin rüzgârı tıpkı bir kôpek sürüsü gibi yatak odasına doluşup şamdanı perdelere doğru devirdi.

Şafak sökerken, sonunda rüzgâr kesildiğinde, iri iri yağmur damlaları tek tek düşmeye başlayıp kalan son kolları da söndürmüş, konağın dumanı tüten küllerini sertleştirmişti. Çoğunluğu yerli olan köy halkı felaketten artakalanları kurtarmaya çabalıyordu: tavuskuşunun kömürleşmiş ölüsü, yaldızlı piyanonun şasesi, bir heykelin gövdesi. Büyükanne, onulmaz bir perişanlık içinde servetinden arta kalanları seyrediyordu. Amadıs'lerin mezarlarının arasına oturmuş olan Eréndira'nın ağlaması kesilmişti. Büyükanne enkaz arasında hasara uğramamış pek az şey kaldığı kanısına varınca, içten bir üzüntüyle torununa baktı.

"Vah zavallı yavrum," diye içini çekti. "Bu talihsizliği bana ödemeye ömrün yetmeyecek."

Onu kolundan tutup, bekârete iyi fiyat vermesiyle çölde nam salmış olan az gelişmiş sıska vücutlu köy bakkalına götürdüğü aynı gün, Eréndira şakır şakır yağın yağmurun altında borcunu ödemeye başlamıştı bile. Dul bakkal, büyükanne'nin bu pervasız beklentisi karşısında Eréndira'yı bilimsel bir titizlikle incelemeye koyuldu: kaslarının gücüne, göğüslerinin büyüklüğüne, kalçalarının genişliğine baktı. Ona bir değer biçinceye kadar tek sözcük bile söylemedi. Sonra da,

"Daha pek gelişmemiş," dedi. "Memeleri köpek memesi gibi."

Sonra, bu yargısını rakamlarla da kanıtlayabilmek için onu bir tartıya çıkardı. Eréndira kırk iki kiloydu.

"Yüz pesodan fazla etmez," dedi dul bakkal.

Büyükanne sınırlanmıştı.

"Körpecik bir çocuğa yüz peso ha!" diye haykırdı. "Pes birader, iffete bu kadar saygısızlık da çok fazla."

"Hadı yüz elliye kadar çıkayım," dedi dul bakkal.

"Kızın bana bir milyon pesodan fazla zararı oldu," dedi büyükanne. "Böyle giderse bana borcunu ödemek için iki yüz yıl kadar çalışması gerekecek."

"Bereket versin kı," dedi dul bakkal. "Tek iyi yanı yaşı."

Dışarıdaki fırtına evi yerle bir etmek üzereydi, dam öylesine akıyordu ki neredeyse içeride de dışarıdaki kadar yağmur yağıyor denebilirdi. Büyükanne kendisini bir felaketin ortasında tek başına kalmış hissediyordu.

"Hiç değilse üç yüze kadar çık," dedi.

"İki yüz elli."

Sonunda nakit olarak iki yüz yirmi peso ve yiyecek bir şeylerde anlaştılar. Bunun üzerine büyükanne Eréndira'ya dul bakkalla gitmesini işaret etti, bakkal da sanki okula götürürmüş gibi kızı elinden tutup dükkânın arkasına götürdü.

"Seni burada bekliyorum," dedi büyükanne.

"Peki, büyükanne," dedi Eréndira.

Dükkânın arka tarafı, tuğlalardan dört sütun üzerinde duran bir tür sundurma, çürümüş palmiye yapraklarıyla örtülü bir dam ve kötü havada içeriye yağmur ve fırtınanın girdiği bir metre yüksekliğinde kerpiç bir duvardan oluşuyordu. Kerpiç duvarın kenarına, içinde kaktüsler ve daha başka çöl bitkileri bulunan saksılar diziliydi. Sütunlardan ikisinin arasına, rüzgâra kapılmış bir yatın çözülmüş yelkeni gibi çırpınıp duran rengi kaçmış bir hamak asılıydı. Fırtınanın ıslığı ve yağmurun şakırtısının ötesinde uzaklardan gelen bağrışmalar, hayvan ulumaları, felakete uğrayanların haykırımları duyuluyordu.

Eréndira ile dul bakkal sundurmaya girdiklerinde,

her ikisini de bir anda sıvıslam bırakan yağmurun şiddetinden yere yıkılmamak için tutunmak zorunda kaldılar. Fırtınanın patırtısı arasında sesleri duyulmaz, hareketleri anlaşılmaz bir hal almıştı. Dul bakkalın ilk denemesinde Eréndira duyulmaz bir çığlık atıp kaçmaya çabaladı. Dul bakkal da ona duyulmaz bir sesle karşılık verip kolunu bileğinden bükerek hamağa doğru sürükledi. Kız onun yüzüne bir tırmık atarak yine sessiz bir çığlık attı, o da öyle şiddetli bir yumrukla karşılık verdi ki kızın ayakları yerden kesildi, meduza gibi uzun saçları boşlukta dalgalanarak bir an havada uçtu, daha yere düşmeden adam onu belinden kavrayıp hayvanca bir darbeyle hamağa yıkarak dizleriyle hareket-siz hale getirdi. Bunun üzerine Eréndira büyük bir dehşete kapılarak kendini kaybetti, fırtınanın içinde havada uçarak geçen bir balığın gümüşsü saçaklarına büyülenmiş gibi bakakalmışken dul bakkal, sanki ot yolar gibi telaşsız pençe darbeleriyle giysilerini parçalayarak kızı soyuyor, renkli uzun şeritler halinde yırtıp attığı giysi parçaları serpantin gibi havada dalgalanarak rüzgârda uçup gidiyordu.

Köyde Eréndira'nın aşkının karşılığını ödeyebilecek başka hiç kimse kalmayınca, büyükanne onu bir yük kamyonuna atarak kaçakçılık bölgesine doğru yola çıktı. Bu yolculuğu kamyonun üstü açık kasasında, pirinç çuvallarıyla sadeyağ kutuları ve yangından artakalan eşyalar arasında yapmışlardı: genel valilik zamanından kalma bir yatak başı, bir savaş meleği, kavrulmuş taht ve işe yaramaz daha başka öteberi. Kalın fırçayla üzerine iki haç resmi çizilmiş bir sandığın içinde de Amadís'lerin kemiklerini taşıyorlardı.

Büyükanne, her tarafı sökülmüş bir şemsiyeyle bitmez tükenmez güneşten korunuyor, kan ter içindeki yolculuğun cefasıyla nefes nefese kalıyordu, ama bütün bu aksiliklere karşın azametinden hiçbir şey

kaybetmemiştir. Eréndira, yağ kutularıyla pirinç çuval-
ları yığınının arkasında kamyonun yükleyicisiyle her
biri yirmi pesoya aşk yaparak yolculuğun ücretini ve
eşyaların nakliye parasını ödemiştir. Kendini savunma
yöntemi başlangıçta dul bakkalın saldırısına karşı koy-
duğu yöntemle aynı olmuştu. Ancak yükleyicinin yön-
temi farklıydı, yavaş ve bilgili davranıyordu, sonunda
yumuşaklıkla onu yola getirmişti. Öyle ki, öldürücü bir
günün sonunda ilk köye vardıklarında, Eréndira ile
yükleyici kamyon yükünün siperi arkasında, zevkli bir
sevişme sonrası dinlenmekteydiler. Kamyon şoförü,
büyükanneye bağırdı:

“Buradan sonra artık bütün dünya önünüzde.”

Büyükanne terk etmiş olduklarından biraz daha bü-
yük, ama aynı onun kadar hüznü bir köyün sefalet
içindeki ıssız sokaklarına gözlerine inanamayarak baktı.

“Hiç de belli olmuyor,” dedi.

“Burası misyonerlerin bölgesi.” dedi şoför.

“Beni ilgilendiren hayırseverlik değil, kaçakçılık,”
dedi büyükanne.

Yüklerin ardında bu konuşmayı dinleyen Eréndi-
ra, parmağıyla bir pirinç çuvalını deşmekteydi. Az son-
ra eline geçen bir ipi çekince gerçek incilerden upuzun
bir kolyeyi dışarı çıkardı. Sanki parmaklarının arasın-
da ölü bir yılan tutar gibi korkuyla kolyeye bakarken,
kamyon şoförü, büyükanneye şöyle yanıt veriyordu:

“Ayakta düş görmeyi bırakın, hanım. Kaçakçı falan
yok artık.”

“Nasıl yok?” dedi büyükanne. “Sen onu külâhıma
anlat.”

“Arayın, görürsünüz,” diye onu alaya aldı şoför ke-
yifle. “Herkes onların sözünü eder, ama hiç kimse on-
lara rastlamaz.”

Kamyonun yükleyicisi, Eréndira'nın kolyeyi çu-
valdan çıkardığını fark etmiş, alelacele elinden alarak
yeniden pirinç çuvalının içine tıkmıştı. Köyün yoksul-

luğuna karşın orada kalmaya karar veren büyükanne, kamyonundan inmesine yardım etmesi için torununa seslendi. Eréndira acele, ama içten gelen bilinçli bir öpücük vererek yükleyiciyle vedalaştı.

Büyükanne, eşyalar kamyonundan indirilinceye kadar sokağın ortasında tahtına oturup bekledi. En son indirilen, Amadís'lerin kalıntılarını taşıyan sandık olmuştu.

"Bu da ölü gibi ağırmiş," diye güldü şoför.

"Bir değil iki ölü," dedi büyükanne. "Yani onlara gereken saygıyı göstersen iyi edersin."

"Bahse girerim fildişi heykeller var içinde," diye güldü şoför.

Kemik dolu sandığı, yer yer kavrulmuş eşyaların arasına atıverdi, sonra büyükannenin önünde avucunu açarak, "Elli peso," dedi.

Büyükanne yükleyiciyi işaret etti.

"Senin köle hesabı gördü bile."

Şoför şaşkınlıkla dönüp bakınca yardımcısı onu doğrulayan bir işaret yaptı. Bunun üzerine direksiyon başına geri döndü, kucağında sıcaktan ağlayan bir bebek taşıyan yas tutan bir kadın da onlarla birlikte yolculuk ediyordu. O sırada yükleyici, kendinden iyice emin bir tavırla büyükanneye şöyle dedi:

"Eğer siz başka türlüşünü emretmezseniz Eréndira benimle geliyor. Niyetim ciddi."

Kız korkuyla söze karıştı:

"Ben hiçbir şey söylemiş değilim!"

"Ben söylüyorum, bu benim fikrim," dedi yükleyici.

Büyükanne onu hafife almadan, sadece cesaretinin gerçek boyutunu tahmin etmeye çalışarak tepeden tırnağa inceledi.

"Benim için bir sakıncası yok," dedi. "Eğer onun dikkatsizliği yüzünden kaybettüklerimi bana ödersen. Sekiz yüz altmış ve iki bin üç yüz beş peso, şimdiye kadar ödediği dört yüz yirmiyi çıkarıyoruz, yani sekiz yüz altmış ve bin sekiz yüz doksan beş."

Kamyon hareket etti. Yükleyci içtenlikle, "İnanın bana eğer bu kadar param olsaydı size verirdim," dedi. "Kız buna değer."

Delikanlının kararı büyükannenin hoşuna gitmişti. Cana yakın bir ses tonuyla,

"Öyleyse paran olduğunda dön gel, evladım," diye karşılık verdi. "Ama şimdi git artık, eğer hesap yapmaya kalkarsak bana daha on peso borçlu çıkarısın."

Yükleyci uzaklaşmakta olan kamyonun kasasına atladı. Oradan Eréndira'ya el salladı, ama o hâlâ öyle korku içindeydi ki ona karşılık veremedi.

Eréndira ile büyükanne, kamyonun kendilerini bıraktığı aynı boş arsa üzerine, çinko levhalar ve Asya halılarının artıklarıyla içinde barınabilecekleri bir baraka uydurdular. Yere serdikleri iki hasır üzerinde eski konaktaki kadar rahat uyuyabildiler, ta ki güneş damda delikler açıp yüzlerini yakıncaya kadar.

Her zamankinin aksine, o sabah Eréndira büyükanneyi değil, büyükanne Eréndira'yı hazırlama işini üstlenmişti. Kendi gençliğinde moda olan ölü yüzü gibi soluk bir makyaj kalemıyla kızın yüzünü boyadı, gözlerine takma kirpikler, başına da tıpkı kelebeğe benzeyen organzededen bir fiyonk takarak tuvaletini tamamladı.

"Korkunç görünüyorsun," diye kendisi de kabul etti. "Ama böylesi daha iyi: erkekler kadınlarla ilgili konularda çok aptaldırlar."

Her ikisi de, çölün kupkuru kabuğu üzerinde yaklaşan iki katırın ayak seslerini, onları görmeden çok önce tanımışlardı. Büyükannenin buyruğu üzerine Eréndira, tıpkı acemi bir tiyatro oyuncusunun perde açılmak üzereyken yapabileceği gibi hasırın üzerine uzandı. Piskopos asasına dayanarak barakadan çıkan büyükanne, katırların geçmesini beklemek üzere tahtına oturdu.

Yaklaşan postacıydı. Yirmi yaşında yoktu bile, ama bu iş onu yıpratmıştı; sırtında haki renkli bir giysi, ayağında tozluklar, fişekliğinin kemerinde bir asker tabancası vardı. Güçlü bir katıra binmiş, ondan daha az güçlü görünen ve sırtına keten bezinden posta çuvaları yığılı bir başka hayvanı da yularından çekiyordu.

Büyükanenin önünden geçerken eliyle onu selamlayıp yoluna devam etti. Ama o, barakanın içine bir göz atması için ona bir işaret yaptı. Adam durdu, üzerinde mor fırfırlı giysisi, yüzünde cenaze makyajıyla hasıra uzanmış yatan Eréndıra'yı gördü.

"Beğendin mi?" diye sordu büyükanne.

Postacı kendisine önerilen şeyi ancak o zaman anlayabilmişti.

"Bu yoklukta hiç fena değil," diye gülümsedi.

"Elli peso," dedi büyükanne.

"Yok yahu, kızın şeyi altından olsa gerek!" dedi. "Bir aylık yemek param o benim."

"Pintilik etme," dedi büyükanne. "Uçak postacıları rahiplerden daha iyi maaş alıyor."

"Ben ulusal postacıyım," dedi adam. "Uçak postacısı kamyonetle dolaşır."

"Ne olursa olsun, aşk yiyecekten daha önemlidir," dedi büyükanne.

"Ama karın doyurmaz."

Büyükanne, başkalarının umutlarıyla geçinen bir kimsenin pazarlık etmeye fazlasıyla vakti olduğunu anlamıştı.

"Kaç paran var?" diye sordu.

Postacı katırdan indi, cebinden ezilmiş büzülmüş birkaç kâğıt para çıkarıp büyükanneye gösterdi. Büyükanne pençe gibi eliyle, bir top yakalarcasına paraların hepsini birden kavrayıverdi.

"Sana indirim yapıyorum," dedi, "ama bir koşulum var: haberi her bir yana yayacaksın."

“Dünyanın öbür ucuna bile yayarım,” dedi postacı,
“İşim bu benim ”

Gözlerini rahat açıp kapayamayan Eréndira, bunun üzerine takma kirpiklerini çıkardı ve geçici sevgilisine yer açmak üzere hasırın üzerinde kenara çekildi. Adam barakaya girer girmez büyükanne enerjik bir hareketle kapının perdesini çekip girişi örttü.

Bu, verimli bir anlaşma olmuştu. Postacının yaydığı habere kapılan pek çok erkek, Eréndira'nın getirdiği yeniliği tanımak için ta uzaklardan geliyorlardı. Erkeklerin ardından piyango masalarıyla yiyecek tezgâhları gelmiş, hepsinden sonra da bisikletli bir fotoğrafçı gelerek kampın karşısına ayaklı bir fotoğraf makinesiyle, üzerinde hastalıklı kuğuların yüzdüğü bir göl manzarası bulunan bir fon perdesi kurmuştu.

Tahtına oturmuş yelpazelenen büyükanne, kendi yarattığı eğlence yerine yabancı görünüyordu. Onu ilgilendiren tek şey sıralarını bekleyen müşteri kuyruğunun düzenli, Eréndira'nun yanına girmek için peşin ödedikleri paranın da tamam olmasıydı. Başlangıçta öyle katı davranıyordu ki sırf beş peso eksik çıktı diye iyi bir müşteriye geri çevirdiği bile olmuştu. Ama aylar geçtikçe gerçeklerden aldığı dersleri özümsemiş ve sonunda ödemeleri aziz madalyonları, aile hatıraları, nikâh yüzükleri ve parlamasa bile ayarı yüksek altın olduğunu ısrarak gösterebilecekleri herhangi bir şeyle tamamlamalarını kabul eder olmuştu.

Bu ilk köyde uzun bir süre kaldıktan sonra büyükannenin bir merkep almaya yetecek kadar parası birikmiş, alacağını tahsil edebilmek için daha uygun başka yerler aramak üzere çölün derinliklerine doğru yola çıkmıştı. Merkebin sırtına uydurdukları eğreti bir semerin üzerinde yolculuk ediyor, Eréndira'nın başının üzerinde tuttuğu telleri kopuk şemsiyeyle tepede hiç kıpırdamadan duran güneşten korunuyordu. Arkala-

rından da, üzerinde uyudukları hasırlar, restore edilmiş taht, akmermerden melek heykeli ile Amadís'lerin kalıntılarının bulunduğu sandıktan oluşan kamp eşyalarını yüklenmiş dört yerli yürüyordu. Fotoğrafçı ise bisikletinin üzerinde kervanı izliyor, ama sanki başka bir bayram yerine gidiyormuş gibi onlara yetişmiyordu.

Büyükanne işin görüntüsünü bütünöyle kavrayabildiğinde, yangının üzerinden altı ay geçmişti.

"Eğer işler böyle giderse," dedi Eréndira'ya. "Borcunu bana sekiz yıl, yedi ay, on bir günde ödemiş olacaksın."

İçinde parasını da sakladığı örgülü kesesinden çıkardığı tahıl tanelerini çiğnerken, gözleri kapalı olarak yeniden hesap yapıp daha kesin bir açıklamada bulundu:

"Tabii bütün bunlar yerlilerin maaşıyla yemeklerini ve öteki ufak tefek masrafları hesaba katmazsak."

Sıcaktan ve toz topraktan perişan bir halde merkebin peşi sıra yürümekte olan Eréndira, büyükanne'nin hesabına hiçbir itirazda bulunmadı, ama ağlamamak için de kendini zor tuttu.

"Kemiklerim sızlıyor," dedi.

"Uyumaya çalış."

"Peki, büyükanne."

Gözlerini yumdu, derin bir nefesle yakıcı havayı bir kez içine çekti ve uyuyarak yürümesine devam etti.

Kafeslerle yüklü bir kamyonet uskun tozu dumani arasında oğlakları ürküterek çıkagelmiş, kuşların kopardığı yaygara, San Miguel del Desierto köyünün pazar günü uyuşukluğu üzerinde, fıskırtılmış buzlu su etkisi yapmıştı. Kamyonetin direksiyonunda, açık havada dolaşmaktan pul pul olmuş cildi ve dedelerinin birinden aldığı sincap rengi bıyıklarıyla iriyarı bir Hollandalı çiftçi vardı. Yanındaki koltukta oturan oğlu Ulises, mahzun bakışlı masmavi gözleriyle gökten inme meleği andıran sapsarı bir delikanlıydı. Yöredeki garnizonun tüm askerlerinin önünde sıra bekledikleri bir çadır, Hollandalının dikkatini çekmişti. Yere oturup elden ele geçirdikleri bir şişeden içki içen askerler, sanki bir çatışma için pusu kurmuş gibi kafalarına badem dalları takmışlardı. Hollandalı kendi dilinde sordu:

“Orada sattıkları halt da neymiş acaba?”

“Bir kadın,” diye yanıt verdi oğlu, son derece doğal bir ifadeyle. “Adı Eréndira.”

“Sen nereden biliyorsun?”

“Çölde bunu bilmeyen yok,” dedi Ulises.

Hollandalı, köyün küçük oteline indi. Ulises kamyonette oyalanmıştı, babasının koltukta bıraktığı bir evrak çantasını becerikli ellerle açıp içinden bir deste banknot çıkararak ceplerine tıkaştırdı ve her şeyi yine olduğu gibi bıraktı. O gece babası uyurken otelin penceresinden çıkıp Eréndira'nın çadırının önünde kuyruğa girmeye gitti.

Eğlence bütün hızıyla sürüyordu. Sarhoş erler, be-

dava müziği ziyan etmemek için tek başlarına dans ediyorlar, fotoğrafçı da magnezyum kâğıdıyla gece karanlığında onların resimlerini çekiyordu. Büyükanne bir yandan işi denetim altında tutarken, bir yandan da kucağındaki banknotları sayıyor, onları eşit destelere ayırarak bir sepetin içine yerleştiriyordu. O sırada kuyrukta ancak on iki asker kalmıştı, ama öğleden sonraki kuyruk sivil müşterilerin de katılmasıyla uzamıştı. Ulişes en sonuncuydu.

Sıra, melankolik havalı bir askere gelmişti. Büyükanne sadece onun yolunu kesmekle kalmadı, parasına el sürmekten de kaçındı.

"Hayır, oğlum," dedi ona. "Sen harunun hazinelerini de getirsen giremezsin. Kem suratlısın."

O yöreden olmayan asker şaşırmıştı.

"Ne demek o?"

"Her gittiğin yere uğursuzluk bulaştırırsın," dedi büyükanne. "Suratından belli."

Eliyle, ama dokunmadan, onu uzaklaştırıp bir sonraki askere yol verdi.

"Sen gir, çapkın," dedi keyifle. "Fazla da oyalanma, vatan seni bekliyor."

Asker içeri girdi, ama hemen arkasından tekrar dışarı çıktı, çünkü Eréndira büyükanneyle konuşmak istiyordu. Büyükanne para sepetini koluna asıp çadıra girdi, içerisi daracıktı, ama derli toplu ve temizdi. Dip taraftaki çarşafı bir yatakta yatan Eréndira, vücudunun titremesini bastıramıyordu, kötü muamele görmüş, askerlerin terinden kir içinde kalmıştı.

"Büyükanne," diye huşkardı. "Ölüyorum."

Büyükanne kızın alınına dokundu, ateşi olmadığını anlayınca onu yatıştırmaya çalıştı.

"Artık on askerden fazla kalmadı," dedi.

Eréndira ürkmüş bir hayvan ciyaklamasıyla ağlamaya başladı. O zaman büyükanne onun, dehşetin sı-

nırlarını aşmış olduğunu anladı ve kızın başını okşayarak onu yumuşatmaya çalıştı.

"Zayıf düşün de ondan," dedi "Hadi, ağlama artık, adaçayıyla bir banyo yap da kanın yerine gelsin."

Eréndıra yatışmaya başlayınca büyükanne çadırdan çıktı, dışarıda beklemekte olan askere parasını geri verdi. "Bugünlük bitti," dedi. "Yarın yine gel, sana ilk sırayı vereyim." Sonra kuyruktakilere bağırdı:

"Bitti, çocuklar. Yarın sabah dokuzda görüşürüz."

Askerlerle siviller protesto bağırışlarıyla kuyruktan çıktılar. Büyükanne onlara neşeli bir edayla, ama etkileyici asasını ciddi bir tavırla sallayarak karşı koydu.

"Saygısızlar! İbneler!" diye bağırdı. "Bu yavrucuğun demirden yapıldığını mı sandınız? Sizleri onun durumunda görmek isterdim. Sapık herifler! Soysuz boklar!"

Adamlar ona daha da ağıza alınmaz hakaretlerle karşılık veriyorlardı, ama sonunda büyükanne kargaşayı bastırdı ve kızarmış yiyecek tezgâhlarıyla piyango masaları sökülüp götürülene kadar elinde asasıyla nöbet tuttu. Tam çadıra dönmeye hazırlanıyordu ki, adamların daha önce kuyruk oldukları boş ve karanlık yerde tek başına duran Ulises'i gördü. Gerçeküstü bir hali vardı ve sanki güzelliğinden yansıyan bir ışıltıyla alacakaranlıkta fark ediliyordu.

"Ya sen," dedi büyükanne. "Kanatlarını nerede bıraktın?"

"Kanatları olan büyükbabamdı," diye yanıt verdi Ulises. o doğal haliyle. "Ama buna hiç kimse inanmaz."

Büyükanne büyülenmişçesine bir dikkatle onu yenden inceledi. "Valla ben inanırım," dedi. "Yarın onları tak da gel." Çadıra girerek Ulises'i durduğu yerde ışıltı bıraktı.

Eréndıra banyodan sonra kendini daha iyi hissetmişti. Kısa ve işlemeli bir kombinezon giymiş, yatmak üzere saçını kuruluyor, ama hâlâ gözyaşlarını tutmak için çaba harcıyordu. Büyükanne uyumuştü.

Ulises son derece yavaş bir hareketle Eréndira'nın yatağının arkasından başını uzattı. Kız onun hüzünlü berrak gözlerini görmüştü, ama bir şey söylemeden önce, hayal görmediğinden emin olmak için yüzünü havluya ovuşturdu. Ulises ilk kez olarak gözlerini kırpınca Eréndira sesini iyice alçaltarak sordu:

"Kimsin sen?"

Ulises omuzlarına kadar göstermişti kendini. "Adım Ulises," dedi. Aşırdığı banknotları gösterip ekledi:

"Param var."

Eréndira ellerini yatağın üstüne dayadı, yüzünü Ulises'inkine yaklaştırdı, sanki bir ilkokul oyunundaymış gibi onunla konuşmayı sürdürdü.

"Kuyruğa girmen gerekiyordu," dedi.

"Bütün gece bekledim," dedi Ulises.

"Öyleyse şimdi sabaha kadar beklemen gerekecek," dedi Eréndira. "Sanki belimi tekmelemişler gibi hissediyorum kendimi."

Tam o sırada büyükanne uykusunda konuşmaya başladı:

"Son kez yağmur yağdığından bu yana neredeyse yirmi yıl geçti," dedi. "Öyle korkunç bir fırtınaydı ki yağmur deniz suyuyla karışık olarak iniverdi, sabah uyandığımızda evin içine balık ve şeytanminaresi dolmuştu, büyükbaban Amadís, nur içinde yatsın, havada yüzen ışıltılı bir balık görmüş."

Ulises yine yatağın arkasına saklanıvermişti. Eréndira onun bu haline güldü.

"Sakin ol," dedi. "Uyuduğu zaman hep böyle deli gibi sayıklar, ama yer yerinden oynasa yine uyanmaz."

Ulises yeniden ortaya çıktı. Eréndira çapkın, biraz da sevecen bir gülümsemeyle baktı ona, sonra hasırın üzerinde yayılı olan kullanılmış çarşafı kaldırdı.

"Gel," dedi. "Çarşafı değiştirmeme yardım et."

Bunun üzerine Ulises yatağın arkasından çıkıp çar-

şafı bir ucundan tuttu. Hasırdan çok daha büyük bir çarşaf olduğundan birkaç kez katlamak gerekiyordu. Her katlayışta Ulises Eréndıra'ya biraz daha yaklaşmış oluyordu

"Seni görmek için deh oluyordum," dedi az sonra. "Herkes senin çok güzel olduğunu söylüyor, doğruymuş."

"Ama ölmek üzereyim," dedi Eréndıra.

"Annem diyor ki çölde ölenler gökyüzüne değil denize giderlermiş," dedi Ulises.

Eréndıra kirli çarşafı bir yana bıraktı, hasırın üstüne temiz ve ütülenmiş başka bir tane yaydı.

"Denizi tanımıyorum," dedi.

"Tıpkı çöl gibi, ama denizde su var," dedi Ulises.

"Öyleyse üstünde yürünemez."

"Babam yürüeyebilen birini tanımış," dedi Ulises. "Ama çok uzun zaman önce."

Eréndıra ondan çok hoşlanmıştı, ama uyumak istiyordu.

"Yarın sabah erkenden gelersen sırada birinci olursun," dedi.

"Sabahleyin erkenden babamla birlikte gidiyorum," dedi Ulises.

"Bir daha buradan geçmeyecek misiniz?"

"Kim bilir ne zaman?" dedi Ulises. "Şimdi de bir rastlantı olarak geçiriyorduk buradan, çünkü sınıra giderken yolumuzu kaybettik."

Eréndıra düşünceli bir tavırla dönüp uyuyan büyükanneye baktı.

"Pekálá," diye fikrini değiştirdi. "Ver parayı bana."

Ulises parayı verdi. Eréndıra yatağa uzandı, ama o olduğu yerde tır tır titriyordu; en önemli anda cesareti kırılmıştı. Eréndıra acele etmesi için elinden tuttu ve ancak o zaman fark edebildi sıkıntısını. Bu korkuyu tanıyordu.

"İlk kez mi?" diye sordu.

Ulises yanıt vermedi, ama üzgün bir ifadeyle gülümsedi. Eréndira'da bir değişiklik vardı.

"Ağır ağır nefes al," dedi. "Başlangıçta hep böyledir, sonra farkına bile varmazsın."

Onu yanına yatırdı, giysilerini çıkarırken bir yandan da bir anne şefkatiyle onu giderek yatıştırıyordu.

"Adın neydi?"

"Ulises."

"Yabancı adı," dedi Eréndira.

"Hayır, denizci adı."

Eréndira onun göğsünü açtı, çocuksu öpücükler kondurdu, kokladı onu.

"Altından yapılmış gibisin," dedi. "Ama mis gibi çiçek kokuyorsun."

"Portakal olsa gerek," dedi Ulises.

Daha yatışmış olarak, onu suçuna ortak eder gibi gülümsedi.

"Şaşırtmak için bir sürü kuş taşıyoruz," diye ekledi. "Ama sınıra asıl götürdüğümüz kaçak portakal."

"Portakalın kaçağı olmaz ki," dedi Eréndira.

"Bunlar öyle," dedi Ulises. "Her biri elli bin peso değerinde."

Eréndira çok uzun zamandan beri ilk kez gülüyordu.

"Sende en hoşuma giden şey," dedi, "palavra atarkenki ciddiyetin."

Sanki Ulises'in saflığı sadece keyfini değil karakterini de değiştirmiş gibi içten gelen bir rahatlıkla durmadan konuşuyordu. Kaderin bu kadar yakınında yatan büyükanne, uykusunda konuşmasını sürdürdü:

"O sıralarda, mart ayı başlarında bir gün seni eve getirdiler," dedi. "Bezlere sarılı küçücük bir kertenkeleye benziyordun. Çok genç ve yakışıklı olan baban Amadís, o akşam öylesine keyifliydi ki yirmi araba do-

İusu çiçek ısmarlamış, avaz avaz bağıırıp onları saçarak sokaklarda dolaştı durdu, bütün köy sapsarı bir çiçek denizine dönmüştü."

Bitmek bilmez bir heyecanla bağııra çağıra saatlerce sayıkladı durdu. Ama Ulises onu duymuyordu bile, çünkü Eréndira onu o kadar çok ve öylesine gerçekten sevmişti ki, büyükanne sayıklarken onunla yarı fiyatına yeniden sevişmiş, sonra da şafak söküneceye kadar parasız olarak sevişmeye devam etmişti.

Ellerindeki haçları havaya kaldırmış bir grup misyoner, çölün ortasında omuz omuza verip durmuşlardı. Felaket günündeki gibi şiddetli bir rüzgâr, çuval bezinden giysileriyle kaba sakallarını uçuruyor, onları neredeyse ayakta duramaz hale getiriyordu. Arkalarında, kupkuru kireç badanalı duvarların üzerinde yükselen minicik çan kulesiyle sömürgecilik zamanından kalma büyük bir yapı olan misyonerler evi görünüyordu.

Grubun başında bulunan en genç misyoner, cam gibi parlayan killi toprağın üzerindeki doğal bir çatlağı işaretparmağıyla gösterdi.

"Bu çizgiyi geçmeyin," diye bağırdı.

Büyükanneyi ahşap bir tahturevan üzerinde taşımakta olan dört yerli, misyonerin bağırmasını duyunca durdular. Büyükanne tahturevanda rahatsız oturuyordu, çölün tozundan toprağından kan ter içinde kalmıştı, ama azametinden bir şey kaybetmemişti. Eréndira yayan geliyordu. Tahturevanın arkasında eşya taşıyan sekiz yerli tek sıra halinde yürüyor, en arkadan da bisikleti üzerinde fotoğrafçı geliyordu.

"Çöl hiç kimsenin değildir," dedi büyükanne.

"Tanrınınındır," dedi misyoner. "Kirlî işinizle onun kutsal yasalarını çiğniyorsunuz."

O zaman misyonerin yarımadaya özgü konuşma biçimi ve diksiyonunu fark eden büyükanne, onun inatçılığına toslamamak için saldırıya geçmemeye çalışıp yine kendi normal haline döndü.

"Senin esrareniz sözlerinden bir şey anlamıyorum, oğlum."

Misyoner, Eréndıra'yı işaret etti.

"Bu çocuk henüz ergenlik yaşına gelmiş değil."

"Ama o benim torunum."

"Daha kötü ya," diye karşılık verdi misyoner. "Kendi elinle onu bizim gözetimimize ver, yoksa başka yollara başvurmak zorunda kalacağız."

Büyükanne işin buraya varacağını ummumuştı.

"Pekâlâ, hazret," diye boyun eğdi korkuyla. "Ama er geç bu çizginin ötesine geçeceğim, göreceksin."

Misyonerlerle karşılaşmalarından üç gün sonra, büyükanne ile Eréndıra, manastırın yakınlarındaki bir köyde uyurlarken, esrarengiz ve sessiz birtakım kişiler, baskın yapar gibi sürünerek gelip çadırın içine süzülülerdiler. Ay ışığında fosforlu gibi parlayan ham ketenden giysileri içinde genç ve güçlü kuvvetli rahibe adayı altı yerli genç kızdı bunlar. En ufak bir gürültü çıkarmadan Eréndıra'nın üzerine bir cibinlik örterek onu uyandırmadan kaldırdılar, sanki gümüüşü bir balığa yakalanmış kocaman narin bir balığı taşır gibi cibinliğe sarılı olarak alıp götürdüler.

Torununu misyonerlerin vesayetinden kurtarmak için büyükanne'nin denemediği yol kalmadı. Ancak en düzgününden en çarpığına kadar her birinde başarısızlığa uğrayınca, bir asker olan mülki amire başvurdu. Onu evinin avlusunda, belden yukarısı çıplak olarak, elindeki bir asker tüfeğiyle cayır cayır yanan gökyüzünde tek başına duran kara bir buluta ateş eder buldu. Yağmur yağması için onu delmeye çalışarak, gözü dönmüş bir halde boş yere ateş edip duruyordu, ama büyükanneye kulak vermek için gerektiğinde ara veriyordu. Onu dinlemesi sona erdiğinde,

"Benim yapabileceğim hiçbir şey yok," diye açıkladı. "Konkordatoya göre rahipler, kız ergenlik yaşına gelinceye kadar onu yanlarında alıkoyma hakkına sahiptirler. Ya da evleninceye kadar."

“Öyleyse sizi ne diye başkan yapmışlar kı?” diye sordu büyükanne.

“Yağmur yağdırayım diye,” dedi başkan.

Sonra, bulutun ateş menziline dışına çıktığını görünce, resmî görevlerini yanında kesip tümüyle büyükanneyle ilgilendi.

“Sizin adınıza yanıt verebilecek ve ağırlığı olan biri gerek size,” dedi. “Vereceği imzalı bir mektupla davranışınızın ahlaklı ve dürüst olduğunu garanti edebilecek biri. Senatör Onésimo Sánchez’i tanımıyor musunuz?”

Güneşin altında, kalçalarına göre fazlasıyla dar bir taburenin üstünde oturmakta olan büyükanne, ağırbaşlılığını bozmadan öfkeyle karşılık verdi:

“Ben uçsuz bucaksız çölde tek başına kalmış zavallı bir kadınıym.”

Sağ gozû sıcaktan kaymış olan başkan, acıyarak baktı ona.

“Öyleyse daha fazla vakit harcamayın, hanımefendi,” dedi. “Giden gitmiş artık.”

Tabii ki giden gitmemişti. Çadırını manastırın önüne kurdu, surlar içindeki bir kenti kuşatmaya alan yalnız bir savaşçı gibi oturup düşünmeye başladı. Onu iyi tanıyan gezgin fotoğrafçı, pıllısını pırtısını bisikletin sepetine yükleyip tek başına yola koyulmaya hazırlanırken, onu güneşin altında gözlerini manastıra dikmiş otururken gördü.

“Bakalım önce kim yorulacak,” dedi büyükanne. “Onlar mı, ben mi?”

“Onlar 300 yıldan beri oradalar, hâfâ da dayanıyorlar,” dedi fotoğrafçı. “Ben gidiyorum.”

Büyükanne bisikletin yüklü olduğunu ancak o zaman fark edebilmişti.

“Nereye gidiyorsun?”

“Rüzgâr beni nereye götürürse,” dedi fotoğrafçı ve yola çıktı. “Dünya büyük.”

Büyükanne içini çekti.

“Senin sandığın kadar değil, serseri.”

Ama gözünü manastırdan ayırmamak için, hıncına rağmen başını çevirip bakmadı. Yakıcı sıcağın altında günlerce, deli rüzgârların estiği geceler boyunca, manastırdan hiç kimsenin dışarı çıkmadığı meditasyon süresince gözlerini oradan ayırmadı. Yerliler çadırın yanına bir gölgelik kurup hamaklarını oraya asmışlardı, ama büyükanne çok geç saatlere kadar kâh başı düşerek, kâh kesesinden çıkardığı çığ tahıl tanelerini, uzanıp gevş getiren bir öküzün başa çıkılmaz tembeliği içinde çiğneyerek tahtında uykusuz oturuyordu.

Bir gece, üstleri örtülü bir dizi kamyon onun çok yakınından ağır ağır geçiriyordu, kamyonlardaki tek ışık, onlara karanlıkta hareket eden hayalet birer sunak taşı görünümünü veren renkli spotlardı. Büyükanne onları hemen tanımıştı, çünkü tıpkı Amadıs'lerin kamyonlarına benziyorlardı. Konvoyun en arkasındaki kamyon biraz geride kalıp durmuştu, yük kasasında bir şeyi düzeltmek üzere içinden bir adam indi. Hafif devrik duran kenarlı şapkası, uzun çizmeleri, göğsünde çapraz asılı çift fişekliği, bir asker tüfeği ve iki tabancasıyla sanki Amadıs'lerin bir kopyasıydı. Karşı konulamaz bir istekle büyükanne adama seslendi:

“Benim kim olduğumu biliyor musun?” diye sordu.

Adam pilli bir fenerle onu iyice aydınlattı. Uykusuzluktan çökmüş yüzüne, yorgunluktan feri kaçmış gözlerine, onun yaşındaki bir kadın için, bulunduğu kötü durumda ve yüzüne vuran o çığ ışık altında bile vaktiyle dünyanın en güzel saçı olduğu söylenebilecek kurlaşmış saçlarına bir an baktı. Onu hiç görmediğinden emin olmasına yetecek kadar inceledikten sonra feneri söndürdü.

“İyice emin olduğum tek şey,” dedi. “Sizin Hazreti Meryem olmadığınız.”

"Aksine," dedi büyükanne tatlı bir sesle. "Ben Hanımefendiyim."

Adam sırf içgüdüyle elini tabancasına götürdü.

"Hangi hanımefendi?"

"Büyük Amadıs'inki."

"Öyleyse bu dünyadan olamazsınız," dedi adam, gergin bir sesle. "Ne istiyorsunuz?"

"Torunumu kurtarmama yardım etmenizi, büyük Amadıs'in torunu, oğlumuz Amadıs'in kızı, şu manastırda tutsak."

Adamın korkusu geçmişti.

"Yanlış kapı çaldınız," dedi. "Eğer bizi Tanrının işlerine karışabilecek güçte sanıyorsanız, olduğunuzu söylediğiniz kişi olamazsınız, Amadıs'leri tanımamışsınızdır bile, kaçakçılığın ne olduğu hakkında da hiçbir bok bilmiyorsunuz demektir."

O gece büyükanne öncekilerden de az uyuyabildi. Yünden bir battaniyeye sarılı olarak geviş getirmekle geçirdiği gecenin havası belleğini yanıltıyor, içinde bastırıldığı hezeyanlar uyanık bile olsa dışarı vurmaya yelteniyordu; bir zamanlar mutlu olduğu, deniz kenarında renk renk iri çiçeklerle dolu bir evin anısıyla, soluğunun kesilmemesi için eliyle kalbine bastırıyordu. Manastırın çanı çalıp pencerelerinde ilk ışıklar yanıncaya ve sabah duası vakti çıkan sıcacık ekmeğin kokusu bütün çölü kaplayıncaya kadar öylece oturdu. Eréndira'nın kalktığı ve ona geri dönmek için kaçmanın bir yolunu aradığı hayaline kapılarak ancak o zaman kendini yorgunluğa bıraktı.

Oysa Eréndira, kendisini manastıra götürdüklerinden beri bir tek geceyi bile uykusuz geçirmemişti. Saçlarını, kafası bir fırçaya benzeyecek şekilde bir bağ makasıyla kırpılmışlar, sırtına manastıra kapananların giydikleri türden keten bezinden kaba bir cüppe giydirmişler, eline bir kova kireçli suyla bir de süpürge vere-

rek oradan her geçenin ardından merdiven basamaklarını kireçlemesini söylemişlerdi. Eşek gibi çalışması gerekiyordu, çünkü eşya getirip götürten rahibe adaylarıyla misyonerler çamurlu ayaklarıyla hiç durmadan inip çıkıyorlardı, ama yatakta çektiği öldürücü cefadan sonra Eréndira'ya bir pazar eğlencesi gibi gelmişti bu iş, üstelik, akşam olurken bitkin düşen bir tek kendisi değildi, çünkü manastır şeytana karşı değil çöle karşı bir savaşım vermeye adanmıştı kendini. Eréndira, rahibe adayı yerli kızların ahırlardaki inekleri sağabilmek için hayvanların boyunlarına vurarak yatıştırdıklarını, peynirlerin suyunu süzmek için bütün gün tahtalar üzerinde tepindiklerini, zor doğum yapan keçilere yardım etuklerini görmüştü. Sarnıçtan su çekmek için ağır işe alışık yük hamalları gibi ter döktüklerini, kas-kau çöl toprağında sebze yetiştirebilmek için öteki çömezlerin çapalamış oldukları iflah olmaz bir bostanı kol gücüyle suladıklarını görmüştü. Ekmek fırınlarıyla ütü odalarının nasıl bir yeryüzü cehennemi olduklarını görmüştü. Rahibelerden birinin bir domuzu avluda kovaladığını, kulaklarından yakalamışken azgın domuzun üstüne doğru ayağının kaymasıyla onu elinden bırakmadan bir çamur deryasının içine düştüğünü, sonunda deni önlüklü iki çömezin onu dize getirmesine yardım ederek bir tanesinin kasap bıçağıyla hayvanı boğazladığını ve hepsinin baştan aşağı kan ve çamura bulandıklarını görmüştü. Hastanenin ayrı bir koğuşundaki veremli rahibeler, üstlerinde son gecelikleriyle teraslarda oturup çeyiz çarşafı işleyerek Tanrının son buyruğunu beklerlerken, erkek misyonerlerin çölde vaaz vermeye çıktıklarını görmüştü. Eréndira bu yarı karanlık çevrede, yatağın daracık dünyasında asla hayal edemediği başka türlü güzellikleri ve korkunçlukları keşfederek yaşıyordu, ama ister en kabasabalar, ister en tatlı dilliler olsun, rahibe adaylarının hiçbirini

onu manastıra götürdüklerinden beri ağzından tek sözcük almayı başaramamışlardı. Bir sabah, kovadaki kireci sulandırırken, telli bir çalgıdan çıkan öyle bir müzik sesi duydu ki çölün aydınlığı içinde daha da berrak bir ışığa benziyordu sanki. Bu mucizenin büyüüne kapılarak, göz kamaştırıcı haziran ışığının bir anda içeri doluverip orada kalakaldığı koca koca pencereleri olan çıplak duvarlı, geniş, bomboş bir salondan içeri baktığında, salonun ortasında daha önce hiç görmediği güzel bir rahibenin klavsenle bir paskalya oratoryosu çaldığını gördü. Eréndira, yüreği ağzında, gözünü bile kırpmadan dinledi müziği, ta ki yemek çanı çalana kadar. Öyle yemeğinden sonra, süpürgeotundan fırçasıyla merdiveni kireçlerken, bütün çömezlerin inip çıkmalarının sona ermesini bekledi, kendisini hiç kimse- nin duyamayacağı bir yerde tek başına kaldı ve işte o zaman manastıra girdiğinden beri ilk kez olarak konuştu:

“Mutluyum,” dedi.

Böylelikle büyükannenin, Eréndira'nın kendisine geri dönmek için kaçacağı umudu sona ermiş oluyordu, ama o, hiçbir karar almadan, kuşatmayı İsa yortusuna kadar inatla sürdürdü. Yılın bu zamanı misyonerler, nikâhsız yaşayan gebe kadınları evlendirmek için peşlerine düşüp çölü tararlardı. Yanlarına askeri birlikten iyice silahlanmış dört kişi ve bir sanduk dolusu öteberi alıp külüstür bir kamyonetle en uzak çiftliklere kadar giderlerdi. Bu yerli avının en zor yanı, erkeklerin, hamaklarında yan gelip yatarlarken, yasal karlarından, nikâhsızlardan beklediklerinden daha ağır iş beklemeye kendilerinde hak gördükleri biçiminde geçerli bir neden ileri sürerek ilahi adalete karşı kendilerini savunan kadınları, bu evlenmeye ikna etmektir. Onları kandırarak yola getirmek, Tanrının buyruğunun kulaklarına daha yumuşak gelmesi için kendi dillerinin

şurubunda eritip sunmak gerekiyordu, ama sonunda en kaytarıcılar bile altın taklidi bir çift küpeye fit oluyordu. Buna karşılık, kadınların rızası bir kez alındıktan sonra, erkekleri, kaba kuvvetle evlendirmek üzere hamaklarından sille tokat indirip elleri kolları bağlı olarak kamyonetin kasasına götürmek gerekiyordu.

Büyükanne, yerli gebe kadınlarla dolu kamyonetin günlerce manastıra doğru geçip gittiğini görmüş, ancak önündeki fırsatı kavrayamamıştı. Tam İsa yortusu olan pazar günü, havai fişeklerle çan seslerini duyup sefil halkın neşe içinde şenliğe gittiğini görünce fırsatı anlayabildi; kalabalığın arasında gördüğü gelin tacı ve duvağı takmış gebe kadınlar, tesadüfi kocalarını kollarından tutmuş, toplu nikâhla onları yasal koca haline sokmaya götürüyorlardı.

Önünden geçenlerin en sonuncuları arasında, saçları dibinden kesilmiş, üstü başı lime lime, elinde ipek fiyonklu kocaman bir paskalya mumu taşıyan temiz yüzlü bir çocuk da vardı. Büyükanne ona seslendi:

"Baksana, yavrum," diye sordu, en yumuşak sesyle. "Bu şamata arasında sen ne yapmaya gidiyorsun?"

Çocuğun, elindeki mumdan ürkmüş gibi bir hali vardı, at dişini andıran kocaman dişleri yüzünden ağzını kapamakta da güçlük çekiyordu.

"Rahipler beni ilk kudas ayininden geçirecekler de," dedi.

"Sana ne kadar verdiler?"

"Beş peso."

Büyükanne kesesinden bir tomar kâğıt para çıkardı, çocuk şaşkın bakakalmıştı.

"Ben sana yirmi veriyorum," dedi büyükanne. "Ama ilk kudas ayininden geçmen için değil, evlenmen için."

"Peki kiminle?"

"Torunumla."

Böylece Eréndira, üzerinde manastır cüppesi, ba-

şında çömezlerin armağanı dantel bir örtüyle, büyükannesinin ona satın aldığı kocanın hiç değilse adını bile bilmeden, manastırın avlusunda evlendi. Güherçileli zemine dayalı dizlerinin acısına, gebe iki yüz gelinin kullandığı oğlak postlarının pis kokusuna, değişmez sıcağın altında Latince okunarak beynini döven Aziz Pavlus mektubuna belirsiz bir umutla katlanmıştı, çünkü misyonerler bu beklenmedik nikâh tuzağına karşı koyabilmenin yolunu bulamamışlar, ama onu manastırda tutabilmek için son bir girişimde bulunmaya söz vermişlerdi. Yine de, tören sona erdiğinde, papalık temsilcisinin, bulutlara ateş açan askerî amirin, yeni evlendiği kocasının ve fütursuz büyükannesinin önünde Eréndira, kendini, doğduğundan beri kaderine hükmetmiş olan büyüünün etkisi altında hissetti yeniden. Özgür, gerçek ve kesin iradesinin ne olduğu kendisine sorulduğunda, bir an bile duraksamadı.

"Gitmek istiyorum," dedi. Ve tabii, kocasını işaret ederek ekledi: "Ama onunla değil, büyükannemle gideceğim."

Ulises bütün öğleden sonrayı, babasının bahçesinden bir portakal aşımaya boşuna çabalayarak geçirmişti, çünkü hastalıklı ağaçları budarlarken babası gözünü ondan ayırmamış, annesi de evden onu göz hapsine almıştı. Böylece hiç değilse o gün için bu niyetinden vazgeçip, en son portakal ağaçlarını budamayı da tamamlayıncaya kadar istemeyerek babasına yardım etmeye koyuldu.

Çok geniş olan portakal bahçesi sessiz ve gözden iraktı, çatısı pirinç levhalarla kaplı ahşap evin pencerelerine bakır teller geçirilmişti, sütunlar üzerinde yükselen ve yoğun çiçekli sade bitkilerle dolu geniş bir terası vardı. Ulises'in annesi terasta, baş ağrısını hafifletmek için şakaklarına bastırduğu tutsülü yapraklarla Viyana işi bir salıncaklı iskemleye uzanmış, yerli ırkına özgü bakışları oğlunun hareketlerini portakal bahçesinin en uzak köşelerine kadar gözle görülmez bir ışık hüzmeleri gibi izliyordu. Kocasından çok daha genç ve çok daha güzel bir kadındı, sadece kabilesinin kıyafetlerini giymeyi sürdürmekle kalmıyor, ırkının en eski sırlarını da biliyordu.

Ulises, elinde ağaç budama aletleriyle eve döndüğünde, annesi saat dörtte alacağı ilacı istedi ondan, yakındaki bir sehpanın üzerinde duruyordu. Ulises dokunur dokunmaz bardak da, ilaç şişesi de renk değiştirmişti. Sonra sırf oyun olsun diye, masanın üzerinde başka bardaklarla birlikte duran kristal bir sürahiye dokundu, onun da rengi maviye döndü. Annesi ilacını

alırken onu izliyordu, bu gördüğü şeyin ağrısının ya-
nıltmasından kaynaklanmadığından emin olunca yerli
dilinde sordu:

"Ne zamanda beri oluyor bu?"

"Çölden döndüğümüzden beri," dedi Ulises, yine
yerli diliyle. "Sadece camdan eşyalara dokunduğumda
böyle oluyor."

Ona göstermek için masanın üzerindeki bardakla-
ra birbiri ardından dokunmaya başladı, hepsi başka baş-
ka renkler almışlardı.

"Böyle şeyler sadece aşk yüzünden olur," dedi an-
nesi. "Kim bu?"

Ulises yanıt vermedi. Yerli dilini bilmeyen babası, o
sırada elinde bir hevenk portakalla terastan geçiriyordu.

"Neden söz ediyorsunuz?" diye Hollandaca sordu
Ulises'e.

"Önemli bir şey değil," diye karşılık verdi Ulises.

Ulises'in annesi Hollandaca bilmiyordu. Kocasını eve
girince, oğluna yerli dilinde sordu:

"Ne dedi sana?"

"Önemli bir şey değil," dedi Ulises.

Babası eve girdiğinde onu gözden kaybetmişti, ama
sonra ofisinin penceresinden gördü onu. Annesi Ulises'le
baş başa kalıncaya kadar bekledi, sonra ısrar etti:

"Kim olduğunu söyle bana."

"Hiç kimse değil," dedi Ulises.

Dikkatini vermeden yanıtlamıştı onu, çünkü baba-
sının ofisteki hareketlerini kolluyordu. Şifreyi çevire-
bilmek için portakalları para kasasının üstüne bıraktı-
ğını görmüştü. Ama o babasını gözlerken, annesi de
onu gözlüyordu.

"Uzun zamandan beri ekmek yemiyorsun," dedi.

"Hoşlanmıyorum."

Annenin yüzü bir anda alışılmadık bir canlılık ka-
zanmıştı. "Yalan," dedi. "Aşk üzüntüsü çekiyorsun da

ondan, böyle olanlar ekmek yiyemezler." Gözlerinde olduğu gibi, sesinde de yalvarıştan tehdide doğru bir geçiş olmuştu.

"Bana kim olduğunu söyleyen iyi olur," dedi. "Yoksa sana zorla arındırma banyosu yaptırırım."

Hollandalı, ofisindeki para kasasını açmış, portakalları içine koyarak kasanın kapısını yeniden kapamıştı. O zaman Ulises pencereden ayrılıp sabrı taşarak annesine karşılık verdi.

"Dedim ya hiç kimse diye," dedi. "Bana inanmıyorsan babama sor."

Hollandalı, sayfaları kopuk İncil'i koltuğunun altında, gemici piposunu yakarak ofisin kapısında göründü. Karısı İspanyolca konuşarak sordu ona:

"Çölde kimi tanıdınız?"

"Hiç kimseyi," diye yanıt verdi kocası, biraz da dalgın bir tavırla. "Bana inanmıyorsan Ulises'e sor."

Koridorun dibinde oturup tütününü bitinceye kadar piposunu tütürdü. Sonra İncil'i rasgele açtı, akıcı ve kulağa hoş gelen bir Hollandacayla hemen hemen iki saat boyunca oradan buradan seçilmiş parçalar okudu.

Gece yarısı olduğunda Ulises'in kafası öylesine meşguldü ki bir türlü uyuyamıyordu. Anıların acısını basturmaya çalışarak bir saat daha hamağında döndü durdu, ta ki acının kendisi, bir karara varabilmesi için gerek duyduğu gücü ona verene kadar. O zaman kot pantolonunu, ekose gömleğini ve binici çizmelerini giydi, pencereden atlayarak kuşlarla yüklü kamyonetle evden kaçtı. Portakal bahçesinden geçerken, o öğleden sonra aşırmadığı üç tane olgun portakalı kopardı.

Gecenin geri kalan bölümünü çölde yol alarak geçirdikten sonra şafak sökerken rastladığı köylerde ve çiftliklerde Eréndira'nın ne yöne gittiğini sordu, ama hiç kimse ona bilgi veremiyordu. Sonunda onun Senatör Onésimo Sánchez'in seçim kafilesinin peşinden git-

tiğini ve senatörün o gün Nueva Castilla'da olması gerektiğini haber verdiler. Senatörü orada değil de, bir sonraki köyde buldu, ama Eréndira artık onunla birlikte gitmiyordu, çünkü büyükanne Senatörün elinden ahlaki durumuna kefil olan bir mektup almayı başarmış ve bununla çöldeki en kapalı kapıları bile açarak yoluna devam etmişti. Ulises üçüncü gün ulusal postadaki adamla karşılaşmış, o da aradığı yönü ona göstermişti.

"Denize doğru gidiyorlar," dedi. "Hem acele etmeye bak, ihtiyar orospunun niyeti Aruba Adası'na geçmek."

O yöne giden Ulises, yarım saat sonra, büyükanne-nin iflas etmiş bir sirkten satın aldığı kir içinde koskoca bir çadırı uzaktan seçebildi. Gezgin fotoğrafçı da, dünyanın gerçekten de düşündüğü kadar büyük olmadığı kanısına varıp ona geri dönmüş, kır manzaraları resmedilmiş fon perdelerini çadırın yakınına kurmuştu. Nefesli çalgılar çalan bir grup da, romantik bir valsle Eréndira'nın müşterilerini oraya çekiyordu.

Ulises içeri girmek için sırasını bekledi, dikkatini çeken ilk şey çadırın içindeki düzen ve temizlik olmuştu. Büyükanne-nin yatağı, genel valilik zamanındaki görkemine kavuşmuştu, melek heykeli Amadís'lerin cenaze sandığının yanında yerini bulmuştu, ayrıca aslan pençesinden ayakları olan kalaylı kurşundan bir de banyo küveti vardı. Tavanlıkları yeni yatağına çırılçıplak uzanmış olan Eréndira sakindi, çadırın loş ışığı altında vücudu çocuksu bir ışıltı saçıyordu. Gözleri açık uyuyordu. Ulises elinde portakallarla onun yanında durduğunda kendisini görmeden baktığını fark etti. Bunun üzerine elini kızın gözlerinin önünden geçirerek, onu düşünürken kullandığı adla seslendi:

"Arbdnere."

Eréndira uyandı. Kendini Ulises'in önünde çıplak hissetmişti, hafif bir çığlık atarak çarşafı başına kadar

çekip örtündü. "Bakma bana," dedi. "Korkunç görünüyorum."

"Her yanın portakal renginde," dedi Ulises. Kıyaslayabilmesi için meyveleri göz hizasına kadar kaldırdı. "Bak."

Eréndıra gözlerini açtı ve portakalların gerçekten de kendi renginde olduğunu gördü.

"Şimdi senin burada kalmanı istemiyorum," dedi.

"Sadece sana bunu göstermek için gırmıştım," dedi Ulises. "İyi bak."

Tırnaklarıyla bir portakalın kabuğunu soydu, iki eliyle portakalı böldü ve Eréndıra'ya içini gösterdi: meyvenin göbeğine saplanmış duran gerçek bir elmas vardı.

"Sınıra götürdüğümüz portakallar bunlar," dedi.

"Ama bunlar gerçek portakal!" diye şaşkınlığını belirtti Eréndıra.

"Elbette," diye gülümsedi Ulises. "Onları babam yetiştiriyor."

Eréndıra gözlerine inanamıyordu. Yüzünü açtı, elması parmakları arasına alıp şaşkınlıkla inceledi.

"Böyle üç tanesiyle dünyanın çevresini döneriz," dedi Ulises.

Eréndıra keyfi kaçmış bir tavırla elması ona geri uzattı. Ulises ısrar etti.

"Ayrıca bir de kamyonetim var," dedi. "Ve ayrıca... Bak!"

Gömleğinin altından eski bir tabanca çıkardı.

"On yıldan önce bir yere gidemem," dedi Eréndıra.

"Gidersin," dedi Ulises. "Bu gece beyaz balina uykuya dalınca ben orada dışarıda baykuş gibi öterim."

Baykuşun ötüşünü öyle mükemmel taklit etti ki, Eréndıra'nın ilk kez olarak gözlerinin içi güldü.

"Büyükanнем," dedi.

"Baykuş mu?"

"Balına."

Bu yanılıya her ikisi de güldüler, ama Eréndira sözü bıraktığı yerden aldı:

“Büyükannesinin izni olmadan hiç kimse hiçbir yere gidemez.”

“Ona bir şey söylemeye gerek yok.”

“O yine de bilir,” dedi Eréndira. “Olanları düşünde görür.”

“Düş görmeye başlayınca gidersen, sınırın öbür yanına geçmiş oluruz. Kaçakçılar gibi geçeriz...” dedi Ulises.

Bir film kahramanının kendinden emin haliyle tabancayı kavrayıp cesaretiyle Eréndira'yı etkilemek için ateş eder gibi sesler çıkardı. O ise ne evet, ne de hayır demişti, ama gözlerinde bir özlem okunuyordu, bir öpücükle Ulises'i uğurladı. Ulises heyecanla mırıldandı:

“Yarın gemilerin geçmesini seyrediyor olacağız.”

O akşam saat yediyi biraz geçte, Eréndira büyükanne'nin saçlarını tararken felaketinin rüzgârı yeniden esmeye başlamıştı. Çadıra sığınmış olan yük taşıyıcı yerlilerle çalgıcıların şefi ücretlerinin ödenmesini bekliyorlardı. Büyükanne elinin altındaki bir sandıkta bulunan kâğıt paraları saymayı tamamladı, hesap defterine de bir göz attıktan sonra yerlilerin en yaşlısına parayı ödedi.

“Al işte,” dedi. “Haftalık yirmi peso, bundan sekiz peso yemek için, üç peso su için, bu seferlik elli sent yeni gömlekler için çıkarırsak sekiz buçuk kalır. İyi say.”

Yaşlı yerli parayı saydı, sonra hepsi birden saygıyla eğilerek çekildiler.

“Teşekkürler, beyaz kadın.”

Sıra çalgıcıların şefine gelmişti. Büyükanne hesap defterine baktı, fotoğraf makinesinin körüğünü yamamaya çalışan fotoğrafçıya döndü.

“Neye karar verdik?” dedi. “Müziğin dörtte birini ödüyor musun, ödemiyor musun?”

Fotoğrafçı yanıt vermek için başını bile kaldırmadı.

“Müzik resimlerde çıkmıyor ki.”

"Ama insanlarda resim çektilirme isteği uyandırıyor," diye karşılık verdi büyükanne.

"Aksine," dedi fotoğrafçı. "Onlara ölmüşlerini anımsatıyor, sonra da resimlerde gözleri kapalı çıkıyorlar."

Çalgıcıların şefi söze karıştı:

"Gözlerini kapamalarına neden olan şey müzik değil," dedi. "Gece resim çekmek için kullandığınız flaş."

"Hayır müzik," diye direndi fotoğrafçı.

Büyükanne tartışmaya son verdi: "Pintilik etme," dedi fotoğrafçıya. "Bak Senatör Onésimo Sánchez'in işleri ne iyi gidiyor, o da yanında taşıdığı çalgıcılar sayesinde." Sonra sert bir tavırla son sözü söyledi:

"Yanı ya üstüne düşeni ödersin ya da kendi yoluna gidersin. Bu zavallı yavrunun masrafların bütün yükünü üstlenmesi haksızlık."

"Öyleyse ben de kendi yoluma giderim," dedi fotoğrafçı. "Ne de olsa ben bir sanatçuyım."

Büyükanne omuzlarını silkti ve çalgıcıya döndü. Ona defterde yazılı rakama göre bir deste para uzattı.

"İki yüz elli dört parça çalmışsın," dedi. "Tanesi elli sentten, artı pazarları ve bayram günleri de otuz iki parça, tanesi altmış sentten, yüz elli altı peso yirmi sent eder."

Çalgıcı parayı almadı.

"Yüz seksen iki peso kırk sent etmesi gerek," dedi. "Valsler daha pahalı."

"Nedenmiş o?"

"Daha hüzünlü de ondan," dedi çalgıcı.

Büyükanne parayı almaya zorladı onu.

"Öyleyse bu hafta, sana borcum olan her vals için bize iki neşeli parça çalarsın, hesap tamam olur."

Çalgıcı, büyükannenin mantığına akıl erdirememişti, ama bilmeceyi çözmeye çalışırken hesabı kabul etti. Tam o sırada, amansız esen rüzgârın çadırı yerinden sökmesine ramak kalmıştı, gelip geçtikten sonra

arkasında bıraktığı sessizliğin içinde dışarıdan hüznü bir baykuş ötmesi net bir şekilde duyuldu.

Eréndira telaşını belli etmemek için ne yapacağını şaşırmişti. Para sandığını kapatıp yatağın altına sakladı, ama anahtarı teslim ederken büyükanne onun elinden korkusunu anlamıştı. "Korkma," dedi. "Rüzgârlı gecelerde hep baykuş öter." Ama fotoğrafçıyı omzunda makinesiyle çıkarken gördüğünde aynı inancı gösteremedi.

"İstersen yarına kadar kal," dedi. "Bu gece ölüm kol geziyor."

Baykuşun ötüşünü fotoğrafçı da duymuştu, ama fikrini değiştirmede.

"Kalsana, oğlum," diye ısrar etti büyükanne. "Sırf sana olan sevgim için bile olsa kal."

"Ama müziğin parasını vermem," dedi fotoğrafçı.

"Ya, vermezsin değil mi?" dedi büyükanne. "Ona yanaşmazsın."

"Görüyorsunuz ya?" dedi fotoğrafçı. "Siz hiç kimseyi sevmezsiniz."

Büyükanne öfkeden bembeyaz kesilmişti.

"Öyleyse def ol," dedi. "Soysuz herif!"

Kendisini öylesine hakarete uğramış hissediyordu ki, Eréndira yatmasına yardım ederken o hâlâ veriştiriyordu. "Orospu çocuğu," diye homurdandı. "Kahpenin dölü piç kurusu, o ne bilir ki?" Eréndira dikkatini ona veremiyordu, çünkü rüzgârın durakladığı anlarda baykuş ısrarlı bir acelecilikle kendisini çağırıyor, o ise karsızlık içinde çırpınıyordu. Büyükanne eski konakta titizlikle uygulanan aynı seremoniyle yatağa girmiş, torunu onu yelpazelerken fotoğrafçıya olan hıncını yenerrek aynı gereksiz emirleri yağdırmaya başlamıştı:

"Yarın sabah erkenden kalkmalısın," dedi. "Ki insanlar gelmeden önce banyomun şifalı suyunu demleyebilesin."

"Peki, büyükanne."

"Artan zamanında yerlilerin değiştirdiği çamaşırı

yıka, böylece gelecek hafta paralarından kesecek bir şeyimiz daha olur."

"Peki, büyükanne," dedi Eréndira.

"Yorulmamak için de yavaş uyu, yarın günlerden perşembe, haftanın en uzun günü."

"Peki, büyükanne."

"Tavuskuşuna da yemini verirsin."

"Peki, büyükanne," dedi Eréndira.

Yelpazeyi yatağın başucuna bırakıp ölülerinin yatığı sandığın önüne iki tane mihrap mumu yaktı. Artık uyuyakalmış olan büyükanne aynı buyruğu gecikmeli olarak verdi:

"Amadís'lerin mumlarını yakmayı unutma."

"Peki, büyükanne."

O zaman Eréndira artık uyanmayacağını anladı, çünkü sayıklamaya başlamıştı. Çadırın çevresinde rüzgârın ulumalarını duyuyordu, ama bahtsızlığının esintisini bu kez de tanıyabilmiş değildi. Baykuş yeniden ötene kadar, çadırdan dışarı başını uzatıp gecenin karanlığına baktı ve sonunda özgürlük içgüdüğü büyükanne'nin büyüğüne galip geldi.

Çadırdan dışarı daha beş adım atmamıştı ki, eşyalarını bisikletin sepetine bağlamakta olan fotoğrafçıyla karşılaştı. Suçuna ortak olur gibi gülümsemesi onu yaştırdı.

"Ben hiçbir şey bilmiyorum," dedi fotoğrafçı. "Ne bir şey gördüm ne de müziğin parasını öderim."

Fotoğrafçı hayır dua ederek vedalaşıp gitti. O zaman Eréndira kararını sonsuza dek vermiş olarak çöle doğru koştu ve baykuşun ötmekte olduğu rüzgârlı karanlıklar içinde kayboldu.

Bu kez büyükanne derhal mülki amire gitti. Yerel karakolun komutanı, Senatörün mektubunu gözünün önüne dayanmış görünce sabahın altısında hamağın-dan fırladı. Ulises'in babası kapıda bekliyordu.

"Bunu okumamı nasıl beklersiniz yahu," diye bağırdı komutan. "Okumam yazmam yok ki benim."

"Senatör Onésimo Sánchez'den bir tavsiye mektubu bu," dedi büyükanne.

Komutan daha fazla soru sormadan, hamağın yanbaşında asılı duran tüfeği yerinden indirdi ve adamlarına bağırarak emirler yağdırmaya başladı. Beş dakika sonra hepsi birden bir askeri kamyonete dolmuşlar, kaçakların izlerini silen ters bir rüzgârla birlikte sınıra doğru uçarak yol alıyorlardı. Ön koltukta, şoförün yanında komutan, arkada da büyükanneyle birlikte Hollandalı oturuyor, kamyonetin her basamağında da silahlı bir asker gidiyordu.

Köyün çok yakınında, üzerleri su geçirmez yelken beziyle örtülü kamyonlardan oluşan bir kafileyi durdurdular. Kamyonların yüklü kasalarında gizlenmiş olan bir sürü adam yelken bezini kaldırıp ellerindeki mitralyöz ve tüfekleri kamyonete çevirmişlerdi. Komutan, en baştaki kamyonun şoförüne, kuşlarla yüklü bir çiftlik kamyonetine ne uzaklıkta rastlamış olduklarını sordu.

Şoför yanıt vermeden önce motoru işletti.

"Bizler muhbir değiliz," dedi öskeyle. "Kaçakçınız."

Komutan mitralyözlerin kararmış namlularının burnunun ucundan geçmelerine baktı, kollarını havaya kaldırıp gülümseyerek,

"Hiç değilse," diye bağırdı. "Güpegündüz ortabıkta dolaşmamaya özen gösterin."

En sondaki kamyonun arkasında bir yazı okunuyordu: "*Seni düşünüyorum, Eréndira.*"

Kuzeye doğru ilerledikçe rüzgâr giderek daha kuru esiyor, güneş de rüzgârla birlikte daha yakıcı bir hal alıyordu, kapalı kamyonetin içinde sıcaktan ve toz topraktan nefes almak zorlaşıyordu.

Fotoğrafçıyı ilk gören büyükanne oldu: güneş çarpmasına karşı başına bağladığı bir mendilden başka ko-

ruyucu bir şeyi olmaksızın, onların gittikleri yöne doğru pedal çeviriyordu.

"İşte orada," diye gösterdi; suçortacı oydu. "Soy-suz herif."

Komutan, basamaktaki askerlerden birine fotoğrafçıyla ilgilenmesini emretti:

"Onu yakala ve burada bekle," dedi. "Biz birazdan döneriz."

Asker, basamaktan atladı, fotoğrafçıya iki kez dur diye bağırdı. Fotoğrafçı ters yönden esen rüzgâr yüzünden onu duymuyordu. Kamyonet onun önüne geçince büyükanne ona anlaşılabilir bir işaret yaptı, ama o selam veriyor sandı, gülümseyerek el salladı. Ateş edildiğini duymadı bile. Havada bir takla attı, kafası nereden geldiğini asla anlayamadığı bir tüfek kurşunuyla dar-madağın, bisikletin üzerine düştü kaldı.

Daha öğlen olmadan kuş tüylerine rastlamaya başlamışlardı. Yeni aldığı kuşların rüzgârla birlikte geçip giden tüyleriymiş bunlar. Hollandalı, rüzgârın tüylerini yolduğu kendi kuşları olduğunu anlamıştı. Şoför yönünü düzelterek pedali kökledi, yarım saat geçmeden ufukta kamyoneti görmüşlerdi.

Ulises dikiz aynasında bir askeri aracın belirmediğini görünce arayı açmaya çabaladı, ama motor daha fazlasına olanak vermiyordu. Hiç uyumadan yol almışlardı, yorgunluk ve susuzluktan bitkin bir haldeydiler. Ulises'in omzunda uyuklayan Eréndira korkuyla uyandı. Onlara yetişmek üzere olan kamyoneti görünce saf bir kararlılıkla torpido gözündeki tabancayı aldı.

"İşe yaramıyor," dedi Ulises. "Francis Drake'den kalma."

Birkaç kez tetiği çektikten sonra pencereden fırlatıp attı. Askeri devriye, rüzgârdan tüyleri yolunmuş kuşlarla yüklü külüstür kamyonete yetişip geçti, sert bir dönüşle önünü kesti.

Ben onları, o sıralarda, en görkemli zamanlarında tanıdım, ama yaşamlarının ayrıntılarını ancak aradan uzun yıllar geçtikten sonra araştıracaktım; Rafael Escalona bu dramın korkunç sonundan bir şarkısında söz etmişti, bu da anlatmak için iyi bir konu gibi gelmişti bana. Ben o günlerde Riohacha eyaletinde ansiklopediler ve tıp kitapları satarak dolaşıyordum. Bira soğutma makineleri satmak için aynı yörelerde dolaşmakta olan Alvaro Cepeda Samudio, bilmem hangi konu hakkında konuşmak üzere bir gün beni kamyonetiyle çöl köylerinde oradan oraya dolaştırırken, öyle boş şeylerden söz edip öyle çok bira içmiştik ki, nasıl ve nereden olduğunu anlayamadan bütün çölü geçip sınıra geldik. Gezgin aşk çadırı, bez üzerine yazılıp asılmış dövizlerin altında işte oradaydı: "*Eréndira en iyisidir. Git ve dön. Eréndira sizi bekliyor. Bu hayat Eréndira'sız çekilmez.*" Değişik ırk ve koşullardan gelme erkeklerin oluşturduğu kıvrıla kıvrıla uzayıp giden sonu gelmez bir kuyruk, omurgası, rengârenk tezgâhların ve gürültülü pazar yerlerinin arasında meydanlar ve arsalar boyunca uyuklayan insanlardan oluşan bir yılanı andırıyor, kaçakçıların uğrak yeri olan bu kulakları sağır edici kentin sokaklarından geçip gidiyordu. Her sokak genel bir kumarhane, her ev bir meyhane, her kapı kanun kaçaklarına bir sığınaktı. Ne dediği anlaşılmasız sayısız şarkı ve satıcıların avaz avaz bağırmaları, bayılmacı sıcağın altında dehşet verici tek bir yaygara halini alıyordu. Yersiz yurtsuzların ve asalakların oluşturduğu bu kalabalığın arasında iyi kalpli şarlatan da vardı, bir ma-

sanın üzerine çıkmış, kendi buluşu olan bir panzehiri kendi üzerinde denemek için gerçek bir yılan getirmelerini istiyordu. Anne ve babasının sözünü dinlemediği için örümceğe dönüşen kadın da oradaydı, bir aldatmaca olmadığını görmeleri için elli sente kendisine dokunmalarına izin veriyor, başına gelen talihsizlik hakkında sormak istedikleri soruları yanıtlıyordu. Yine oradaki bir ölümsüz yaşam temsilcisi, korkunç uzay yarasanının dünyaya gelmek üzere olduğunu haber veriyor, kükürtlü yakıcı nefesinin doğanın düzenini altüst edeceğini ve denizin gizemlerini su yüzüne çıkaracağını söylüyordu.

Bütün kasabanın tek sakın yeri, sürüp giden şamatanın sesinin uzaktan belli belirsiz duyulduğu hoşgörü mahallesiydi. Pusulanın gösterdiği dört bir yönden gelmiş kadınlar, terk edilmiş dans salonlarında sızıntıdan esneyip duruyorlardı. Sevişmek için hiç kimse kendilerini uyandırmadan oturdukları yerde öyle uykusu çekmişler, dümdüz tavana vidalanmış çapraz vantilatörlerin altında uzay yarasanının gelmesini beklemeyi sürdürüyorlardı. Az sonra içlerinden biri yerinden kalktı, sokağa bakan ve begonviller sarılı balkonlardan birine çıktı. Eréndira'nun taliplerinden oluşan kuyruk oradan da geçiriyordu.

"Söyleyin bakalım," diye bağırdı kadın. "Bizde olmayan ne var ki onda?"

"Senatörden bir mektup," diye bağırdı birisi.

Bağırma ve kahkahalardan meraka kapılan öbür kadınlar da çıkmışlardı balkona.

"Günler var ki bu kuyruk böyle," dedi içlerinden biri. "Düşünsene, her biri elli peso'dan..."

Dışarıya ilk çıkmış olan kararını vermişti.

"Bu geri zekâlının neresi altından, gidip göreceğim."

"Ben de öyle," dedi bir başkası. "Burada oturup iskemleyi bedavaya ısıtmaktan iyidir."

Yolda onlara başkaları da katılmış, Eréndira'nın çadırına vardıklarında şamatalı bir kalabalık oluşmuştu. Haber vermeden içeriye dalıp, ödediği paranın karşılığını elinden geldiğince çıkarmaya çalışır durumda buldukları adamı yastık darbeleriyle kaçırmaya çalışarak Eréndira'nın yatağını yüklendikleri gibi sokağa çıkardılar.

"Bu oir rezalet," diye bağıyordu büyükanne. "Hainler kafilesi! Haydutlar!" Sonra da sıradaki adamlara: "Ya sizler, ödlele herifler, savunmasız zavallı bir yavruya karşı girişilen bu saldırı karşısında erkekliğiniz nerede kaldı? İbneler!"

Avazı çıktığı kadar bağırmaya kolunun erişebildiği herkese asasını indiriyor, ama öfkesi kalabalığın bağırma ve alayları arasında duyulmaz oluyordu.

Eréndira bu alaylı sataşmadan kaçamamıştı, çünkü firara kalkıştığından beri büyükanne'nin onu yatağın demirlerinden birine bağladığı köpek zinciri buna engel oluyordu. Ama ona hiçbir zarar vermediler. Tavanlıkları sunağı içinde onu en şamatalı sokaklarda dolaştırıp, tıpkı zincire vurulmuş bir tövbekârın alegorik gösterisi gibi halka göstermişler ve sonunda yakıcı güneşin altında kasaba meydanının ortasına bırakmışlardı. Eréndira, yüzünü saklayarak, ama ağlamadan, der-top olmuş, kötü yazgısının kendisine reva gördüğü köpek zincirini utanç ve öfkeden dişleyerek meydandaki korkunç güneşin altında öylece kalakalmıştı, ta ki hayırsever biri çıkıp bir gömlekle üstünü örtene kadar.

Onları ilk ve son görüşümdü bu, ama büyükanne'nin para sandıkları tıka basa dolana kadar güvenlik güçlerinin koruması altında bu sınır kasabasında kaldıklarını, ondan sonra da denize doğru yol almak üzere çölü terk ettiklerini öğrenmişim. Bu yoksullar diyarında böylesine lüks, görülmüş şey değildi. Birbiri ardından geçen ve öküzlerin çektiği arabalara, konaktaki yangın felaketinde yok olan öteberiden bazılarının kop-yalarıyla, sadece imparator büstleri ve acayıp saatler

değil, elden düşme bir piyano ile nostaljik plaklar çalan kollu bir gramofon da yüklenmişti. Bir grup yerli yüklerle ilgileniyor, bir çalgıcı grubu da onların köyle-re zafer girişini duyuruyordu.

Büyükanne kesesindeki tahıl taneleriyle gevş getirerek, kâğıttan çelenklerle süslü bir tahtırevanın üstünde, bir kilise sayvanının gölgesinde yolculuk ediyordu. Vücudunun anıtsal ölçüleri daha da artmıştı, çünkü bluzunun altına, tıpkı fişekliğe yerleştirilen kurşunlar gibi içine altın külçeleri koyduğu yelken bezinden bir yelek de giyiyordu. Eréndira, üzerinde gösterişli giysiler, takıp takıştırdığı süslü takılarla, ama köpek zinciri hâlâ ayak bileğinde bağlı olarak onun yanında gidiyordu.

“Şikâyet edecek halin yok,” demişti büyükanne sınıır kasabasından ayrılırlarken. “Kraliçe giysilerin, lüks bir yatağın, özel bir çalgıcı grubun ve emrinde on dört yerli hizmetkârın var. Sence de harika değil mi?”

“Evet, büyükanne.”

“Benim yokluğumda,” diye devam etti büyükanne. “Erkeklerin insafına kalmayacaksın, çünkü önemli bir kentte kendi evin olacak. Özgür ve mutlu yaşayacaksın.”

Gelecekle ilgili yeri ve beklenmedik bir görüntüydü bu. Buna karşılık, ayrıntuları giderek dolambaçlı bir hal alan ve işle ilgili hesaplar karışıkça taksitleri de o oranda artan başlangıçtaki borcundan bir daha söz etmez olmuştu. Eréndira yine de düşüncesini belli edecek şekilde iç geçirmekten kaçındı. Büyükanne sanki iskambil falında okur gibi geleceğin hayalinden dem vururken o, güherçileli çamur birikintilerinde, bataklıklı köylerin uyuşuk havasında, talk madenlerinin ayı andıran kraterlerinde yatak eziyetine sessizce boyun eğiyordu. Bir akşam, yorucu bir yürüyüşün sonunda, yaşlı defne ağaçlarından gelen bir esintiyi duymuşlar, Jamaika şivesiyle konuşmalardan tek tük sözcükler kulakla-

rına gelmişti, içlerinde bir yaşam arzusu, kalplerinde bir sızı belirmişti, çünkü artık denize ulaşmışlardı.

"İşte orada," dedi büyükanne; yarı ömrünü yersiz yurtsuz geçirdikten sonra Karayib'in cam gibi berrak ışığını içine çekerek. "Hoşuna gitmedi mi?"

"Evet, büyükanne."

Çadırı hemen oraya kurdular. Büyükanne bütün geceyi uyumadan konuşarak geçirmişti ve özlemlerini arada sırada geleceğin sezgileriyle karıştırdığı da oluyordu. Alışık olduğundan daha geç saate kadar uyumuştur, sonra denizin mırıltısıyla huzur içinde uyandı. Yine de, Eréndira ona banyosunu yaptırırken gelecek hakkında kehanetlerde bulunmaya yeniden başlamıştı ve bu öylesine heyecan dolu bir sezgiydi ki gözü açık sayıklar gibiydi.

"Bir hanımefendi olacaksın," dedi ona. "Hamileri tarafından saygı gösterilen, en yüksek mevkidekilerce gözünün içine bakılıp nurlandırılan soylu bir hanım olacaksın. Gemi kaptanları sana dünyanın bütün limanlarından kartpostallar gönderecekler."

Eréndira onu dinlemiyordu. Banyodaki kekik kokulu ılık su, küvetin içine dışarıdan beslenen bir kanaldan akıyordu. Eréndira nefes bile almadan suyu deliksiz bir sukabağının içine topluyor, bir eliyle büyükannenin üstüne dökerken öbür eliyle de onu sabunluyordu.

"Evinin saygınlığı, Antiller'deki takımadalardan Hollanda topraklarına kadar kulaktan kulağa anlatılacak," diyordu büyükanne. "Ve başkanlık sarayından daha önemli olacak, çünkü içinde hükümet işleri tartışılacak, ülkenin kaderi çizilecek."

Az sonra kanaldaki su kesilmişti. Eréndira ne olup bittiğini anlamak üzere dışarı çıktığında, kanala su dökmekle görevli yerliyi mutfakta odun keserken buldu.

"Su bitti," dedi yerli. "Daha su soğutmak gerekiyor."

Eréndira, içinde kokulu yapraklarla su kaynayan büyük bir kazanın daha bulunduğu ocağın başına gitti. Ellerin bir beze sarıp kazanı yerlinin yardımını olmaksızın kaldırıp kaldıramayacağına baktı.

“Sen git,” dedi. “Suyu ben dökerim ”

Yerli mutfaktan çıkıncaya kadar bekle-di. Sonra kaynayan kazanı ateşten alıp büyük bir zahmetle kanalın hizasına kadar kaldırdı, öldürücü suyu tam dökmek üzereyken büyükanne çadırın içinden bağırdı:

“Eréndira!”

Sankı onu görmüş gibiydi. Onun bağırtmasından korkan torunu son anda pişman olmuştu.

“Geliyorum, büyükanne,” dedi. “Suyu soğutuyorum.”

O gece büyükanne altın dolu yeleginin içinde sayıklarken, Eréndira çok geç saatlere kadar düşündü durdu. Alacakaranlıkta kedi gözüne benzer gözlerini dikmiş, yatağından büyükanneyi seyrediyordu. Sonra, upkı boğulmuş bir insan gibi kolları göğsünün üzerinde ve gözleri açık olarak yatıp içinden bütün gücüyle seslendi:

“Ulises.”

Ulises, portakal bahçesindeki evde aniden uyanmıştı. Eréndira'nın sesini o kadar net bir şekilde duymuştu ki, odanın gölgeleri arasında onu aradı. Bir an düşündükten sonra giysileriyle ayakkabularını sarıp yatak odasından çıktı. Tam terası geçmişti ki babasının sesiyle yerinden sıçradı.

“Nereye gidiyorsun?”

Ulises, mehtapta onu mavimsi bir ışıkla aydınlanmış görüyordu.

“Dünyaya,” diye yanıt verdi.

“Bu kez seni engellemeyeceğim,” dedi Hollandalı. “Ama seni bir konuda uyarıyorum: nereye gidersen git babanın laneti peşini bırakmayacaktır.”

"Öyle olsun," dedi Ulises.

Oğlunun kararlılığına şaşırın, hatta bundan biraz da gurur duyan Hollandalı, ay ışığıyla aydınlanan portakal bahçesi içinde onu, yavaş yavaş gülümsemeye başlayan bir bakışla izledi. Kendine özgü yerli güzeli haliyle karısı arkasında duruyordu. Hollandalı, ancak Ulises bahçe kapısını kapadığında konuştu:

"Dönecektir," dedi. "Kaderin sillesini yeyince düştüğünden de erken dönecektir."

"Çok aptalsın," diye içini çekti karısı. "Asla dönmeyecek."

Bu kez Ulises'in, Eréndira'nın ne yöne gittiğini hiç kimseye sormasına gerek yoktu. Yoldan geçen kamyonlarda gizlenerek, yiyecek ve yatacak yer için çalarak ve çok kere de sırf tehlikenin zevki için hırsızlık ederek çölü geçti, ta ki deniz kenarında başka bir köyde onun çadırını bulana kadar, oradan bakıldığında ışıklar içindeki bir kentin camdan binaları görünüyor, Aruba Adası'na gitmek üzere demir alan gemilerin geceleyin limana veda için çaldıkları düdük sesleri duyuluyordu. Eréndira yatağın demirine zincirlenmiş olarak ve ona seslendiği zamanki aynı yüzen ölü pozisyonunda uyuyordu. Ulises uyandırmadan durup uzun uzun seyretti onu, ama ona öyle delici bakışlarla bakıyordu ki Eréndira uyandı. O zaman karanlıkta öpüştüler, hiç acele etmeden birbirlerini okşadılar, yorgun düşene kadar birbirlerini soydular, öyle sessiz bir yumuşaklıkla ve öyle derin bir mutlulukla hareket ediyorlardı ki her zamankinden daha güzel bir aşk tablosu çiziyorlardı.

Çadırın öbür yanında uyuyan büyükanne yatağında anıtsal bir dönüş yaparak sayıklamaya başladı:

"Yunan gemisinin geldiği zamanlarda olmuştu bu," dedi. "Kadınları mutlu eden çılgın bir mürettebatı vardı ve onlara para değil sünger veriyorlardı, sonradan evin içinde yürüyen canlı süngerlerdi bunlar, has-

tanedeki hastalar gibi inliyor, gözyaşlarını içebilmek için çocukları ağlatıyorlardı."

Sanki yerin altından çıkar gibi doğrulup yatağın içinde oturdu

"İşte o zaman o çıkageldi, aman Yarabbi," diye bağırdı. "Amadis'ten daha güçlü, daha iriyarı ve çok daha erkekti."

O zamana kadar büyükannenin sayıklamasına al-dırış etmeyen Ulises, onun yatağın içinde oturduğunu görünce saklanmaya yeltendi. Eréndira onu yatıştırdı.

"Sakin ol," dedi. "Bu bölüme geldiğinde hep yakta kalkıp oturur, ama uyanmaz."

Ulises onun omzuna uzandı.

"O gece ben denizcilerle birlikte şarkı söylüyordum, bir yersarsıntısı oldu sandım," diye devam etti büyükanne. "Herkes aynı şeyi düşünmüş olmalı ki çılgınlıklar atıp gülmekten kırılarak kaçıştılar ve çiçekli sundurmanın altında bir tek o kaldı. Dün gibi hatırlıyorum, o zamanlar herkesin ağzında olan bir şarkıyı söylüyordum ben. Avlulardaki papağanlar bile biliyorlardı o şarkıyı."

Durup dururken ve sanki sadece rüyada şarkı söyleyebilirmiş gibi, içindeki acıyı anlatan o şarkıyı söylemeye başladı:

*"Tanrım, Tanrım, eski saflığımı geri ver bana
Aşkının zevkine baştan varabileyim diye."*

Ancak o zaman ilgi duymuştu Ulises büyükanne-nin özlemine.

"Orada duruyordu," diye anlatıyordu büyükanne. "Omzunda renkli bir papağan, bir de yamyamları öldürmek için bir filinta, tıpkı Guatarral'in Guyana'ya geldiği zamanki gibi, gelip benim önüme dikildiğinde öldürücü solugunu duydum ve bana şöyle dedi: 'Dün-

yanın çevresini bin kez dolaştım, dünyanın bütün ülkelerinin bütün kadınlarını gördüm, onun için sana Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, yeryüzünün en azametli, en yardımsever ve en güzel kadını sensin."

Yeniden uzanıp yastığın üzerinde hıçkırmaya başladı. Ulises ile Er ndira, uyuyan yaşlı kadının derin soluklarıyla karanlıkta sallanarak uzun bir süre sessiz kaldılar. Er ndira, sesinde en ufak bir titreme olmaksızın birdenbire sordu:

"Onu öldürmeye cesaret edebilir miydin?"

Bu beklenmedik soru karşısında ŐaŐıran Ulises ne yanıt vereceğini bilemedi.

"Kim bilir?" dedi. "Ya sen cesaret edebilir misin?"

"Ben yapamam," dedi Er ndira. " nk  o benim büyükannem."

Bunun  zerine Ulises, sanki ondaki yaşam gücünü ölçmek ister gibi, uyuyan o koskoca vücudu yeniden inceledi ve kararını verdi:

"Senin uğruna her Şeyi yapabilirim."

Ulises yarım kilo fare zehri satın aldı, onu kaymak ve ahududu marmeladıyla karıştırdı ve bu ölümcül kremayı, içini boşalttığı bir pastanın arasına doldurdu. Sonra üstüne daha koyu bir krema sürerek, bu korkunç tuzaktan hiçbir iz kalmayacak biçimde kaşıkla iyice düzeltti ve yetmiş iki tane küçük pembe mumla bu aldatmacayı tamamladı.

Büyükanne, elinde doğum günü pastasıyla onun çadırından içeri girdiğini görünce, esasını yıldırıcı bir biçimde sallayarak tahtında toparlandı.

"Yüzsüz herif," diye bağırdı. "Bu eve adım atmaya nasıl cüret edersin!"

Ulises, melek yüzünün ardına sığınmıştı.

"Sizden özür dilemeye geldim," dedi. "Hem de doğum gününüzde."

Onun bu inandırıcı yalanı karşısında yumuşayan büyükanne bir düğün ziyafeti varmış gibi sofrayı kurdu. Eréndira servis yaparken Ulises'i sağına oturttu. ortalığı kasıp kavuran bir üflemeyle mumları söndürdüktan sonra pastayı üç eşit parçaya böldü. Birini Ulises'in tabağına koydu.

"Kendini affettirmeyi bilen kimse cennetin yarısını kazanmış demektir," dedi. "Mutluluk parçası olan ilk parçayı sana bırakıyorum."

"Ben tatlı sevmem," dedi Ulises. "Afiyet olsun."

Büyükanne bir dilim pasta da Eréndira'ya ikram etti. O da alıp mutfaka götürdü ve çöp tenekesine attı.

Pastanın bütün geri kalanını büyükanne tek başı-

na yedi. Parçaları bütün bütün ağzına tıkıyor, zevkten inleyip mest olmuş bir şekilde Ulises'e bakarken igne-
meden yutuyordu. Tabağında hiçbir şey kalmayınca
Ulises'in istemediği parçayı da yedi. Son lokmayı ig-
nerken, bir yandan da örtünün üzerindeki kırıntıları
parmaklarıyla toplayıp ağzına atıyordu.

Bir kuşak fareyi yok etmeye yetecek miktarda ar-
senik yemişti. Ama buna rağmen gece yarısına kadar
piyano çalıp şarkı söyledi, sonra büyük bir mutlulukla
yatıp normal bir uykuya daldı. Farklı olan tek belirti,
soluk alırken çıkardığı sert bir hırıltıydı.

Er ndira ile Ulises  teki yataktan onu g zly yorlar
ve sadece son nefesini vermesini bekliyorlardı. Ama
sayıklamaya başladığında sesi her zamanki kadar can-
lıydı:

“Beni deli ediyordu, Tanrım, beni deli ediyordu!”
diye bağırdı. “İçeri girmemesi için yatak odasının kapı-
sını iki kere kilitliyordum, tuvalet masasıyla büyük ma-
sayı kapının önüne koyuyordum, iskemleleri de masa-
nın üstüne, onun gelip şoyle bir fiske vurması yetiyor-
du barikatın yerle bir olması için, iskemleler kendi
kendilerine iniyorlardı masadan, masayla tuvalet ma-
sası kendi kendilerine çekiliyorlardı, kilitler kendili-
đinden çıkıyordu yerinden.”

Sayıklaması daha derin ve dramatik bir hal alıp se-
si daha mahrem bir tonda çıktıkça, Er ndira ile Ulises
giderek artan bir şaşkınlıkla onu seyrediyorlardı.

“Ben korkudan ter içinde kalmış bir halde öleceği-
mi hissediyordum, içimden yalvarıyordum kapı hem
açılsın hem aılmasın diye, içeri hem girsin hem gir-
mesin, hiç gitmesin, ama bir daha asla geri dönmesin
diye, onu öldürmek zorunda kalmamak için.”

Hayatının dramını, en önemsiz ayrıntılarına varın-
caya kadar, sanki onu düşünde yeniden yaşamış gibi
saatler boyu anlatmaya devam etti. şafak sökmeden az

önce yatağın içinde oradan oraya döndü ve sesi yaklaşan hıçkırıklarla çatlaklaştı.

"Ben onu uyardım, ama o bana güldü," diye bağıyordu. "Yeniden uyardım, o da yeniden güldü, ta ki gözlerini korkuyla açıp, 'Ay kraliçem! Ay kraliçem!' diyene kadar ve sesi ağzından değil gırtlığındaki bıçak yarısından çıkıyordu."

Büyükannenin bu korkunç açıklamasından dehşete kapılan Ulises, Eréndira'nın elini yakaladı.

"Vay katil kocakarı!" diye bağırdı.

Eréndira onunla ilgilenmedi, çünkü o sırada gün ışımaya başlamıştı. Saatler beşi vurdu.

"Git!" dedi Eréndira. "Artık uyanır."

"Bir filden daha canlı," dedi Ulises şaşkınlıkla. "Olacak şey değil!"

Eréndira öldürücü bir bakışla delip geçti onu.

"Olan şu ki," dedi. "Sen hiç kimseyi öldürmeye bile yaramazsın."

Ulises bu azardaki sert ifadeden öylesine etkilenmişti ki çadırdan çıkıp gitti. Eréndira hüsrana uğramanın öfkesi ve içindeki gizli nefretle, uyuyan büyükanneneyi seyretmeye devam ediyor, gün giderek ağardıkça kuşların cıvıltıları duyulmaya başlıyordu. O zaman büyükanne gözlerini açtı ve huzurlu bir gülümsemeye baktı ona.

"Allah senden razı olsun, kızım."

Dikkati çeken tek değişiklik günlük kurallarda bir düzensizliğin başlamış olmasıydı. Günlerden çarşambaydı, ama büyükanne bir pazar giysisi giymek istemiş. Eréndira'nın saat on birden önce hiçbir müşteriyi kabul etmemesine karar vermiş ve ondan tırnaklarını narçiçeğine boyayıp piskoposvari bir saç tuvaleti yapmasını istemişti.

"Hiçbir zaman canım bu kadar resim çektirmeyi istememişti," dedi heyecanla.

Eréndira onun saçını taramaya koyuldu, ama saç açmak için tarağı geçirdiğinde bir tutam saç tarağın dişleri arasında kalmıştı. Korkuyla büyükanneye gösterdi. Büyükanne tarağı inceledi, parmaklarıyla başka bir bukleyi açmayı denedi, bir başka tutam saç elinde kaldı. Onu yere atıp yeniden denedi, bu kez daha büyük bir tutam yolundu. Bunun üzerine gülmekten katıla katıla iki eliyle saçlarını yolmaya ve anlaşılmaz bir neşe içinde tutam tutam saçları havaya savurmaya başladı, ta ki kafası soyulmuş bir hindistancevizine dönene kadar.

Eréndira çadırın dışından kulağına bir baykuş ötüşü geldiği iki hafta sonrasına kadar Ulises'ten bir daha haber almamıştı. O sırada büyükanne piyano çalıyordu ve nostaljik anılarına öylesine dalmıştı ki gerçeğin farkında bile değildi. Kafasında pırl pırl tüylerden yapılmış bir peruka taşıyordu.

Eréndira baykuş sesine doğru yöneldi ve piyanonun içinden çıkıp çalılarının arasından uzayarak karanlıkta kaybolan bir patlayıcı fitilini ancak o zaman fark edebildi. Ulises'in bulunduğu yöne doğru koştu ve onunla birlikte çalılıkların arasına saklandı, her ikisi de küçük mavi bir alevin patlayıcının fitilinden ilerleyerek aradaki karanlık boşluğu aşip çadırın içine girdiğini yürekleri ağızlarında seyrettiler.

"Kulaklarını tıka," dedi Ulises.

Her ikisi de öyle yaptılar, ama buna gerek yoktu, çünkü patlama olmamıştı. Çadır ışıklı bir parlamayla içeriden aydınlandı, sessiz bir patlamadan sonra ıslak barutun çıkardığı bir duman sütunu içinde kayboldu. Eréndira büyükannenin öldüğüne inanarak içeri girmeye cesaret edebildiğinde onu perukası kavrulmuş, gömleği lime lime olmuş, ama bir battaniyeyle ateşi söndürmeye çalışırken, eskisinden de canlı bir halde buldu.

Ulises, büyükannenin çelişkili emirleri yüzünden

şaşırp ne yapacaklarını bilemeyen yerlilerin yaygarası sayesinde ortadan yok olmuştu. Sonunda alevleri bastırıp dumanı dağıtmayı başardıklarında, kendilerini bir felaket manzarası içinde bulmuşlardı.

“Bunda bir kasıt var,” dedi büyükanne. “Piyanolar durup dururken patlamaz.”

Bu yeni felaketin nedenlerini saptayabilmek için her tur tahminde bulunmuş, ancak Eréndira'nın geçiş-türücü yanıtlarıyla pervasız davranışları, sonunda onu yanıltmıştı. Torununun davranışında en küçük bir bozukluk bulamamış, Ulises'in varlığı ise aklına bile gelmemişti. Gece geç vakitlere kadar uyanık kalıp tahminler yürüterek kayıpların hesabını yaptı. Az ve kötü uyumuştur. Ertesi sabah Eréndira altın külçelerinin durduğu yelegi büyükannenin sırtından çıkardığı zaman, omuzlarıyla göğsünde alevlerden su toplayıp cılk yara olmuş kabartılara rastladı. Eréndira yanıklarına yumurta akı sürerken, “Tevekkeli değil uykumda dönüp durdum,” dedi büyükanne. “Üstelik de garip bir düşünme gördüm.” Görüntüyü gözünün önüne getirmek üzere ve onu belleğinde düşündeki kadar net bir şekilde görünceye kadar kafasını toparlamaya çalıştı.

“Beyaz bir hamağın içinde bir tavuskuşu vardı,” dedi.

Eréndira şaşırılmıştı, ama yine hemen normal ifadesini takındı.

“Bu, hayra alamet,” diye uydurdu. “Düşte tavuskuşu uzun ömür demektir.”

“Tanrı seni işitsin,” dedi büyükanne. “Çünkü yine başlangıçtaki halimize döndük. Yeni baştan başlamak gerek.”

Eréndira hiç bozuntuya vermedi. Elinde pansuman kabıyla çadırdan çıkıp büyükanneyi vücudunun üst kısmına yumurta akları sürülmüş, çıplak kafası da hardala bulanmış bir halde bıraktı. Mutfak olarak kullanılan palmiye yapraklarıyla örtülü çardağın altında,

pansuman kabına daha yumurta kırmakla uğraşırken, tıpkı yatağının arkasında ilk kez gördüğü günkü gibi, ocağın arkasından Ulises'in gözlerinin göründüğünü fark etti. Hiç şaşırmamıştı, bıkkın bir sesle ona şöyle dedi:

"Becerdiğin tek şey borcumu artırmak oldu."

Ulises'in gözleri kaygıyla bulanmıştı. Hiç kımlıdamadan durup sessizce Eréndira'ya bakarak, sanki kendisi orada değilmiş gibi yüzünde tam bir küçümseme belirten sabit bir ifadeyle kabın içine yumurtaları kırmasını seyretti. Kısa bir süre sonra Ulises'in gözleri kımlıdadı, mutfaktaki eşyaları, asılı duran tencereleri, ipe dizili meyve çekirdeklerini, tabakları ve et bıçağını gözden geçirdi. Ulises yine hiçbir şey söylemeden doğruldu, çardağın altına girdi ve asılı duran bıçağı yerinden indirdi.

Eréndira ona dönüp bakmadı bile, ama Ulises çardağın altından çıktığı sırada çok alçak bir sesle şöyle dedi:

"Dikkatli ol, bir ölüm uyarısı aldı bile. Düşünde, beyaz bir hamanın içinde bir tavuskuşu görmüş."

Büyükanne, Ulises'in elinde bıçakla içeri girdiğini görmüştü, olağanüstü bir çaba harcayarak asasının yardımını olmaksızın toparlandı ve kollarını havaya kaldırdı.

"Delikanlı!" diye bağırdı. "Çıldırın mı sen?"

Ulises onun üstüne atılıp çıplak göğsüne isabetli bir bıçak darbesi indirdi. Büyükannenin ağzından bir inilti çıktı, kendini onun üstüne atarak ayı gibi güçlü kollarıyla boğmaya çalıştı.

"Orospu çocuğu," diye hırıldadı. "Yüzünün hain melek yüzü olduğunun çok geç farkına varıyorum."

Daha fazla bir şey söyleyemedi, çünkü Ulises bıçağı tuttuğu elini kurtarmayı başarmış ve böğrüne ikinci bir bıçak darbesi indirmişti. Büyükanne derin bir inilti çıkardı ve saldırgana daha da büyük bir güçle sarıldı.

Ulises acımasızca üçüncü bir darbe daha indirdi ve yüksek basınçla fışkıran kan yüzüne sıçradı: yağlı, parlak, yeşil renkte bir kandı bu, tıpkı nane balı gibi.

Eréndira elinde pansuman kabıyla kapıda belirmiş, canice bir pervasızlıkla bu mücadeleyi izliyordu.

Acıdan ve öfkeden hırıldayan büyükanne, yekpare taştan bir anıt gibi koskoca gövdesiyle Ulises'e sarılmıştı. Kolları, bacakları, hatta çıplak kafası kandan yemyeşil olmuştu. İlk can çekişme hırıltılarına karışan, kocaman bir körük gibi soluması her yanı kaplıyordu. Ulises bir kez daha silahlı elini kurtarmayı başardı, büyükannenin karnında bir yarık açmasıyla fışkıran kan onu baştan aşağı yemyeşil ıslatmıştı. Büyükanne yaşamak için gereksinimi olan havaya erişmeye çabalayarak yüzükoyun yere yıkıldı. Ulises kendini güçlü tükenmiş kollardan sıyırdı ve bir anlık mütarekeye bile yanaşmadan yerde yatan koskoca vücuda son bıçak darbesini indirdi.

O zaman Eréndira elindeki kabı bir masanın üzerine bıraktı, büyükannenin üstüne eğilip ona elini sürmeden inceledi ve ölmüş olduğu kanısına varınca yüzü, bahtsız yirmi yaşının ona verememiş olduğu yetişkin bir insan olgunluğuna erişti birdenbire. Çabuk ve kesin hareketlerle altın yeleğini kaptığı gibi çadırdan dışarı fırladı.

Ulises mücadeleden bitkin düşmüş bir halde cesedin yanında oturmaya devam ediyor, yüzünü ne kadar temizlemeye çalışırsa, parmaklarından akıyorsa benzenen bu yeşil ve canlı maddeye o kadar bulaşıyordu. Eréndira'nın elinde altın dolu yelekle dışarı çıktığını görünce içinde bulunduğu durumun farkına varabilmişti ancak.

Bağırarak ona seslendi, ama hiçbir yanıt alamadı. Çadırın kapısına kadar kendini sürükledi ve Eréndira'nın kentin ters yönüne doğru deniz kıyısından koş-

maya başladığını gördü. O zaman onun peşinden gitmek için son bir çaba harcayarak canhıraş feryatlarla onu çağırdı, bunlar artık bir âşığın değil bir çocuğun feryatlarıydı, ama bir kadını hiç kimsenin yardımı olmaksızın öldürmenin verdiği korkunç bitkinlik onu alt etmişti. Büyükannenin yerlileri, kumsalda yüzükoyun yatmış, yalnızlık ve korkudan ağlar buldular onu.

Eréndira onu duymamıştı bile. Rûzgâra karşı, bir ceylandan daha süratli koşuyordu ve dünyada hiçbir ses onu durduramazdı. Güherçile birikintülerinden yükselen buhara, talk kraterlerine, su birikintileri üzerindeki rehavetli barakalara dönüp bakmadan koştu, ta ki denizin doğal oluşumları bitip çöl başlayana kadar, ama elinde altın dolu yeleşikle kupkuru rûzgârların ve bitmek bilmez akşamların ötesinde hâlâ koşmaya devam ediyordu ve bir daha ondan ne en ufak bir haber alınabildi ne de bahtsızlığının en küçük bir izine rastlanabildi.

1972